

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

DOVOLÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Bc. Kateřina Blažková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Magisterský studijní program Právo a právní věda

Studijní obor Právo

Diplomová práce

DOVOLÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Bc. Kateřina Blažková

Vedoucí práce:

JUDr. Bc. Petr Kybic, Ph.D.

Katedra trestního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, březen 2012

.....

Poděkování

Za pomoc při zpracování této diplomové práce, vstřícnost a cenné rady děkuji panu JUDr. Bc. Petru Kybicovi, Ph.D.

Obsah:

1. Úvod.....	8
2. Vývoj institutu dovolání v trestním řízení.....	10
2.1. Historický vývoj.....	10
2.2. Legislativní proces	11
2.3. Základní charakteristika institutu dovolání	13
3. Právní úprava dovolání de lege lata.....	15
3.1. Osoby oprávněné k podání dovolání.....	16
3.1.1. Podání nejvyšším státním zástupcem.....	17
3.1.2. Podání ze strany obviněného.....	19
3.2. Lhůty a místo podání.....	22
3.3. Zpětvzetí	24
3.4. Obsah dovolání.....	26
3.5. Přípustnost dovolání.....	28
3.6. Dovolací důvody.....	33
3.6.1. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř.....	34
3.6.2. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř.....	36
3.6.3. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.....	38
3.6.4. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.....	40
3.6.5. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.....	41
3.6.6. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř.....	44
3.6.7. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.....	45
3.6.8. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.....	49
3.6.9. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř.....	50
3.6.10. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř.....	51
3.6.11. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř.....	52
3.6.12. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.....	53
3.6.13. Dovolací důvod podle § 265b odst. 2 tr. ř.	54
3.7. Řízení o dovolání.....	54
3.7.1. Řízení u soudu příslušného k podání dovolání.....	55
3.7.2. Řízení u dovolacího soudu.....	58

3.8.	Druhy rozhodnutí dovolacího soudu.....	61
3.8.1.	Odmítnutí pro nepřipustnost	62
3.8.2.	Odmítnutí z důvodů vytýkaných vad	64
3.8.3.	Odmítnutí pro opožděnost, zpětvzetí a neoprávněnost	65
3.8.4.	Odmítnutí pro nesplnění náležitostí obsahu	68
3.8.5.	Odmítnutí pro zjevnou neopodstatněnost.....	69
3.8.6.	Odmítnutí z důvodu významu.....	70
3.8.7.	Zamítnutí dovolání po věcném přezkoumání	71
3.8.8.	Rozhodnutí po zrušení napadeného rozhodnutí.....	71
4.	Vztahy s jinými instituty danými naším právním řádem	72
4.1.	Vztah k stížnosti pro porušení zákona.....	72
4.2.	Vztah k obnově řízení.....	74
4.3.	Základní porovnání s institutem dovolání v civilním řízení	75
4.4.	Vztah k ústavní stížnosti	76
5.	Komparace s vybranou zahraniční úpravou.....	80
6.	Úvahy de lege ferenda.....	82
7.	Závěr.....	86
8.	Seznam literatury a ostatních pramenů.....	88
8.1.	Knižní literatura	88
8.2.	Časopisecké články	88
8.3.	Právní předpisy	88
8.4.	Další zdroje informací	89
8.5.	Judikatura	89
8.6.	Internetové zdroje.....	90
9.	Resumé	91

Seznam zkratek:

LZPS, Listina - Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Nejvyšší soud – Nejvyšší soud České republiky

o.s.ř. - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o.s.ř.)

Parlament - Parlament České republiky

PSP ČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

Úmluva- Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Ústava - Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějším

ústava - ústavní pořádek

Ústavní soud – Ústavní soud České republiky

trestní řád, tr.ř. - Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

trestní zákoník, tr.zákoník - Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

1. Úvod

Dovolání v trestním řízení je mimořádný opravný prostředek, který dlouho chyběl v našem trestním řádu a existuje teprve 10 let. Je významným institutem v oblasti procesního práva trestního, který svou možností dovolat se k nejvyšší instanci proti pravomocnému rozhodnutí v trestním řízení přispívá k zabezpečení zákonnosti, práva na spravedlivý proces a je prostředkem jistícím osobní svobodu.

Téma diplomové práce jsem zvolila pro svůj zájem o trestní právo s ohledem na skutečnost, že právní úprava dovolání v trestním řízení svou vysokou formalizací klade značné nároky na výklad právních norem. Odborná literatura nepřináší zatím ucelený ustálený podrobný pohled na všechny výkladové nejasnosti, což je dáno krátkou dobou existence tohoto institutu, řadou novelizací trestního řádu a neustálenou judikaturou.

Cílem mé práce bylo podat základní charakteristiku koncepce dovolání v trestním řízení v naší právní úpravě a podat ucelený rozbor platné a účinné právní úpravy dovolání v trestním řízení k 1.3.2012 s vystižením aplikačních problémů a upozorněním na negativa. Úkolem této práce je především vymezit podmínky, které musí dovolání splňovat, aby mohlo vést k případnému úspěchu oprávněné osoby, která se dovolává zákonnosti a principu presumpce nevinny. Práce je členěna do 9 kapitol s vlastním vnitřním členěním.

Po první úvodní kapitole v druhé, rozdělené do třech podkapitol, opodstatňuji důvod vzniku tohoto institutu a jeho legislativní vývoj, včetně základních principů, na kterých je vystaven. Vzhledem k zvolenému cíli tato kapitola nezabíhá do detailů a není tedy rozsáhlou.

V třetí stěžejní kapitole se zabývám rozbořem platné a účinné právní úpravy. Pro svou obsáhlost, větší přehlednost a zejména vypovídací schopnost je členěna do osmi podkapitol. Z hlediska naplnění cíle diplomové práce jsou v závislosti na zákonné úpravě některé podkapitoly pro větší přehlednost a vypovídací schopnost dále členěny. V této kapitole jsem vycházela z platné a účinné právní úpravy, odborné literatury, judikatury a ze znalostí, které jsem získala při studiu práv na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni. Právní úpravu a názory kapacit jsem dala do souvislostí s judikaturou a podrobila je testu vývoje s ohledem na překonaný výklad právní úpravy.

Právní úpravu analyzovanou v kapitole třetí jsem ve čtvrté kapitole doplnila o základní specifikaci vztahu s jinými instituty danými naším právním řádem zaměřenou

na odlišnosti právní úpravy. Tato kapitola je opět vnitřně členěna na podkapitoly. První dvě porovnávají s cílem analýzy spoluexistence rozdílnost právní úpravy s právní úpravou ostatních mimořádných opravných prostředků v trestním řízení. Další podává nástin základního porovnání s právní úpravou dovolání v civilním řízení s akcentem na zásadní rozdíly z pohledu jednoty právního řádu. V poslední je specifikován vztah dovolání v trestním řízení k ústavní stížnosti a opět i zohledněn akcent na jednotu celého právního řádu.

Pátá kapitola je základní komparací se slovenskou právní úpravou. Jejím smyslem je nástin rozdílných pohledů na koncepcie výstavby a začlenění institutů mimořádných opravných prostředků v trestním řízení do právních řádů jiných států. Slovenskou právní úpravu jsem zvolila především z důvodů, že jsme do roku 1993 byli federací s jednotnou právní úpravou, která byla na Slovensku stejně jako u nás změněna teprve nedávno.

V šesté kapitole specifikuji na základě předcházejících kapitol návrhy na změnu platné právní úpravy. V sedmé kapitole je učiněn závěr, který vyplynul z diplomové práce. Zobecním zde své poznatky, ke kterým jsem dospěla a vyjádřím svůj názor.

Poslední osmá a devátá kapitola jsou kapitolami resumé a seznamu použité literatury.

2. Vývoj institutu dovolání v trestním řízení

Důvod vzniku institutu dovolání v trestním řízení, respektive důvod jeho začlenění do právního systému ČR definoval náš Ústavní soud¹ takto: „...Podle Ústavy jsou soudy v demokratickém právním státě založeném na dělbě moci povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu subjektivním právům. Jestliže ústavodárce definoval Nejvyšší soud jako vrcholný orgán obecného soudnictví, přičemž mu zákonem "uložil" zajišťovat zákonnost a jednotu rozhodování, je zřejmé, že má-li Nejvyšší soud svému úkolu dostát, musí mít ke své činnosti i přiměřené zákonné prostředky. V rámci instančního postupu rozhodování ve věci je takovým prostředkem institut dovolání. Dovolání je z povahy věci přezkumným prostředkem mimořádným, který umožňuje plnit Nejvyššímu soudu shora uvedené úkoly, avšak jen za předpokladu, že nebude prostředkem bezbřehým, tj. jen dalším v řadě.....“.

2.1. Historický vývoj

Institut mající některé obdobné prvky srovnatelné s dnešním institutem dovolání v trestním řízení existoval na našem území již za Rakouska – Uherska od roku 1873. Tehdy byl dán přístup k nejvyšší soudní instituci stranám v trestním řízení. V československém právním řádu byl nahrazen od roku 1950 institutem stížnosti proti porušení zákona, kterým byl také zajišťován přístup k nejvyšší soudní instanci v trestním řízení². Z hlediska své koncepce však nezajišťoval rovnocenný přístup stran k nejvyšší instanci. Oprávněn k podání návrhu byl pouze generální prokurátor nebo předseda Nejvyššího soudu. Obviněný měl oproti moci výkonné tedy omezeno právo na posouzení své věci nejvyšší soudní instancí. Pokud došlo k přezkumu, pak v novém řízení také vždy mohlo dojít ke zhoršení postavení obviněného³. Totalitní režim neměl zájem občanům přiznat rovnocenné postavení s vládnoucí garniturou.

Po sametové revoluci se otevřel prostor pro možnost vnést do našeho právního řádu instituty, které zajistí rovnocenný přístup v souladu s právem na spravedlivý proces. Jako první vznikl institut dovolání v civilním řízení, který existoval v československém právním řádu již od roku 1991. Ten převzal i český právní řád po

¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.2.2004, sp. zn. Pl.ÚS 1/03, 153/2004 Sb. N 15/32 SbNU 131, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/Pl.%C3%9AS1/03>, 1.3.2012.

² Zákon č. 87/1950 Sb., trestní řád.

³ Srov. Sekvard, O.: Dovolání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004, str. 9-11

rozpadu federace. Důvody, pro které přísluší právo mimořádného opravného prostředku dovolání v občanském soudním řízení, byly a jsou platné i pro trestní řízení. Nebyl tedy žádný relevantní důvod pro absenci institutu dovolání v trestním řízení v našem právním řádu. Legislativní proces trval však až do roku 2002.

2.2. Legislativní proces

Vládní návrh velké novely trestního řádu⁴, která zahrnovala i vznik institutu dovolání, byl poprvé předložen zákonodárcům v roce 1999. Vznik nového institutu dovolání v trestním řízení měl přinést v oblasti opravných prostředků více respektu k stanovisku stran řízení a posílit v trestním řízení zásadu spravedlivého procesu, kterou je umožnění přístupu obou stran k Nejvyššímu soudu. Navrhovaná velká novela obsahující i zavedení dovolání však neprošla u zákonodárců z důvodů velké kritiky odborné veřejnosti a pro svou koncepci s vysokou mírou rizika, že se nepodaří touto cestou trestní řízení zjednodušit, zkrátit a zároveň neztratit jeho průkaznost a objektivitu.

Skupina poslanců vypracovala v následujícím roce 2000 vlastní poslanecký návrh zákona⁵, respektive novely trestního řádu, která se však ve Sněmovně zadrhla svým způsobem na nicotném sporu. Prakticky se neřešila podstata, ale jediným problémem se stala jediná navrhovaná změna trestního řádu. Tou bylo, že si mají být ti, kteří navrhují důkazy, vědomi, že důkaz, který provádí, nebudou hradit jen v paušální částce, ale budou ho hradit v plné výši. Bohužel se jednalo o spor mezi pravicí a levicí. Celý návrh novely byl zamítnut a komunističtí poslanci předložili vlastní nový návrh⁶, který však nakonec vzali zpět. Vládní návrh novely byl v reakci na dění přepracován a předložen nový návrh⁷. Z pohledu institutu dovolání oproti původním zúžil podmínky, za nichž bylo původně navrhováno podat dovolání a výrazně i omezil revizní princip v řízení o stížnosti pro porušení zákona. Ani tento návrh však nebyl přijat zákonodárci bez výhrad v oblasti navrhované právní úpravy týkající se mimořádných opravných prostředků.

⁴ Vládní návrh novely trestního řádu, sněmovní tisk 383 PSP ČR z volebního období 1998-2002, dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=383>, 1.3.2012.

⁵ Poslanecký návrh novely trestního řádu, sněmovní tisk 578 PSP ČR z volebního období 1998-2002, dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=578>, 1.3.2012.

⁶ Poslanecký návrh novely trestního řádu, sněmovní tisk 680 PSP ČR z volebního období 1998-2002, dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&T=680>, 1.3.2012.

⁷ Vládní návrh novely trestního řádu, sněmovní tisk 785/0 PSP ČR z volebního období 1998-2002, dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&t=785>, 1.3.2012.

Byla přijata řada pozměňovacích poslaneckých návrhů a např. došlo k úpravě, že nelze dovolání podávat proti rozhodnutí státního zástupce ani rozhodnutí soudu, kterým potvrdil rozhodnutí státního zástupce. Také byly rozšířeny na podnět zákonodárců dovolací důvody, zejména přidána možnost podat dovolání vždy a z jakéhokoliv důvodu v případě uložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí. Vládní návrh byl Ústavně právním výborem PSP ČR přepracován takřka ve všech ustanoveních týkajících se dovolání. Změny učiněné zákonodárci byly jednoznačně ku prospěchu a svědčily o vyšší míře odbornosti⁸. Novela trestního řádu zavádějící i institut dovolání do trestního řízení byla nakonec v roce 2001 schválena.

Dovolání bylo do trestního řádu tedy zavedeno až jako mimořádný opravný prostředek velkou novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb⁹, s účinností od 1. 1. 2002.

Jak ukázal čas a praxe, tak ačkoliv byl legislativní proces komplikovaný a vládní návrh upraven řadou pozměňovacích návrhů, tak přijatý zákon nebyl z pohledu institutu dovolání dokonalý. Důkazem toho je řada novel, které zákonodárci v průběhu let 2001 až 2011 přijali¹⁰. Novelizace z části vyplývají z požadavků daných přístupovými smlouvami k Evropské unii. Příkladem je např. doplnění novým ustanovením § 11a tr.ř., které rozšiřuje taxativní výčet zákazu trestního stíhání proti téže osobě a dává tak do souladu trestní řád s ústavou. Bylo též rozvedeno ústavní právo obviněného na bezplatnou obhajobu v případě osvědčení nedostatku finančních prostředků v ustanovení § 33 tr.ř. Byly však v rámci novel i zpřesněny dovolací důvody a odstraněna řada nedostatků na které ukázala praxe, např. došlo k zpřesnění, kdo může podat bez vůle obviněného dovolání v případě, že je zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo má omezenou způsobilost k nim. Ve vztahu k dovolání je poslední novela trestního řádu¹¹ významnou zejména svým zpřesněním ustanovení § 64 tr.ř. o možné fikci doručení, která lépe vystihuje záměr zákonodárce¹² a zamezuje interpretačnímu problému.

⁸ Srov. Usnesení Ústavně právního výboru PSP ČR, sněmovní tisk 785/1 PSP ČR z volebního období 1998-2002, dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=3&ct=785&ct1=1>, 1.3.2012.

⁹ Zákon 265/2001 Sb.

¹⁰ Přehled novel na Sagit, dostupné na:

http://sagit.cz/pages/uz.asp?tema_id=29&cd=54&typ=r&det=&levelid=344738, 1.3.2012.

¹¹ Zákon č. 459/2011 Sb.

¹² Srov. Průběh schvalování novely platné a účinné k 1.1.2012, in: Sněmovní tisk 335 PSP ČR z volebního období 2010-2014, dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?t=335&o=6>, 1.3.2012.

2.3. Základní charakteristika institutu dovolání

Právo na dovolání není zaručeno v Ústavě, LZPS nebo mezinárodních smlouvách. Jde nad rámec ústavně zaručených práv, ale právní úprava a řízení o dovolání, pokud jej zákonodárce vtělil do našeho právního řádu, musí být v souladu s ústavou chráněnými právy obviněného¹³.

Základní důvod, pro který je v širokém smyslu zřizován systém opravných prostředků je snaha zlepšovat poskytování individuální spravedlnosti v podobě nalézání co nejpřílehavějších soudních rozhodnutí a zajištění jednoty právního řádu skrze sjednocování judikatury, včetně sjednocování soudcovského dotváření práva¹⁴.

Obecně vymezený účel a cíl institutu dovolání je nezbytně zásadně spatřovat ve zvýšení jistoty v tom, že skutek obviněného byl přezkoumávajícím soudem posouzen řádně. Stejně jako odvolání je dovolání třeba považovat za právní institut jistící důsledné uplatnění a prosazení principu presumpce nevinu, jinými slovy prostředek jistící osobní svobodu¹⁵.

Tento institut obecně připouští možnost domoci se nápravy a podat mimořádný opravný prostředek proti již pravomocnému rozhodnutí učiněnému po přezkumu soudem druhé instance, čímž zasahuje do právní jistoty pravomocného rozhodnutí. Z těchto důvodů je koncipován tak, aby docházelo k narušení stability pravomocného rozhodnutí pouze v případech nezbytného prolomení zásadního významu¹⁶. Právní úprava dovolání v trestním řízení je tedy koncipována velice formalisticky a striktně, aby zákonem nastavené podmínky obstály ve vztahu k narušení právní jistoty pravomocného rozhodnutí v testu proporcionality.

Dovolávat se nemohou všichni, kteří byli oprávněni k řádnému opravnému prostředku, ale jen obviněný a nejvyšší státní zástupce. Lhůta pro dovolání je limitována. Možnost přistoupit k nejvyšší instanci a dovolávat se spravedlnosti je významně omezena taxativním výčtem rozhodnutí, u kterých to lze, avšak i vytýkanou vadou. Dovoláním je možné vytýkat zákonem umožněné vady rozhodnutí právní,

¹³ Srov. Vantuch, P.: Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, str. 587-606

¹⁴ Srov. Nález Ústavního soudu ČR, ze dne 28.2.2012, sp.zn. Pl. ÚS 29/11, dostupné na: <http://www.concourt.cz/soubor/6391>, 1.3.2012.

¹⁵ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 8. 2005, sp.zn. IV. ÚS 276/04, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS276/04>, 1.3.2012.

¹⁶ Srov. Jílek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 623

hmotně právní, procesní a skutkové jen pokud jsou právní závěry obecného soudu v extrémním nesouladu s učiněnými skutkovými zjištěními. Vytýkané vady tedy musí spadat do zákonem specifikovaného možného rozsahu a být podřaditelné pod taxativně vymezené možné dovolací důvody procesní, právní a hmotně právní. Taxativním výčtem jsou i upraveny důvody, pro něž je možné dovolání ze strany dovolacího soudu odmítnout.

Principy uplatňované v právní úpravě dovolání jsou:

- a) Princip vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním ve smyslu rozsahu, který je dán obsahem
- b) Princip kasační a apelační, avšak prvky apelační jsou zákonnou úpravou silně omezeny a význam je kladen na princip kasační, tedy zrušení napadených rozhodnutí a vrácení věci k novému projednání nižší soudní instancí.
- c) Princip beneficium cohaesionis, na jehož základě dojde vždy k rozhodnutí dovolacího soudu i ve prospěch osoby, která dovolání nepodala nebo neuplatnila patřičný důvod, pokud byl napaden rozsudek odsuzující více osob a této osobě prospívá stejný důvod, jako osobě, která podala dovolání a uplatnila patřičný důvod
- d) Devolutivní centralizovaný účinek, který vyplývá z právní úpravy, kdy rozhoduje Nejvyšší soud ČR
- e) Suspenzivní účinek, avšak závislý na vůli dovolacího soudu. Jinými slovy automatické přerušení výkonu trestu podání dovolání nemá. Uplatňuje se pouze možnost přerušit výkon trestu ze strany dovolacího soudu.
- f) Zákaz reformationis in peius, na jehož základě nemůže dojít ke zhoršení postavení obviněného, pokud pouze sám podal dovolání nebo nejvyšší státní zástupce v jeho prospěch. Ke zhoršení postavení obviněného může dojít jen, pokud bude vyhověno podanému dovolání nejvyššího státního zástupce v neprospěch obviněného a ten nezemřel.
- g) Princip oficiality v dovolacím řízení
- h) Princip respektu ke všem ústavou chráněným právům občanů.

3. Právní úprava dovolání de lege lata

Právní úprava institutu dovolání v trestním řízení je v části třetí, hlavně sedmnácté našeho trestního řádu. Jak již bylo řečeno, jedná se o velice formalizovanou právní úpravu. Přísná formalizace právních norem, spočívající především ve striktních dikcích s taxativním vymezením a řadou podmínek, však zároveň ztěžuje orientaci v přiznaných právech a povinnostech těmito normami.

Vzhledem ke krátké době existence institutu dovolání v našem právním řádu a neustálené judikatuře odborná literatura nepřináší ucelený ustálený pohled na všechny výkladové nejasnosti, jak bude dále specifikováno. Interpretace právní úpravy institutu dovolání nemůže být jen formální, ale měla by být vždy s vědomím, že obviněný stěžejně sleduje ochranu svých subjektivních práv. Soudy jsou totiž v rámci svých pravomocí povinny napravit porušení těchto práv, shledají-li jejich porušení, nebo učinit všechna opatření k tomu, aby k dalšímu porušování nedocházelo¹⁷. V zájmu ochrany práv obviněného a spravedlnosti samé se musí, podle ústavního výkladu, jakýkoliv soud s ohledem na relevantní právní principy a zamýšlený smysl odchýlit při interpretaci právní normy od na první pohled jednoznačné dikce. Ústavní soud konstatoval¹⁸: „.....platí-li, že je v materiálněprávním státu na právo kladen požadavek jasnosti a pokud možno jednoznačnosti tak, aby byl navozen stav právní jistoty o tom, co právo jest, není možné, aby byl nejasný a nejednoznačný právní předpis vykládán tak, že skrze jeho interpretaci budou nepředvídatelně porušena základní práva osob, na něž byl právní předpis takto aplikován.“. Ústavní soud rovněž konstatoval¹⁹: „.....ani řízení o dovolání, a to v žádném svém stádiu, se nemůže ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv. Existují-li v zákoně omezení práva na přístup k soudu v rámci řízení o tomto mimořádném opravném prostředku, je dovolací soud povinen interpretovat a aplikovat podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou a Listinou.....“. Z judikatury Ústavního soudu dále vyplývá²⁰: „.....je úkolem soudce v podmínkách materiálního právního státu nalézt

¹⁷ Srov. Čl. 4 Ústavy, na jehož základě jsou základní práva jednotlivce pod ochranu soudní moci.

¹⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2.11.2009, sp.zn. II. ÚS 2048/09, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/II.%C3%9AS2048/09>, 1.3.2012.

¹⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31.10.2010, sp.zn. II. ÚS 855/08, dostupné na: <http://www.concourt.cz/clanek/3294>, 1.3.2012.

²⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2.11.2009, sp.zn. II. ÚS 2048/09, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/II.%C3%9AS2048/09>, 1.3.2012.

řešení, které by zajišťovalo maximální realizaci základních práv účastníků sporu, a není-li to možné, rozhodnout v souladu s obecnou ideou spravedlnosti, resp. dle obecného přirozenoprávního principu [viz nálezn. sp. zn. I. ÚS 353/04 (N 124/37 SbNU 563)].....“.

3.1. Osoby oprávněné k podání dovolání

V hlavě sedmnácté pojednávající o dovolání trestní řád taxativně vymezuje osoby oprávněné k podání dovolání v ustanovení § 265d odst.1 tr.ř.. V taxativním výčtu uvádí pouze nejvyššího státního zástupce a obviněného.

Ačkoliv to z ustanovení § 265d tr.ř. výslovně nevyplývá, tak v řízení proti uprchlému je oprávněn též podat dovolání obhájce uprchlého na základě ustanovení § 304 tr.ř., podle něhož má stejná práva jako obviněný a tato práva má dána bez jakéhokoli omezení trestním řádem. Opodstatněnost takového tvrzení lze dovodit i z judikatury Ústavního soudu²¹. Podle této judikatury není ústavní stížnost pokračováním trestního řízení a aktivní legitimace k podání ústavní stížnosti u uprchlého se řídí výhradně zákonem o Ústavním soudu a obhájce uprchlého ji nemůže podat. Analogicky tedy dovolání je naopak pokračováním trestního řízení a aktivní legitimace se řídí ustanoveními trestního řádu a obhájce uprchlého je tedy aktivně legitimován.

Právní úprava zužuje okruh oprávněných osob oproti řádným oprávněným prostředkům v trestním řízení. Důvodem je skutečnost, že jejich zájem není sledován natolik intenzivně z hlediska ochrany práv, aby umožňoval narušení právní jistoty pravomocného rozhodnutí. Zásadní je, že vylučuje poškozeného a zúčastněnou osobu²².

V případě umožnění dovolání poškozenému by byla narušena právní jistota napadeného rozhodnutí, kterým byl obviněný odsouzen. Práva a zájmy poškozeného pak může úspěšně hájit nejvyšší státní zástupce, jelikož je žalobcem a poškozený stojí také na opačné straně od obviněného²³.

V případě zúčastněné osoby však není situace tak jednoznačná a je namístě polemika se zákonnou úpravou, pokud trestní řád neumožňuje podat dovolání

²¹ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27.11.2009, sp.zn. II.ÚS 2484/09 ze dne, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/II.%C3%9AS2484/09>, 1.3.2012.

²² Srov. Hrachovec, P.: Desátý rok dovolání v trestním řízení. Díl první. In: Bulletinu advokacie č. 1-2/2012, str. 17-24.

²³ Srov. Hrachovec, P.: Desátý rok dovolání v trestním řízení. Díl první. In: Bulletinu advokacie č. 1-2/2012, str. 17-24.

zúčastněné osobě ani v případě, že je jí zabrána věc. Zabraní věci zúčastněné osobě je bezesporu výrokem přípustným k napadení rozhodnutí o ochranném opatření, který se týká této osoby. Právo dovolání v tomto případě je však svěřeno obviněnému a nejvyššímu státnímu zástupci, ačkoliv jednomu zabírána věc není a druhý zabraní věci zpravidla navrhuje. Zákonná úprava tedy založila nerovné postavení v přístupu k dovolacímu soudu mezi obviněným a zúčastněnou osobou, pokud jim bude zabírána věc. Není zde ani předpoklad, že by úspěšně mohl hájit práva zúčastněné osoby nejvyšší státní zástupce.

Je namístě i další polemika s dikcí o oprávněných osobách. Důvodem je, že v dikci ustanovení § 265d odst.1 tr.ř. není použit pojem, který by vystihoval, že obviněným se rozumí i bývalý obviněný, který byl dovoláním napadeným rozhodnutím zproštěn všech obvinění. Takový obviněný nemůže být po právní moci rozsudku již nazýván obviněným a hledí se na něj jako by nebyl trestán. Ani po podání dovolání, kdy dochází k pokračování trestního řízení, nebude do doby případného zrušení pravomocného napadeného zprošťujícího rozhodnutí možné nazývat ho obviněným. Neumožňuje to ani ustanovení § 12 tr.ř. o vysvětlení pojmů, kdy se obviněným rozumí též obžalovaný a odsouzený. V zásadě by tedy nemělo být možné považovat jej na základě dikce za osobu oprávněnou k podání dovolání ani možné podat dovolání v neprospěch pravomocně zproštěné osoby. Lze se však dovolávat spravedlnosti samé, kdy práva všech bývalých obviněných mají být srovnatelná. Ani soudní moc svou interpretací nevyklučuje z oprávněných osob obviněného v původním řízení, jenž byl pravomocným rozhodnutím soudu zproštěn, jelikož i ten se může domáhat změny výroku ve specifikaci konkrétního důvodu, pro který byl zproštěn a který je ve výrokové části rozsudku. Odborná literatura²⁴ uvádí, že takové právo má s odkazem na č.40/05 Sb.rozh.tr.

3.1.1. Podání nejvyšším státním zástupcem

Nejvyšší státní zástupce může na základě ustanovení § 265d odst.1 písm.a) tr.ř. podat dovolání ve prospěch i neprospěch obviněného na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu. Dovolání v neprospěch obviněného je však na základě ustanovení §

²⁴ Srov. Císařová,D./Fenyk,J./Gřivna,T./kol.: Trestní právo procesní. 5.vydání. Praha: ASPI, 2008, str. 596.

265p odst. 2 tr.ř. vyloučeno, jestliže obviněný zemřel nebo se na čin vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo²⁵.

Podat dovolání patří do výhradní pravomoci nejvyššího státního zástupce, který není žádnými návrhy nebo podněty vázán. Je tím posíleno jeho postavení, což má své opodstatnění v systému dohledu státního zastupitelství v trestních věcech a centralizací je přispíváno k sjednocování rozhodování jednotlivých stupňů soudů tím, že při své úvaze posuzuje možné rozdílné rozhodování v různých místních příslušnostech v obdobných případech²⁶.

Možnost vyjádřit svůj názor mají dán však všichni státní zástupci, kteří dozorovali věc v průběhu celého řízení předcházejícího dovolání, a to formou podnětu. Povinnosti a postupy jednotlivých stupňů státního zastupitelství při přezkumu skončených trestních věcí jsou upraveny trestním řádem, pokyny obecné povahy nejvyššího státního zástupce a vyhláškou Ministerstva spravedlnosti o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, v platném znění. V praxi to znamená, že státní zastupitelství činné v prvním stupni může podat podnět k podání návrhu na dovolání a státní zastupitelství činné v druhém stupni ať již s tímto podnětem nebo bez něj je povinno přezkoumat rozhodnutí soudu druhého stupně a posoudit, zda je důvodné podat ve věci podnět k dovolání. V případě, že dojde k závěru, že tu důvody jsou, pak vypracuje a předloží na Nejvyšší státní zastupitelství jako podnět návrh na dovolání. Tento podnět posoudí příslušný státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, kterému již předtím byl předložen potřebný spisový materiál k posouzení. Spisový materiál mu musí být zaslán do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí, aby bylo zajištěno, že věc může posoudit i sám bez podnětu nižšího státního zastupitelství, tedy z vlastního uvážení po prostudování spisu. Po svém posouzení předloží nejvyššímu státnímu zástupci k posouzení svůj návrh na podání návrhu na dovolání nebo návrhu na nepodání dovolání. V rámci tohoto postupu jsou příslušnými stupni státního zastupitelství posuzovány i podněty jiných osob, které obdržely. Nejvyšší státní zástupce takto

²⁵ Amnestie a abolice.

²⁶ Srov. Musil, J./Kratochvíl, V./Šámal, P./kol.: Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, str.957.

předloženým návrhem není vázán a stejně jako u podnětů jiných osob, které obdržel, se jedná o podklad, který mu slouží k rozhodnutí podle vlastního uvážení²⁷.

3.1.2. Podání ze strany obviněného

Obviněný, může podat dovolání podle ustanovení § 265d odst.1, písm.b) tr.ř. výhradně pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. V dikci není výslovně specifikováno, že by se jednalo o dovolání obviněného výhradně ve prospěch. Ze zákonné dikce tedy nelze dovozovat, že se nemusí dovolací soud dovoláním obviněného, který by ho podal ve svůj neprospěch, zabývat. Nelze ani předem určit, zda obsah dovolání je ve prospěch či neprospěch. Soud pouze nemůže s ohledem na zásadu zákazu reformationis in peius v opravném řízení na základě podaného opravného prostředku ze strany obviněného zhoršit jeho postavení.

Z dikce věty první odstavce druhého ustanovení § 265d tr.ř. vyplývá, že dovolání může obviněný podat pouze prostřednictvím svého obhájce. Vzhledem k vysoké formalizaci zákonné úpravy dovolání musí být právo obviněného podat dovolání omezeno touto podmínkou, jelikož špatně formulovaný obsah může zásadně ovlivnit rozhodování o podaném návrhu na dovolání, jak vyplývá z dalších kapitol. Podmínka je v zájmu ochrany práva obviněného na spravedlivý proces, zejména s ohledem na rovnost účastníků, když protistranou je nejvyšší státní zástupce. Povinnost je tedy sice zásahem do ústavou chráněných práv, ale zajišťuje právo na pomoc sloužící účelu odborné pomoci, což složitost právního nastavení dovolání vyžaduje. Problematičnost této podmínky je však v tom, že zákonná úprava, která si je vědoma složitosti a nařizuje odbornou pomoc, neposkytuje ochranu při selhání této pomoci. Z praxe jsou známy případy, že i obhájce ve své odbornosti fatálně selhal²⁸, jak bude specifikováno v kapitole 3.8.3..

Odbornost je zajištěna ustanovením § 35 tr.ř., jelikož za obhájce si obviněný může zvolit pouze advokáta. Pokud je mu obhájce ustanoven, pak je také vybírán výhradně z řad advokátů. Obhájce nelze považovat za pouhého doručovatele, ale interpretace zákonné úpravy musí být taková, že jde o sepisovatele s odborným vzděláním chránícím základní práva obviněného. Z odborné literatury lze však dovodit, že ačkoliv je zákonem daná odborná pomoc k podání, tak většina dovolání v trestním řízení je

²⁷ Srov. Sekvard, O.: Dovolání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004, str.33-34.

²⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 09.12.2010, sp.zn. 4 Tdo 1375/2010, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/4Tdo1375/2010>, 1.3.2012.

odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost nebo jako nedůvodná²⁹. Příčinou tohoto stavu je bezesporu skutečnost, že obhájce je vázán přáním obviněného. K tomuto stavu však přispívá i přílišná formalizace právní úpravy dovolání v trestním řízení a její restriktivní výklad ze strany dovolacího soudu, jak bude doloženo v dalších kapitolách.

Dalšími společnými ustanoveními v části první trestního řádu je vyvážena proporcionalita takového zásahu do ústavou chráněných práv, která by mohla být touto podmínkou narušena u konkrétního obviněného. Jedná se zejména o ustanovení § 33 tr.ř., kterým je zajištěn obhájce na náklady státu pro obviněného v případě osvědčení, že nemá finanční prostředky na svou obhajobu, tedy i v případě, že si nebudou moci dovolit zaplatit obhájce pro sepsání a podání dovolání. Je vyřešena i situace, kdy byl již v původním řízení z finančních důvodů obhájce, kterého hradí plně či částečně stát, stejně tak situace, když v původním řízení byl obviněnému podle ustanovení § 38 odst. 1 tr.ř. ustanoven obhájce soudem v případě tzv. nutné obhajoby³⁰ poté, co si jej nezvolil a za něhož nese zálohově náklady stát. Ačkoliv obhájci zaniká obecně právní mocí rozhodnutí jeho zmocnění, tak tento obhájce je oprávněn podat i dovolání a zúčastnit se řízení o dovolání podle ustanovením § 41 odst. 5 tr.ř.. Toto oprávnění se vztahuje z důvodů naplnění rovnosti práv obviněných i na obhájce, kterého si obviněný zvolil sám. Právní úpravou není však nijak omezeno právo obviněného zvolit si pro dovolání jiného obhájce. Obviněný tak má právo, podle ustanovení § 33 odst. 1 tr.ř., zvolit si obhájce pro podání dovolání a to i tehdy, pokud bude zbaven způsobilosti k právním úkonům či byla omezena jeho způsobilost k právním úkonům. Podle ustanovení § 37 odst. 3 tr.ř. si může takových obhájců zvolit i více, avšak v takovém případě by měl oznámit, kterého z nich si zvolil k přijímání písemností a k vyrozumívání o úkonech, jelikož neučiní-li tak bude k tomu podle dikce tohoto ustanovení vyzván.

Z dikce celého odstavce druhého ustanovení § 265d tr.ř. však vyplývají i další práva a povinnosti vážící se k této podmínce podat dovolání prostřednictvím obhájce. Výklad tohoto ustanovení je takový, že obviněný má tuto povinnost a musí být o ní poučen již v rozhodnutí, proti němuž je dovolání možné podat v rozsahu ustanovení § 125 odst. 3 tr.ř.. Na to navazuje povinnost dovolacího soudu nepovažovat dovolání nepodané prostřednictvím obhájce za dovolání a nerozhodovat o něm. Současně je však

²⁹ Srov. Vantuch, P.: Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, str. 587-606

³⁰ ustanovení § 36a tr.ř.

dovolacímu soudu dána povinnost zabývat se obsahem takového dovolání nepovažovaného za dovolání. Po posouzení obsahu jej má postoupit příslušnému soudu prvního stupně jako návrh na povolení obnovy řízení nebo ministru spravedlnosti jako podnět ke stížnosti pro porušení zákona nebo ho vrátit obviněnému s poučením, že dovolání může podat pouze prostřednictvím obhájce. To je namístě kritizovat. Pokud se má stejně zabývat obsahem, pak není dán relevantní důvod pro povinnost nerozhodovat o něm. Dikcí zákonného ustanovení je dále stanoven i stejný postup pro dovolání podané osobou neoprávněnou, ale oprávněnou k podání řádného opravného prostředku v původním řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí. V neposlední řadě je dáno oprávnění obhájci a zákonnému zástupce podat dovolání i proti vůli obviněného v případě, že je zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo má omezenou způsobilost k právním úkonům.

Zákonodárce se však v přílišném taxativním formalistickém přístupu dopustil toho, že zákonná dikce budí rozpaky. Na jedné straně je v zákonné dikci dána povinnost obviněnému podat dovolání prostřednictvím obhájce a povinnost soudu jej poučit a na druhé straně je nastaven striktně následek při porušení podmínky pro obviněného ale nestanoven následek při porušení poučovací povinnosti soudem. Nesprávné poučení je úředním osvědčením o právní skutečnosti účinného postupu k podání dovolání, které si není povinen obviněný ověřovat vzhledem k tomu, že takovému poučení, byť špatnému (v rozporu s trestním řádem) svědčí presumpce správnosti³¹. Obviněný tedy může z takového poučení vycházet a podat dovolání nikoliv prostřednictvím obhájce. Dovolací soud je s ohledem na čl. 4 Ústavy³² povinen zkoumat, zda byla poučovací povinnost dodržena a obviněný řádně správně poučen a s tímto opodstatněním bude muset rozhodovat o takovém dovolání a nebude možné ho považovat za dovolání nepodané oprávněnou osobou. Bude však i jeho povinností zajistit zákonný postup nápravy pochybení v souladu s trestním řádem, který je upraven obecně v ustanovení § 130 tr.ř. formou tzv. doplňujícího usnesení. V každé fázi řízení má sice soud i poučovací povinnost vyplývající z ustanovení § 2 tr.ř., avšak tímto postupem nelze odstranit porušení povinnosti dané zákonem, když trestní řád taxativně stanovil

³¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2003, sp.zn. 22 Cdo 1057/2003, srov. Nález Ústavního soudu ČR z 2.4.1998, sp.zn. III. ÚS 456/97, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/dolozka-pravni-moci-31088.html>, 1.3.2012.

³² Podle čl. 4 Ústavy jsou základní práva jednotlivce pod ochranu soudní moci.

podmínku poučit podle § 125 tr.ř. již v rozhodnutí samém. Spis by měl tedy dovolací soud vrátit soudu prvního stupně k vydání doplňujícího usnesení. Současně by měl poučit obviněného na základě ustanovení § 2 tr.ř., že byl špatně poučen a že mu převzetím doplňujícího usnesení, které bude vydáno, začne běžet nová lhůta pro podání dovolání.

3.2. Lhůty a místo podání

Trestní řád upravuje lhůty pro podání dovolání a místo podání v ustanovení §265e tr.ř., přičemž další s tím související se řídí obecnými ustanoveními trestního řádu.

Dovolání se podle příslušného ustanovení podává u soudu, který rozhodl ve věci v prvním stupni. Důvodem je, že u tohoto soudu se nalézá spisový materiál a některé úkony zákonodárce svěřil soudu první instance, jak bude dále popsáno. Podání však zásadně směřuje k dovolacímu soudu, který rozhoduje. Dovolání podané přímo k Nejvyššímu soudu nebo k soudu druhé instance je za podmínek, které budou dále uvedeny, tedy považováno za dovolání, ačkoli by nebylo podáno k soudu, který rozhodoval v první instanci.

Lhůta pro podání dovolání je dva měsíce od doručení rozhodnutí soudu druhého stupně, proti kterému dovolání směřuje. Za takový den je pokládán zpravidla den skutečného převzetí. Pokud dojde k odepření převzetí dovoláním napadaného usnesení nebo rozsudku, pak lhůta běží ode dne odepření podle ustanovení § 64a tr.ř. Na počátek běhu lhůty má však vliv i forma rozhodnutí, kterou může být rozsudek nebo usnesení. I rozhodnutí o odvolání proti rozsudku pak může mít formu usnesení. U rozhodnutí majících formu usnesení může dojít při nezastižení adresáta k doručení postupem podle ustanovení § 64 odst. 2 tr.ř. formou tzv. fikce doručení³³. Lhůta pak neběží od faktického převzetí, ale od 10 dne po uložení zásilky, kterou si je možno převzít i před i po těchto 10 dnech nebo nemusí k převzetí dojít vůbec.

Pokud se rozhodnutí doručovalo jak obviněnému, tak i obhájci a zákonnému zástupci, pak však podle odstavce druhého příslušného ustanovení běží lhůta od doručení, které bylo provedeno později. Podle ustanovením § 34 tr.ř. bude opatrovníkovi za určitých podmínek doručováno namísto zákonného zástupce a i takové doručení, pokud by bylo poslední, teprve založí běh lhůty. Pokud je však obviněnému

³³ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.3.2008, sp.zn. 8 Tdo 269/2008, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/8TDO269/2008>, 1.3.2012.

doručováno na dvě adresy z důvodů zajištění průchodu práva např. při přestěhování, pak u takové osoby je považováno za počátek běhu lhůty doručení, které nastalo dříve a takové datum je porovnáváno případně s datem doručení obhájci ve smyslu určení pozdějšího doručení, které bude počátkem běhu lhůty. Obdobné dvojí doručení může nastat u kteréhokoliv z dalších oprávněných, tedy státního zástupce, obhájce, popřípadě zákonného zástupce a opatrovníka. Dnem počátku běhu lhůty nejvyššího státního zástupce je vždy den doručení rozhodnutí na státní zastupitelství, které ve věci konalo ve druhém stupni.

Podle ustanovení § 60 odst. 2 a 3 tr.ř. lhůta pro podání dovolání končí uplynutím toho dne, který svým jménem nebo číselným označením odpovídá dni, kdy se stala událost určující počátek lhůty a případně-li konec lhůty na den pracovního klidu nebo pracovního volna, pokládá se za poslední den lhůty nejbližší příští pracovní den.

Podle odstavce třetího ustanovení §265e tr.ř. je lhůta k podání dovolání zachována, pokud je dovolání nejpozději poslední den lhůty podáno na poštu a adresované příslušnému soudu, který rozhodl ve věci v prvním stupni, nebo podáno na podatelnu tohoto soudu. Dále je zachována také, pokud je podáno ve lhůtě přímo u Nejvyššího soudu ČR nebo k poštovní přepravě a adresované Nejvyššímu soudu ČR, který o dovolání bude rozhodovat. V neposlední řadě je i zachována lhůta pokud je dovolání podáno přímo na podatelnu u soudu, který rozhodl ve věci ve druhém stupni, ale nikoliv pokud je podáno na poštu a adresované tomuto soudu a nebude do posledního dne lhůty tomuto soudu doručeno. I pro dovolání pak platí společná ustanovení § 59 v odstavci 1, 2 a částečně 4 tr.ř., která upravují zejména formy způsobu doručení na soud ve lhůtě. Dovolání lze tedy úspěšně podat i v elektronické podobě a podepsané elektronicky podle zvláštních předpisů. Ten, kdo činí podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu, musí však uvést současně poskytovatele certifikačních služeb, který jeho certifikát vydal a vede jeho evidenci, nebo certifikát připojí k podání. Domnívám se, že lze dovolání podat i telegraficky, telefaxem nebo dálnopisem, jak umožňuje trestní řád obecně, pokud je do 3 dnů doložen soudu originál.

Podání je třeba předložit s potřebným počtem stejnopisů a s přílohami tak, aby jeden stejnopis zůstal u příslušného orgánu činného v trestním řízení a aby každá osoba dotčená takovým podáním dostala jeden stejnopis, jestliže je toho třeba. Tato podmínka však není rozhodná pro lhůtu ani pro další postup, jelikož jejím nesplněním nenastává

žádný následek. Zároveň je nesplnitelná, pokud je podáno dovolání elektronickou formou.

Navrácení lhůty je podle odstavce čtvrtého ustanovení §265e tr.ř. nepřipustné. Tato zákonná podmínka byla nastavena z důvodu, že je dovolání zásahem do právní jistoty, když umožňuje prolomení právní moci rozsudku, a je tedy opodstatněně limitovat možnost takového zásahu, aby nebyl neúměrně prodlužován. Tím je vyloučena možnost požádat o prominutí zmeškání lhůty i v případech zvláštního zřetele hodných.

3.3. Zpětvzetí

Podané dovolání může ten, který se dovolává vzít zpět podle ustanovení § 265g tr.ř., avšak za splnění zákonnou normou daných podmínek, které mají vliv na účinnost zpětvzetí. Za obviněného může dovolání vzít zpět i obhájce. Ačkoliv to vyplývá ze společných ustanovení trestního řádu se stejným opodstatněním jako při podání dovolání, tak je třeba rozlišovat rozsah zmocnění či uděleného práva. V případě, že je obviněný zastoupen obhájcem, nevyplývá z toho, že je zmocněn k zpětvzetí dovolání. Zmocnění k obhajobě a podání dovolání, ať již z vůle obviněného nebo ustanoveného dané na základě trestního řádu nezakládá výslovný souhlas obviněného i k zpětvzetí. Obhájce a u obviněných zbavených právní způsobilosti nebo s omezenou způsobilostí k právním úkonům ani zákonný zástupce, popř. opatrovník, tak nemohou vzít zpět dovolání bez souhlasu obviněného, ačkoliv jsou výslovně trestním řádem oprávněni k podání dovolání i proti vůli obviněného. Obviněný nepozbyl svá práva a bylo by to k jeho tíži, jelikož jde o dovolání ve prospěch a nelze konat v jeho neprospěch bez jeho vůle.

Obsahové náležitosti podání zpětvzetí jsou trestním řádem specificky upraveny jen podmínkou dikce věty první v odstavci prvním ustanovení § 265g tr.ř. tak, že musí dojít k výslovnému prohlášení. Důvod zpětvzetí tedy není nutné specifikovat. Forma a způsob výslovného prohlášení se musí řídit ustanovením § 59 tr.ř., jelikož se jedná o podání. Může být tedy učiněno ústně do protokolu na kterémkoliv soudě. Forma může být i písemná a to podáním zaslaným poštou nebo elektronicky a podobně, přičemž může být zasláno kterémukoliv soudu. Podání sdělené ústně do protokolu jinému, než dovolacímu soudu nebo doručené na jiný soud je vždy postoupeno podle svého určení na příslušný soud a bude tedy doručeno dovolacímu soudu. Podání v takovém případě

však musí splňovat i ostatní obecné náležitosti podání podle ustanovení § 59 tr.ř. V případě, že bude zpětvzetí učiněno přímo do protokolu při veřejném zasedání konaném o dovolání dovolacím soudem, pak postačí výslovné prohlášení o zpětvzetí bez ostatních náležitostí.

Zvolená forma podání zpětvzetí dovolání má však vliv na lhůtu, do které může být zpětvzetí dovolání účinné. Zákonná úprava upravuje specificky lhůtu pro podání dovolání dikcí věty první odstavce prvního ustanovení § 265g tr.ř. pouze tak, že dovolávající musí podat zpětvzetí nejpozději před závěrečnou poradou dovolacího soudu. Pokud není specificky upraveno další s tím související, pak se dále musíme řídit obecnými ustanoveními trestního řádu týkajících se lhůt. Jakékoliv podání zpětvzetí dovolání učiněné ústně nebo podáním na poštu či na podatelnu soudu, elektronicky nebo faxem je tedy podáno ve lhůtě.

Podle dikce odstavce druhého ustanovení § 265g tr.ř. vezme zpětvzetí dovolání obviněného nebo nejvyššího státního zástupce podané v neprospěch obviněného, není-li překážek, usnesením na vědomí předseda senátu Nejvyššího soudu, a nebyla-li věc dosud tomuto soudu předložena, tak předseda senátu soudu prvního stupně. Jde o deklaratorní usnesení, proti němuž není připuštěna zákonnou úpravou stížnost. Je jakýmsi osvědčením nezvratných skutečností, na jejichž základě se pokračuje nebo nepokračuje v řízení o dovolání.

Překážkami se rozumí veškeré skutečnosti, které mohou nastat a budou bránit možnosti vydat takové deklaratorní usnesení. Jedná se o skutečnosti, kdy nebylo zpětvzetí ve lhůtě předloženo, tedy včas doručeno fakticky senátu, který rozhoduje. Dále se překážkou rozumí, pokud obviněný s omezenou způsobilostí k právním úkonům nebo se zbavenou způsobilostí k právním úkonům bude mít odlišný názor od zákonného zástupce, popřípadě opatrovníka, nebo žádný. Vždy je nezbytné i zjišťovat, zda nedošlo k amnestii ze strany prezidenta republiky anebo neexistuje překážka daná ustanovením § 11 tr.ř..

U zpětvzetí dovolání ze strany nejvyššího státního zástupce ve prospěch obviněného, je však odlišná právní úprava zákonného postupu. Zákonná úprava dikcí věty druhé a třetí odstavce prvního a dikcí odstavce druhého ustanovení § 265g tr.ř. stanovuje, že pokud obviněný zemřel, tak nemá zpětvzetí žádné účinky a v řízení se pokračuje. U ostatních obviněných stanovuje, že může být v řízení i přes takové zpětvzetí pokračováno, avšak jen pokud na tom obviněný trvá. Výslovnou vůli

pokračovat může za obviněného učinit i obhájce s výslovným zmocněním k takovému úkonu, u obviněných zbavených právní způsobilosti nebo obviněných s omezenou způsobilostí k právním úkonům pak i bez jejich souhlasu a proti jejich vůli, stejně i zákonný zástupce, popř. opatrovník. To je dáno společnými ustanoveními § 33 odst.1, § 34, § 41 odst.3 tr.ř., která rozvíjejí ústavou chráněná práva takového obviněného³⁴. Osvědčení o skutečnosti výslovné vůle má oprávnění učinit výhradně předseda senátu Nejvyššího soudu, který to musí konstatovat v deklaratorním usnesení o zpětvzetí nebo pokračování v řízení. Tím je zúžena pravomoc soudu prvního stupně, když oprávnění k vydání deklaratorního usnesení v tomto případě má výhradně Nejvyšší soud. Ze zákonné úpravy i vyplývá, že musí být vždy zjišťována vůle obviněného, popřípadě dalších osob, jinak je založena překážka pro rozhodnutí. Pokračující dovolací řízení při zjištění vůle obviněného pokračovat v řízení o dovolání je v plném rozsahu původně podaného dovolání ve prospěch obviněného ze strany nejvyššího státního zástupce, ale je na dovolání dále pohlíženo jako na dovolání obviněného.

V případě, že dovolání nejvyššího státního zástupce ve prospěch obviněného bude bráno z jeho strany zpět ještě před vypršením lhůty pro podání dovolání, tak není předseda senátu soudu prvního stupně oprávněn zjišťovat vůli obviněného. V takovém případě však zákonná úprava nedává oprávnění k postoupení zpětvzetí dovolání dovolacímu soudu ihned. Naopak musí být dodržena zákonná povinnost odeslat spis až po uplynutí lhůty všem oprávněným osobám k podání dovolání. Je tedy namístě kritika zákonné úpravy, jelikož jde o předběžnou otázku mající vliv na smysluplnost a ekonomičnost konání dalších úkonů svěřených do pravomoci soudu prvního stupně.

3.4. Obsah dovolání

Obsah dovolání upravuje ustanovení § 265f odst. 1 tr.ř. s tím, že obligatorní obsahové náležitosti nijak nerozlišuje na podstatné a jiné náležitosti. Zákonná dikce vymezuje, že v dovolání musí být obecné náležitosti. Jelikož je v dikci zákonného ustanovení uveden v závorce za obecnými náležitostmi dovolání výslovně pouze § 59 odst. 3 tr.ř., tak musí být dovolání podáno písemně. Na místě je oprávněná kritika dikce, když za obecné náležitosti je nezbytné považovat i datum a podepsání. Z logiky a

³⁴ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.1.2009, sp.zn. 4 Tdo 9/2009, dostupné na: http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=193&id_article=253808&csum=2acb63b7, 1.3.2012.

ustanovení celého § 59 tr.ř. musíme tedy dovodit, že dovolání musí být dále i podepsáno a datováno. Vedle obecných náležitostí musí být pak v návrhu uvedeno, proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje. Výkladově tedy musí být přesně označeno o jaké rozhodnutí, jakého soudu se jedná, včetně spisové značky. Dále musí být specifikováno, který výrok je v dovolání napadán, v jakém rozsahu, i z jakých důvodů a čeho se dovolávající domáhá. Zákonná díkce i přikazuje povinnost uvést konkrétní návrh na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) nebo § 265b odst. 2 tr.ř., o které se návrh dovolání opírá, respektive uvést podřazení namítané vady pod zákonem umožněný důvod. Nejvyšší státní zástupce je povinen v dovolání i uvést, zda je podává ve prospěch nebo v neprospěch obviněného.

Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze měnit podle ustanovení § 265f odst. 2 tr.ř. jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání. V návaznosti na nenavratitelnost lhůty pro podání dovolání je opodstatněnost tohoto ustanovení shodná, když důvodem je časové limitování možného zásahu do právní moci rozhodnutí na základě dovolání. Neznamená to však, že zákonnou úpravou je zcela vyloučeno měnit rozsah a důvody po lhůtě k dovolání. Rozsah a důvody lze měnit, pokud budou měněny na základě jiného zákonného oprávnění z trestního řádu. I tzv. bianko dovolání, které nebude obsahovat vůbec náležitosti dané zákonnou normou o obsahu, lze doplnit po lhůtě k podání dovolání na základě výzvy soudu. K tomu blíže v kapitole 3.7.1..

Ustanovení trestního řádu o obsahu nepředepisuje nic víc, než povinnost dodržet nastavené povinnosti ohledně obsahu, tedy formální povinnosti. Na obsahu dovolání však závisí budoucí rozhodování o dovolání. Zákonná úprava totiž klade na obsahovou stránku dovolání vysoké nároky zejména svými dalšími ustanoveními trestního řádu, v kterých specificky upravuje podmínky přípustnosti a dovolací důvody, a pokud obsah dovolání nebude v souladu s těmito podmínkami, tak to založí důvod pro odmítnutí dovolání. Nejvyšší soud, v jednom ze svých rozhodnutí³⁵ uvedl: „..... význam obsahových náležitostí dovolání spočívá především v tom, že dovoláním vymezuje dovolatel obsah a rozsah přezkumné činnosti Nejvyššího soudu. Zároveň se od obsahu podaného dovolání odvíjí možné rozhodnutí Nejvyššího soudu, které lze na jeho podkladě učinit.....“

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.11.2008, sp. zn. 3 Tdo 1356/2008, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/3TDO1356/2008>, 1.3.2012.

3.5. Přípustnost dovolání

Dovolací soud bude vždy, pokud shledá, že je dovolání podáno včas, oprávněnou osobou a splňuje náležitosti obsahu, posuzovat zda je dovolání vůbec přípustné. Trestní řád vymezuje přípustnost dovolání za splnění několika podmínek daných ustanovením § 265a tr.ř., přičemž porušení kterékoliv z nich založí nepřípustnost.

První podmínkou přípustnosti je, že podle ustanovení § 265a odst. 1 tr.ř. může být dovolání podáno výhradně proti pravomocnému rozhodnutí soudu druhého stupně ve věci samé a zákon to připouští. Mimořádnému oprávněnému prostředku dovolání musí tedy vždy předcházet řádný opravný prostředek, kterým je odvolání nebo stížnost proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Ačkoliv by tedy rozhodl státní zástupce a o oprávněném prostředku rozhodl soud, tak není založena přípustnost dovolání. Každé dovolání podané proti rozhodnutí soudu prvního stupně nebo státního zástupce, které nabylo právní moci, je tedy pro porušení této podmínky nepřípustné. Nepřípustné je i přes skutečnost, že by splňovalo další podmínky, které budou specifikovány dále. Je nepřípustné i tehdy, pokud rozhodnutí nenabylo právní moci a proběhlo o něm opravné řízení ve druhém stupni, které mělo jednu z forem, kterou došlo pouze k potvrzení rozhodnutí soudu prvního stupně³⁶, respektive když došlo k zamítnutí nebo odmítnutí odvolání nebo stížnosti podle ustanovení § 148 nebo § 253 nebo § 256 tr.ř.. Ačkoliv se i takovými rozhodnutími dovolací soud při přezkumu zabývá, tak pouze v souvislosti s rozhodnutím přípustným k podání. Dovolání neodmítne pouze, pokud je dovolání směřováno současně i proti rozhodnutí soudu druhého stupně. Takové dovolání (proti oběma rozhodnutími) totiž na základě ustanovení § 59 odst. 1 tr.ř. posuzuje podle jeho obsahu jako dovolání, které bylo špatně označeno. Bude tedy posouzeno jako dovolání podané výhradně proti rozhodnutí soudu druhého stupně, které je jediné přípustné.

Druhou podmínkou přípustnosti je, že z důvodů mimořádnosti prolomení právní moci napadaného rozhodnutí trestní řád vymezuje předmět dovolání³⁷, respektive co se rozumí rozhodnutím ve věci samé. V ustanovení § 265a odst. 2, písmeno a) až h) tr.ř. je dán taxativní výčet rozhodnutí odvolacího nebo stížnostního soudu, která jsou přípustná dovoláním napadat. Vzhledem k taxativnímu výčtu předmětu dovolání je nepřípustné

³⁶ Srov. Sekvard, O.: Dovolání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004, str.15 – 17.

³⁷ Srov. Jílek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 1.vydání. Praha: Leges, 2010, str. 626.

dovolání, které je proti jakémukoliv jinému rozhodnutí, ač by splňovalo další podmínky přípustnosti³⁸. Taxativní výčet je dán následujícími rozhodnutími:

- a) odsuzující rozsudek, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest, ochranné opatření nebo upuštěno od potrestání
- b) zprošťující rozsudek, jímž byl obviněný obžaloby zproštěn pro některý důvod specifikovaný v ustanovení § 226 tr.ř.
- c) usnesení soudu o zastavení trestního stíhání z důvodů
 - nepřípustnosti trestního stíhání při existenci důvodů v ustanovení § 11 odst. 1 tr.ř. a ustanovení § 11a tr.ř.
 - neúčelnosti trestního stíhání s odkazem na ustanovení § 172 odst. 2 tr.ř.
- d) usnesení soudu o postoupení věci jinému orgánu, kdy se tedy jedná o případy, v nichž skutek nenaplňuje podle rozhodnutí znaky trestného činu a mohlo by se však jednat o přešůpek, jiný správní delikt nebo kárné provinění³⁹
- e) usnesení soudu o uložení ochranného opatření, tedy ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná výchova, zabránění věci⁴⁰
- f) usnesení soudu o podmíněném zastavení trestního stíhání
- g) usnesení soudu o schválení narovnání
- h) rozhodnutí, jímž byl zamítnut nebo odmítnut řádný opravný prostředek proti rozsudku nebo usnesení uvedenému pod písmeny a) až g).

Z první a druhé podmínky tedy vyplývá, že je přípustné podat dovolání proti rozhodnutím, která jsou podřaditelná pod písm. a), b), c), d), e), f) a g) z taxativního výčtu, pokud byla učiněna taková rozhodnutí až soudem druhého stupně v rámci řízení o opravném prostředku, respektive pokud bylo učiněno rozhodnutí podle ustanovení § 149 tr.ř. nebo podle ustanovení § 259 tr.ř.. Dále je přípustné podat dovolání proti rozhodnutí soudu druhého stupně, které je podřaditelné pod písm. h) z taxativního výčtu, pokud došlo k odmítnutí nebo zamítnutí odvolání podle ustanovení § 253 nebo § 256 tr.ř. nebo zamítnutí stížnosti podle ustanovení § 148 proti rozhodnutí soudu prvního stupně v taxativně vymezených věcech pod písm. a), b), c), d), e), f) a g).

³⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.9.2002, sp.zn. 3 Tdo 438/2002, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/3Tdo438/2002>, 1.3.2012.

³⁹ Srov. Císařová, D./Fenyk, J./Gřivna, T./kol.: Trestní právo procesní. 5.vydání. Praha: ASPI, 2008, 596.

⁴⁰ Srov. Císařová, D./Fenyk, J./Gřivna, T./kol.: Trestní právo procesní. 5.vydání. Praha: ASPI, 2008, str. 596.

Třetí zákonnou podmínkou vyplývající ze zákonné dikce je přípustný rozsah dovolání. Dovoláním vytýkané vady musejí být vytýkány rozhodnutí soudu druhého stupně, což znamená, že je výrok soudu musí obsahovat. Nesměřují-li proti výroku soudu druhého stupně, pak nelze shledat jejich přípustnost. Aby byly dovoláním vytýkané vady součástí výroku soudu druhého stupně, pak musejí být tedy v první řadě v rozsahu, v jakém byl oprávněn a povinen soud druhého stupně rozhodovat o odvoláním napadeném rozhodnutí⁴¹. Tento rozsah oprávnění soudu druhého stupně vymezuje již odvolatel nebo stěžovatel v souladu a za podmínek daných trestním řádem v odvolání nebo stížnosti. Povinnost k přezkumu v tomto rozsahu je dána u rozsudků podle hledisek ustanovení § 254 tr. ř. a u stížností podle hledisek ustanovení § 147 tr.ř., tedy přezkoumat co odvolatel žádá a co zákon ukládá. Z těchto důvodů tedy nelze uplatňovat v dovolání námitky, které se týkají výroků soudu prvního stupně, ke kterým nevznikla soudu druhého stupně povinnost k přezkumu. Dovoláním lze tedy vytýkat z pohledu tohoto základního rozsahu například vady:

- vytýkání vady výroku o vině, ačkoliv odvoláním nebyl tento výrok napaden, pokud byl odvoláním napaden výrok o trestu a z povahy uplatněných odvolacích námitek vyplynula povinnost k přezkumu výroku o vině podle ustanovení § 254 odst. 2 tr.ř.
- vytýkání vady výroku o trestu, ačkoliv odvoláním nebyl tento výrok napaden, pokud bylo podáno odvolání do výroku o vině⁴², jelikož z ustanovením § 254 odst. 3 tr. ř. je dána povinnost odvolacího soudu v návaznosti na vytýkané vady vždy přezkoumat i výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají v odvoláním napadeném výroku o vině svůj podklad, bez ohledu na to, zda bylo i proti těmto výrokům podáno odvolání
- v případě více výroků o trestu vytýkání vady výroku o trestu odvoláním nenapadeném, pokud vznikla k výroku přezkumná povinnost v příčinné souvislosti s napadeným výrokem o trestu⁴³

⁴¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.12.2003, sp. zn. 7 Tdo 1464/2003, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/7Tdo1464/2003>, srovnatelně usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 7. 2011, sp. zn. 8 Tdo 856/2011, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/8Tdo856/2011>, 1.3.2012.

⁴² Srov. Hrachovec, P.: Pátý rok dovolání v trestním řízení. In: Bulletin advokacie č. 11-12/2006, str. 24-36.

⁴³ Mazák, J.: K rozsahu přezkumné činnosti odvolacího soudu. In: Trestněprávní revue č. 4/ 2009, dostupné na: http://www.ipravnik.cz/cz/novinky/art_5878/k-rozsahu-prezkumne-povinnosti-odvolacihosoudu.aspx, 1.3.2012.

- vytýkání vad výroků ohledně skutků, které nebyly odvoláním výslovně napadány, ale z povahy odvoláním uplatněných námitek proti dalším výrokům o jiných skutcích vznikla odvolacímu soudu povinnost k přezkumu i těchto v odvolání výslovně nenapadených skutků⁴⁴
- vytýkání vad výroků ohledně skutků, které nebyly odvoláním výslovně napadány, ale z povahy odvoláním uplatněných námitek proti souhrnnému nebo úhrnnému trestu vznikla odvolacímu soudu povinnost k jejich přezkumu⁴⁵

Skutečnost, že vytýkané vady v takto specifikovaném základním rozsahu, mohou být součástí výroků soudu druhého stupně, však ještě neznamená, že jsou. Věcně přezkoumané výroky soudu prvního stupně budou vždy součástí výroku soudu odvolacího i stížnostního. Budou i součástí výroku, pokud půjde o zamítnutí odvolání nebo stížnosti podle ustanovení § 148 nebo § 256 tr.ř., jelikož tento výrok je po věcném přezkumu potvrzuje. Základní rozsah, v jakém byl odvolací soud oprávněn a povinen přezkoumat rozhodnutí soudu prvního stupně, ale nemusí odpovídat rozsahu, v jakém k přezkumné povinnosti fakticky došlo ze strany soudu druhého stupně. Z těchto důvodů nelze uplatňovat v dovolání námítka, které sice spadají do základního rozsahu, ale týkají se výroků soudu prvního stupně, které soud druhého stupně věcně nepřezkoumal. Pokud je však věcně přezkoumat soud druhého stupně měl, tak musí být v tomto rozsahu dovolání uplatnitelné a přípustné. Jediná přípustná vada z hlediska posouzení přípustnosti je v takovém případě namítání, že ačkoliv k přezkumu dojít mělo, tak v rozporu s trestním řádem nedošlo. Jakákoliv jiná vytýkaná vada totiž nebude součástí výroku soudu druhého stupně. Nenamítání této vady způsobí nepřipustnost, když nelze shledávat přípustnost k přezkumu dovolávajícím vytýkaných vad a argumentů, ve vadách nespátřovaných a neuplatněných v dovolání. Ačkoliv by uplatněné vady byly jakkoliv závažné, tak nemohou založit přípustnost bez namítání vady přípustné. Příkladem je dovolání proti zamítnutí odvolání z formálních důvodů, kdy dovolávající uplatnil vady dokonce podřaditelné pod nějaký dovolací důvod, ale neuplatnil vadu spočívající v tom, že mělo dojít k věcnému přezkumu, která by byla

⁴⁴ Srov. Hrachovec, P.: Pátý rok dovolání v trestním řízení. In: Bulletin advokacie č. 11-12/2006, str. 24-36.

⁴⁵ Mazák, J.: K rozsahu přezkumné činnosti odvolacího soudu. In: Trestněprávní revue č. 4/ 2009, dostupné na: http://www.ipravnik.cz/cz/novinky/art_5878/k-rozsahu-prezkumne-povinnosti-odvolacihosoudu.aspx, 1.3.2012.

přípustná, respektive nenamítl procesní vadu ale jen vady směřující proti rozhodnutí soudu prvního stupně⁴⁶. V tomto příkladě je tedy možnou přípustnou namítanou vadou např. argumentace, že nemělo dojít k formálnímu odmítnutí odvolání z důvodů zmeškání lhůty pro odvolání, jelikož zmeškána nebyla. Věcně nepřezkoumané výroky ze strany odvolacího soudu nelze napadat z hlediska přípustnosti pro jiný, než procesně-právní důvod. K tomu dojde tedy vždy u rozhodnutí o odmítnutí nebo zamítnutí řádného opravného prostředku z formálních důvodů podle ustanovení § 253 tr.ř. .

Čtvrtou zákonnou podmínkou z pohledu přípustnosti dovolání je trestním řádem vyloučená možnost ustanovením § 265a odst. 3 tr.ř.. Je nepřípustné podat dovolání v neprospěch obviněného pouze z toho důvodu, že soud postupoval v souladu s ustanovením § 259 odst. 4, § 264 odst.2, § 273, § 289 písm. b) tr.ř.. Tato podmínka je v souladu se zákazem reformationis in peius⁴⁷, když nelze podat dovolání v neprospěch obviněného nejvyšším státním zástupcem pokud již nelze zhoršit postavení obviněného. V zásadě tak nelze učinit, pokud se státní zástupce neodvolal nebo nepodal stížnost proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Nemůže-li dojít ze zákona k reálnému zhoršení postavení obviněného, tak je namíste neporušovat stabilitu pravomocného rozhodnutí a vyloučit takové dovolání již ustanovením trestního řádu. Nevylučuje to však podat dovolání ze strany nejvyššího státního zástupce ve prospěch obviněného, jelikož napadáním výroků soudu druhého stupně učiněných na základě opravného prostředku nebude v takovém případě zásada reformationis in peius porušena.

Pátou podmínkou je na základě ustanovením § 265a odst. 4 tr.ř. nepřípustnost podat dovolání jen proti odůvodnění napadaného rozhodnutí. Tato další podmínka přípustnosti má své opodstatnění, jelikož bez ní by byl vytvořen prostor pro možné zrušení dovoláním nenapadených vlastních pravomocných výroků rozhodnutí. Pokud není v argumentaci namítána současně nesprávnost výroků, pak odůvodnění nemůže nic změnit na výrocích. Odůvodnění samo nemůže zhoršit či zlepšit významně postavení obviněného. Právní jistota pravomocného rozhodnutí by byla narušena bez závažného důvodu.

⁴⁶ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.12.2003, sp. zn. 7 Tdo 1464/2003, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/7Tdo1464/2003>, srovnatelně usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 7. 2011, sp. zn. 8 Tdo 856/2011, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/8Tdo856/2011>, 1.3.2012.

⁴⁷ Srov. Jílek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 1.vydání. Praha: Leges, 2010, str. 627.

Šestou podmínkou je, že podle ustanovení § 265p odst. 2 tr.ř. nelze podat dovolání v neprospěch obviněného, pokud obviněný zemřel nebo se na čin vztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo. Smrt obviněného však nebrání podle ustanovení § 265p odst.3 tr.ř. tomu, aby dovolání, které obviněný již podal ve svůj prospěch, než zemřel, bylo shledáno přípustným. I po smrti má tedy obviněný právo na nápravu ve svůj prospěch, pokud ji žádal. Nelze však dikci vykládat tak, že dovolání je oprávněn podat až po smrti obviněného jeho dědic či osoba blízká, jelikož to vylučuje dikce o oprávněných osobách k podání dovolání.

Vždy musí být splněny všechny shora uvedené podmínky současně a nesplnění nebo porušení jedné z nich zakládá nepřípustnost, ačkoliv by byly ostatní podmínky přípustnosti splněny. Z interpretace zákonné dikce a shora uvedeného v této kapitole vyplývá, že vždy musí být přípustnost konkrétního dovolání shledávána v závislosti na posouzení obsahu dovolání, obsahu předcházejícího odvolání a rozhodnutí o něm, které je napadáno. V opačném případě by nebylo možno přípustnost z pohledu zákonem daných podmínek posoudit. Z hlediska přípustnosti musí posuzovat dovolací soud jaké rozhodnutí je napadáno, zda výrok nebo jen odůvodnění, zda se neporušují podmínky vylučující přípustnost a zda je dodržen rozsah. Dochází výhradně k formálnímu posouzení přípustnosti, což znamená, že je nerozhodné, zda jsou vytýkané vady podřaditelné pod v obsahu dovolání specifikovaný dovolací důvod a ani není rozhodné, zda existují a budou shledány jako opodstatněné v dalším řízení o dovolání. Není ani rozhodné, zda jsou přímo vady uplatněny nebo jen součástí argumentace dovolání. Dovolací soud není sám oprávněn vyhledávat vady napadeného rozhodnutí ani v případě, že je shledá při formálním posouzení přípustnosti. Uplatňuje se stejný princip vázanosti jako u odvolání, když nelze shledat přípustnost k tomu, co přezkoumat dovolávající nežádá. Vázanost není dána ustanovením § 265i odst.3 tr.ř.. Důvodem je výklad této zákonné normy, že vázanost dovolacího soudu uplatněnými vadami nastává, až neodmítne-li se dovolání z důvodů přípustnosti a jiných po formálním posouzení. Uplatňuje se tedy princip vázanosti dovolacího soudu vyplývající z dikce o přípustnosti.

3.6. Dovolací důvody

Dovolání je mimořádným opravným prostředkem určeným zejména k nápravě procesně právních a hmotně právních vad rozhodnutí soudu druhého stupně, ale i zásadních skutkových, pokud bude shledán extrémní rozpor. Dovolací důvody upravuje

taxativně trestní řád v ustanovení § 265b odst. 1 tr.ř. a v dovolání uplatněné vady musí být podřaditelné pod některý z těchto dovolacích důvodů, popřípadě pod více z nich.

3.6.1. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytýkané vady takového charakteru, že ve věci rozhodl věcně nepříslušný soud, nebo soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně. Ze zákonné dikce je zřejmých 5 variant základních možných vytýkaných vad⁴⁸.

První alternativa uplatnění důvodu je možná při porušení ustanovení § 17 nebo § 252 nebo § 146 odst. 2 písm. c) tr.ř. . Přípustnou vytýkanou vadou je, že rozhodoval soud nižší, než měl podle trestního řádu. Jinými slovy zákonná dikce připouští vytýkat vady, že aniž by měl, tak rozhodoval v prvním stupni soud okresní namísto krajského nebo soud obvodní namísto městského a vzhledem k tomu ve druhém stupni soud krajský či městský namísto vrchního. Tato alternativa může nastat tedy v zásadě pouze v trestním řízení, v kterém je obžalovaný stíhán pro trestný čin s trestní sazbou s dolní hranicí nad 5 let, pokud lze uložit výjimečný trest nebo u zvlášť závažných zákonem taxativně vymezených trestných činů i s dolní hranicí nižší. Vzhledem k dikci zákonné normy: „ledaže by rozhodl soud vyššího stupně“ výklad normy podle první alternativy nemůže být takový, že by šlo napadat dovoláním opak, že ačkoliv měl podle trestního řádu rozhodovat soud nižší tak rozhodoval soud vyšší. Důvodem je skutečnost, že byla zajištěna vyšší kvalita rozhodování a posouzení věci soudem vyšším⁴⁹.

Druhá alternativa uplatnění důvodu je při porušení ustanovení § 314a odst. 1 tr.ř. v návaznosti na § 16 odst. 1 tr.ř.. Lze uplatnit vadu, že rozhodoval samosoudce u okresního nebo obvodního soudu, ačkoliv měl rozhodovat senát. To tedy v případech, kdy je kvalifikace trestného činu s trestní sazbou, jejíž spodní hranice sice nepřesahuje 5 let, ale horní hranice přesahuje 5 let. Je nerozhodné, že věcná a místní příslušnost porušeny nebyly. Z dikce: „, ledaže by namísto samosoudce rozhodoval senát“ nelze dovozovat přípustnost i v opačném případě, tedy není naplněn dovolací důvod, pokud namísto samosoudce rozhodoval senát.

⁴⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.11.2003, sp. zn. 6 Tdo 1067/2003, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/6Tdo1067/2003>, 1.3.2012.

⁴⁹ Srov. Sekvard, O.: Dovolání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004., str.49.

Třetí alternativa uplatnění důvodu je při porušení ustanovení § 27 a § 31 odst.2 písm.b) zákona o soudech a soudcích⁵⁰. Vytýkat lze takové vady řízení o opravném prostředku, že nebyl senát tvořen třemi soudci profesionály. Je nerozhodné, že věcná a místní příslušnost porušeny nebyly. To nemůže v zásadě nastat u vrchních soudů, ale jen u krajského nebo městského soudu, pokud by rozhodoval o opravném prostředku a tedy ve druhém stupni, ač neměl, senát příslušný k projednávání věcí pouze v prvním stupni, tedy složený ze soudce a dvou přísedících. Opět nelze vzhledem k dikci vytýkat vadu opačně, pokud by rozhodoval odborněji obsazenější senát ve věcech věcně příslušných krajskému nebo městskému soudu v prvním stupni, jinými slovy senát příslušný k odvolacímu řízení.

Čtvrtá alternativa uplatnění důvodu je, že soud nebyl náležitě obsazen, tedy že se na rozhodování tříčlenného senátu, tvořeného ze tří profesionálních soudců nebo soudce a dvou přísedících, podílel jakožto jeden z nich soudce nebo přísedící, který nebyl soudcem nebo přísedícím od prvopočátku. Popřípadě více osob, které rozhodovat neměly. Je nerozhodné, že věcná a místní příslušnost porušeny nebyly. Lze tedy uplatnit vadu, pokud by se v průběhu řízení změnil samosoudce nebo člen senátu, popřípadě celý a řízení by pokračovalo, jelikož v takovém případě musí být hlavní líčení nebo jednání o opravném prostředku opakováno od prvopočátku. Tato povinnost vyplývá ze zásady bezprostřednosti, vyjádřené v ustanovení § 2 odst. 12 tr.ř. a ustanovení § 202 odst. 1 a § 234 odst. 1 tr.ř.⁵¹. K porušení může dojít v prvním nebo až ve druhém stupni. Jedinou výjimkou je náhradní soudce nebo přísedící. Ve složitých případech z důvodů, aby se předešlo nutnosti opakovat celé soudní řízení v daném stupni, trestní řád umožňuje při důvodných obavách existenci náhradního soudce nebo přísedícího podle ustanovení § 197 tr.ř., který však musí být v daném stupni přítomen u celého řízení od prvopočátku. Porušením zákona a přípustnou vadou není, pokud došlo ve věci k odvolání, následnému vrácení k novému projednání soudu prvního stupně a poté na základě nového odvolání rozhodoval senát jiného složení, než který rozhodoval o prvním odvolání.

Pátá alternativa uplatnění důvodu je obecně řečeno fyzická nepřítomnost, která opět vyplývá z požadavku bezprostřednosti. Lze uplatnit vadu, že samosoudce nebyl

⁵⁰ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.11.2003, sp.zn. 6 Tdo 1067/2003, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/6Tdo1067/2003>, 1.3.2012.

fyzicky přítomen po celou dobu konání hlavního líčení nebo, že senát rozhodoval v neúplném složení, popřípadě celý nebyl po celou dobu fyzicky přítomen hlavnímu líčení nebo řízení o opravném prostředku. K uplatnění této vady postačí i pouhá krátkodobá nepřítomnost kdykoliv v průběhu a je nerozhodné, co se v této době dělo.

Tento dovolací důvod nelze podle zákonné dikce uplatnit při porušení místní příslušnosti vyplývající z ustanovení § 18 tr.ř., vzhledem k možnému přenesení místní příslušnosti dané trestním řádem na základě ustanoveními § 20 až § 26 tr.ř., které jsou nazvány společné řízení v části první, hlavě druhé, oddílu prvním. Zejména z důvodů možného spojení trestních řízení s více pachateli při trestné činnosti spadající do více místních příslušností nebo za zvláštních okolností při odnětí a přikázání věci z důvodů zajištění zákonnosti, např. při podjatosti.

3.6.2. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytykané vady takového charakteru, že ve věci rozhodl vyloučený orgán. Dikce však limituje tento dovolací důvod tak, že je nepřípustné jeho uplatnění, pokud tato okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nenamítal jí dříve.

Podmínky pro uplatnění vady, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, jsou dány konkrétně ustanovením § 30 tr.ř. a limitovány z dikce podmínkou, že dovolávajícímu musela být tato okolnost dříve neznáma nebo ji uplatnil a nebyl úspěšný. Formou uplatnění je vždy namítání podjatosti. Pokud byla známa a namítána vada již v řízení v prvním stupni a nebyla neakceptovaná, tak pro přípustnost dovolání musela být namítána opakovaně i ve druhém stupni, tedy v řízení o opravném prostředku a taktéž neakceptována⁵² Pokud byla známa až v řízení o opravném prostředku, tak musela být v řízení namítána před soudem rozhodujícím o opravném prostředku. Pokud byla tato okolnost známa až v průběhu lhůty pro podání dovolání, pak nemusela být namítána dříve. Vždy ale při této poslední variantě bude záležet na okolnostech a zvážení, zda mohl dovolávající vědět a namítat dříve.

Jedná se v první řadě o namítání vady, že soudce nebo přísedící nemohl nestranně rozhodovat vzhledem k závažným pochybnostem o osobním vztahu k osobě obviněného, dalším osobám, obhájcům či zástupcům nebo k jinému činnému orgánu

⁵² Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.11.2009, sp.zn. 7 Tdo 1298/2009-I. , dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/duvod-vyloucení-soudce-podle-30-odst-2-trr-64070.html>, 1.3.2012.

nebo i k vlastnímu řízení v daném trestním řízení. Soudce může např. být otcem státní zástupkyně, ale být i otcem obviněné, bratrem obhájce a podobně. U těchto námitek však bude vždy záležet na konkrétním namítaném vztahu a posouzení zda jsou dány závažné pochybnosti o nestrannosti. Nepostačí např. skutečnost, že soudce a obhájce vystudovali ve stejném období stejnou vysokou školu.

Dále se jedná o namítání vady, že soudce nebo přísedící byl v řízení předešlém v projednávané věci činný jako státní zástupce, policejní orgán, společenský zástupce, obhájce nebo jako zmocněnec zúčastněné osoby nebo poškozeného. Tato vada platí absolutně, jelikož je nepřípustné, aby soudce v téže věci vykonával dočasně i hájení zájmů jedné ze stran.

Další alternativou možného uplatnění tohoto důvodu je namítání vady, že soudce před podáním obžaloby v projednávané věci v přípravném řízení nařídil domovní prohlídku, vydal příkaz k zatčení nebo rozhodoval ve vazebním řízení o osobě, na niž byla poté podána obžaloba, tedy o kterémkoliv z vzetí do vazby, prodloužení vazby, nahrazení vazby, propuštění z vazby na svobodu. V řízení po podání obžaloby nemůže tento soudce rozhodovat ohledně takové osoby v žádném stádiu jejího dalšího trestního řízení, to je ani v hlavním líčení, ani v řízení o opravném prostředku. Ze zákonné dikce vyplývá, že nemůže rozhodovat soudce ani v řízení, v němž je ukládán souhrnný trest, jestliže konal a rozhodoval v přípravném řízení konaném samostatně o kterémkoli ze sbíhajících se trestných činů. I pokud nerozhoduje o vině, ale jen o trestu u některého sbíhajících se trestného činu, tak nejde o formální výtku, jelikož bude založena pochybnost, např. zda nehrozí nebezpečí, že trestem bude chtít pokrýt délku vazby, kterou opakovaně prodlužoval⁵³.

Dále se jedná o možné namítání vady, že soudce nebo přísedící rozhodující o opravném prostředku se zúčastnil rozhodování u soudu v prvním stupni a naopak. K tomu dojde, pokud přísedící nebo soudce působil u nižšího soudu a ve věci rozhodl a poté změnil působiště, když působil nově u soudu rozhodujícím o opravném prostředku a rozhodl ve věci. Druhou variantou je pokud by soudce nebo přísedící působil u vyššího soudu a rozhodl o opravném prostředku, že jej vrací soudu prvního stupně, poté by působil u soudu prvního stupně a nově rozhodl a poté by došlo k novému řízení o

⁵³ Srov Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.11.2009, sp.zn. 7 Tdo 1298/2009-I. , dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/duvod-vyloucení-soudce-podle-30-odst-2-tr-64070.html>, 1.3.2012.

opravném prostředku a rozhodnutí a bylo podáno dovolání ve věci. Jinými slovy je nepřipustné, aby jedna a tatáž osoba rozhodovala nebo se spolupodílela na rozhodování soudu v obou stupních v téže věci.

3.6.3. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytýkané vady takového charakteru, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl.

Tento důvod je spojený s právem obviněného, kdy právo na obhájce je dáno čl. 37 a čl. 40 LZPS. Prostředky, kterými jsou zajišťována ústavní práva obviněného⁵⁴, jsou dány trestním řádem ve společných ustanoveních. Porušením trestního řádu v těchto ustanoveních vždy dojde k porušení základních práv obviněného na spravedlivý proces, která jsou garantována čl. 36 odst. 1 LZPS.

Lze tedy vytýkat vady spočívající ve dvou pochybeních. První variantou je, že nebyl soudem ustanoven obviněnému obhájce, ač měl být ustanoven z důvodů nutné obhajoby a obviněný si sám žádného nezvolil. Tato varianta může nastat od prvopočátku nebo až v průběhu řízení poté, co obviněný zruší zmocnění zvolenému obhájci. Samozřejmě však nelze tuto vadu uplatnit, pokud se obviněný, kterému to trestní řád od 1. 1. 2012 umožňuje, výslovně vzdá práva na nutnou obhajobu. V zásadě se může obviněný nutné obhajoby vzdát ve všech případech, kdy sice převyšuje horní hranice trestní sazby 5 let, avšak obviněný není omezen na svobodě, je plně způsobilý k právním úkonům a nic nenasvědčuje tomu, že by měl být omezován povinností mít obhájce.

Druhou variantou je, že si obviněný zmocnil obhájce nebo mu byl ustanoven, ale takovému obhájci nebylo v řízení předcházejícím dovolání umožněno ze strany orgánů činných v trestním řízení plnit trestním řádem dané povinnosti a práva v celém rozsahu, tedy lze vytýkat konkrétní zkrácení rozsahu. Nelze však vytýkat vadu tohoto charakteru u úkonů, které byly provedeny bez obhájce v době, kdy se na obviněného vztahovala nutná obhajoba a on se tohoto práva vzdal, ačkoliv by potom v dalším průběhu řízení vzal zpět toto své vzdání se práva na nutnou obhajobu. Teprve po takovém vzetí zpět může zase teoreticky nastat tato vada řízení u dalších úkonů.

⁵⁴ Srov. Nález Ústavní soudu ČR ze dne 3.12.2001 sp. zn. IV. ÚS 561/01, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS561/01>, 1.3.1012.

Možných vytýkaných vad tohoto charakteru je mnoho. Příkladem vytýkané vady může být, že se konalo hlavní líčení bez obhájce za situace, že nebyl obhájce řádně předvolán. Nelze také konat hlavní líčení nebo veřejné zasedání o odvolání nebo vazební zasedání bez obhájce v případě nutné obhajoby, kdy se nemůže obviněný této nutné obhajoby vzdát a to ani tehdy, pokud byl obhájce řádně předvolán a bez omluvy se nedostavil⁵⁵. Pokud by nebyl obhájce ustanoven soudem a nebyla nutná obhajoba, pak může být vytýkána vada spočívající ve skutečnosti, že obviněný žádal o odročení hlavního líčení z důvodů nepřítomnosti svého zvoleného obhájce a trval na jeho účasti, ale nebylo mu vyhověno. I pokud ustanovený nebo zmocněný obhájce za sebe pošle k jednání obhájce se substituční plnou mocí má právo obviněný výslovně trvat na osobní účasti obhájce samého⁵⁶.

Dále lze vytýkat i skutečnost, že obviněný požádal o ustanovení obhájce z důvodů finanční tísně znemožňující mu najmout si obhájce a soud uznal jeho nárok a byl mu obhájce ustanoven soudem, avšak v mezičase od podání žádosti a ustanovení proběhly úkony trestního řízení. Soud není vázán žádnou lhůtou a obviněný nemůže nijak délku doby do rozhodnutí ovlivnit. Předmětná přiznaná práva Ústavou, která jsou rozvedena trestním řádem a přiznána soudem nemohou být závislá na libovůli orgánu v trestním řízení a musejí být účinná od prvopočátku, tedy od uplatnění nároku shledaného za opodstatněný. Důvodem je čl. 4 Ústavy. Analogicky je možné vycházet z judikatury Ústavního soudu⁵⁷, podle které je ustanovení obhájce jedním z prostředků, jímž jsou podle č. 37 a 40 LZPS zajišťována ústavní práva obviněného. Podle této judikatury se institut přiznaného práva obhajoby vztahuje na všechny fáze řízení. Pokud při formálním posouzení nelze nic vytknout postupu soudu, tak nelze podle názoru Ústavního soudu pominout rozpor se základními právy obviněného na spravedlivý proces, která jsou garantována čl. 36 odst. 1 LZPS, byla-li by přiznaná práva již neúčinná. K tomu by v daném případě došlo a lze tedy vytýkat vadu, že obviněný neměl obhájce v části řízení, ač o něj žádal a bylo mu právo přiznáno, pokud soud neustanovil obhájce neprodleně a tím zapříčinil situaci.

⁵⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.11.2009, sp.zn. 4 Tz 93/2009, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/ucast-obhajce-pri-verejnem-zasedani-61074.html>, 1.3.1012.

⁵⁶ Srov. Nález Ústavní soudu ČR ze dne 30.4.2009, sp.zn. II.ÚS 2448/08, č. N 106/53 SbNU 331, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/II.%C3%9AS2448/08>, 1.3.2012.

⁵⁷ Srov. Nález Ústavní soudu ČR ze dne 3.12.2001 sp. zn. IV. ÚS 561/01, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS561/01>, 1.3.2012.

3.6.4. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytýkané vady takového charakteru, že byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného na hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. To je dáno právem na spravedlivý proces, garantovaným čl. 36 odst. 1 LZPS, dále společnými ustanoveními trestního řádu, zejména pak ustanovením § 33 tr.ř. . Obviněný musí být včas předvolán a má právo se omluvit z hlavního líčení nebo veřejného zasedání ze závažných důvodů, které osvědčí. Podle ustálené judikatury jsou podmínky ke konání hlavního líčení v nepřítomnosti obviněného dány ustanovením § 202 odst. 2 tr.ř. Vytýkaných vad podřaditelných pod tento důvod může být mnoho v různých modifikacích.

Lze tedy úspěšně vytýkat podle tohoto důvodu vadu řízení, že přes řádnou omluvu bylo konáno hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného a odepřeno mu právo účasti, ačkoliv výslovně žádal o odročení a trval na své účasti. Na to nemá vliv, že omluva nepřišla na příslušný soud v dostatečném předstihu a nebyla předána soudu před rozhodnutím ve věci, jelikož je na soudu, aby včas doručené omluvy obviněných ohledně účasti u hlavního líčení byly ihned předány příslušnému předsedovi senátu nebo samosoudci⁵⁸. Vytýkání této specifikované vady s výkladem, že je věcí soudu, aby takovou omluvu dostal příslušný soudce včas však dovolací soud až do roku 2009 nepřipouštěl⁵⁹. Teprve na základě úspěšné ústavní stížnosti konkrétního obviněného⁶⁰, jemuž bylo dovolání odmítnuto, začal být dovolacím soudem interpretován trestní řád v ústavním rámci ochrany základních práv obviněného.

Lze vytýkat takovou vadu, že bylo konáno hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obžalovaného, je-li ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, a on výslovně nepožádal, aby bylo konáno v jeho nepřítomnosti, respektive požádal o konání v jeho nepřítomnosti. Obdobné platí, jde-li o trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje pět let.

Lze vytýkat úspěšně vadu, že bylo konáno hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obhájce obžalovaného, v případech nutné obhajoby.

⁵⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.6.2011, sp.zn. 5 Tdo 743/2011, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/5Tdo743/2011>, 1.3.2012.

⁵⁹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.4.2009 sp.zn. 7 Tdo 362/2009, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/7Tdo362/2009>, 1.3.2012.

⁶⁰ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17.2.2010, sp.zn. I.US 2971/09, dostupné na: <http://www.concourt.cz/clanek/3031>, 1.3.2012.

Je taktéž možné uplatnit v dovolání vadu, že bylo konáno hlavní líčení nebo veřejné zasedání bez přítomnosti obviněného, když mu nebylo v souladu s trestním řádem doručeno předvolání. Soud nemůže rozhodnout v rozporu se zákonnou dikcí ani o tzv. fikci doručení. Dovolacím soudem nebyl akceptován plně výklad trestního řádu v tomto smyslu⁶¹, což vedlo k ústavním stížnostem, na jejichž základě došlo k novele ustanovení § 64 tr. ř. tak, aby nemohl být výklad interpretací dovolacího soudu nadále zpochybňován, k tomu blíže v ostatních kapitolách.

Také lze úspěšně vytýkat podle tohoto důvodu vadu řízení, že obviněnému nebylo zasláno předvolání k hlavnímu líčení nebo veřejnému zasedání o odvolání v pětidenní lhůtě podle ustanovení § 233 odst. 1 tr.ř. a tím mu bylo odňato právo zákonem dané k přípravě své obhajoby, pokud se tohoto práva obviněný výslovně nevzdal a nedostavil se a jinak by mohlo být konáno v jeho nepřítomnosti.

Lze úspěšně vytýkat i vadu, že bylo konáno hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného, když obžaloba nebyla obžalovanému řádně doručena. Dále pokud nebyl o skutku, který je předmětem obžaloby, obžalovaný už některým orgánem činným v trestním řízení vyslechnut a nebylo dodrženo ustanovení o zahájení trestního stíhání a obviněný nebyl upozorněn na možnost prostudovat si spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování.

3.6.5. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytýkané vady takového charakteru, že proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné. I tento důvod je dán právem na spravedlivý proces, garantovaným čl. 36 odst. 1 LZPS., dále společnými ustanoveními trestního řádu, zejména pak ustanovením § 11 tr.ř. a § 11a tr.ř. Trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno v taxativně vymezených případech:

- a) nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii,
- b) je-li trestní stíhání promlčeno,
- c) jde-li o osobu, která je vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním řízení podle § 10 tr.ř., nebo o osobu, k jejímuž stíhání je podle zákona třeba souhlasu, jestliže takový souhlas nebyl oprávněným orgánem dán

⁶¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.4.2009 sp.zn. 7 Tdo 362/2009, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/7TDO362/2009>, 1.3.2012.

- d) jde-li o osobu, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná
- e) proti tomu, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého
- f) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. To je nezbytné vykládat tak, že může dojít k případům:
- osoba, jejíž trestní stíhání pro určitý čin již meritorně skončilo rozhodnutím soudu, byla pro tentýž čin následně trestně stíhána a odsouzena, aniž by došlo ke zrušení rozhodnutí předcházejícího
 - osoba, jejíž trestní stíhání pro určitý čin již meritorně skončilo rozhodnutím státního zástupce, byla pro tentýž čin následně trestně stíhána a odsouzena, aniž by došlo ke zrušení rozhodnutí předcházejícího
 - osoba, jejíž přestupkové řízení před příslušným správním orgánem pro určitý čin již skončilo meritorním rozhodnutím, byla pro tentýž čin následně trestně stíhána a odsouzena, byť by byl nově tento čin kvalifikován jako trestný čin, zatímco v již skončeném přestupkovém řízení byl kvalifikován jako přestupek⁶².
- g) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o schválení narovnání, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno,
- h) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jiným správním deliktem nebo kárným proviněním, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno,
- i) je-li trestní stíhání podmíněno souhlasem poškozeného a souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět,
- j) stanoví-li tak vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.
- k) proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím státního zástupce o odložení věci ve zkráceném přípravném řízení po schválení narovnání nebo podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání v případě, že se podezřelý osvědčil.

⁶² Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.2.2006, sp.zn. 5 Tdo 166/2006, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/pravo-nebyt-souzen-a-trestan-dvakrat-za-tyz-cin-53715.html>

Z norem obsažených v mezinárodních smlouvách mají zásadní význam čl. 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech⁶³ a čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod⁶⁴. Ve smyslu čl. 10 Ústavy jsou mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimž je ČR vázána, součástí právního řádu a stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Zásadu ne bis in idem, tedy právo nebýt souzen nebo trestán dvakrát za týž čin, je namíste vztáhnout jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy, tak zásadně i na činy spadající mezi přestupky, a to ve všech kombinacích. Skutkem se přitom rozumí určitá událost charakterizovaná určitým jednáním a jeho následkem, tedy souhrn určitých skutkových okolností. Pro posouzení toho, zda jde o týž skutek, je irelevantní pouhé právní posouzení daných skutkových okolností. Důvodem je, že o tentýž skutek jde nejen při naprostém souladu v jednání i v následku, ale i v případě úplné shody alespoň v jednání při rozdílném následku, stejně jako v případě úplné shody alespoň v následku při rozdílném jednání. Navíc je totožnost skutku zachována i v případě alespoň částečné shody v jednání nebo v následku či obojím, pokud je taková shoda v podstatných okolnostech, kterými jsou zejména skutkové okolnosti charakterizující jednání nebo následek z hlediska právní kvalifikace, která přichází v úvahu. Ve stejném smyslu je v čl. 40 odst. 5 LZPS použit pojem čin.⁶⁵

Například tedy nelze trestně stíhat a odsoudit obviněného, byl-li obviněný prakticky osvobozen pro identický čin rozhodnutím Správního odboru Městského úřadu v rámci přestupkového řízení, když bylo řízení zastaveno podle § 76 odst. 1 písm. c) zákona o přestupcích z důvodů, že skutek nebyl prokázán s ohledem na zásadu „in dubio pro reo“. Nelze pak vést trestní řízení pro ublížení na zdraví, které bylo následkem takového incidentu, pokud nebylo podle zákona rozhodnutí Správního úřadu zrušeno⁶⁶.

⁶³ Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.

⁶⁴ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění dodatkových protokolů.

⁶⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.2.2006, sp.zn. 5 Tdo 166/2006, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/pravo-nebyt-souzen-a-trestan-dvakrat-za-tyz-cin-53715.html>, 1.3.2012.

⁶⁶ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.2.2006, sp.zn. 5 Tdo 166/2006, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/pravo-nebyt-souzen-a-trestan-dvakrat-za-tyz-cin-53715.html>, 1.3.2012.

3.6.6. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytykané vady takového charakteru, že bylo rozhodnuto o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání, o podmíněném zastavení trestního stíhání, o schválení narovnání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Lze vytykat vadu některé z podmínek daných trestním řádem i v případě, že ostatní podmínky byly splněny.

Podmínky pro rozhodnutí pro postoupení věci jinému orgánu jsou dány trestním řádem ustanovením § 222 tr.ř.. Zejména pokud dovolací soud rozhodl v rozporu s ustanovením § 257 odst. 1 písm. b) a c) tr.ř.

Podmínky pro rozhodnutí o zastavení trestního stíhání jsou dány ustanovením § 11 tr.ř. o nepřípustnosti trestního stíhání a ustanovením § 172 tr.ř. Vady lze uplatnit, pokud odvolací soud rozhodl v rozporu s ustanovením § 257 odst. 1 písm. c) tr.ř., tedy že zde byla již některá z okolností, jež by odůvodňovaly zastavení trestního stíhání již soudem prvního stupně podle ustanovení § 223 odst.1 a 2 tr.ř. Příkladem vytykané vady spadající pod tento dovolací důvod je tedy, že např. bylo zastaveno trestní stíhání odvolacím soudem z důvodů, že došlo ke schválení narovnání, když odvolací soud shledal, že tak měl již učinit soud prvního stupně, avšak v řízení bylo zrušeno toto pravomocné rozhodnutí, tak to shledat neměl. V zásadě lze konstatovat, že je to obrácené pochybení, než pochybení vytykané podle shora uvedeného písmene e), že tedy nemělo dojít k zastavení.

Podmínky rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání jsou dány trestním řádem v části třetí, hlavě dvacáté, oddílu třetím. Dovolací důvod musí spočívat především ve skutečnosti, že nebyla splněna některá z podmínek, které jsou dány ustanovením § 307 odst.1 tr.ř., tedy že jde o přečin a obviněný se k činu doznal a nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě. Lze tedy vytykat dovoláním například vadu, že soud druhého stupně shledal doznání obviněného, v případě dopravní nehody, vzniklé překročením rychlosti a nevěnování se řízení, při níž došlo k ublížení na zdraví, ačkoliv se nedoznal přímo a plně, když sice projevil účinnou lítost nad zraněním poškozené a učinil vše pro náhradu její škody, ale současně popřel své zavinění nehody tím, že tvrdil, že nejel rychle a poškozený mu pod auto vběhl na poslední chvíli. Obviněný se měl doznat totiž nejen ke skutkovým okolnostem, ale i k

zavinění v zákonem předpokládané formě úmyslu či nedbalosti. Je tedy nepřípustné, aby se doznání obviněného nevztahovalo k celému skutku a nezahrnovalo veškeré skutkové okolnosti naplňující zákonné znaky stíhaného trestného činu, tzn. zavinění i protiprávnost⁶⁷.

Podmínky pro rozhodnutí o narovnání jsou dány trestním řádem v části třetí, hlavě dvacáté, oddílu čtvrtém. Dovolací důvod musí spočívat především ve skutečnosti, že nebyla splněna některá z podmínek, které jsou dány ustanovením § 309 odst. 1 tr.ř., tedy že jde o přečin, poškozený souhlasil a obviněný prohlásí, že skutek spáchal a nejsou pochybnosti o jeho prohlášení, dále že uhradí škodu nebo učiní opatření k úhradě nebo jinému odčinění škody, v neposlední řadě i složí z pohledu soudu přiměřenou peněžní částku, vzhledem k závažnosti činu, určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům.

Tento dovolací důvod nebude vyjma namítání vady spočívající v tom, že byla věc postoupena jinému orgánu v rozporu se zákonem, v zásadě nikdy uplatňován ze strany obviněného, jelikož ten je oprávněn podat dovolání jen ve svůj prospěch. Pokud byl tedy porušen zákon z tohoto dovolacího důvodu, že nebyly splněny podmínky pro zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání, schválení narovnání, tak byl porušen vždy ve prospěch obviněného. Uplatnění tohoto dovolacího důvodu pak může být přípustné a shledané jen u namítání vady ze strany nejvyššího státního zástupce.

3.6.7. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytýkané vady takového charakteru, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Z dikce ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. plyne, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním vytýkat převážně vady hmotně právní. Ze skutkového děje je vždy zjišťován skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Skutková podstata trestného činu je pak zúžením takto zjištěného skutku de iure z hlediska

⁶⁷ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.3.2008, sp.zn. 3 Tdo 263/2008, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/podminene-zastaveni-trestniho-stihani-55325.html>, 1.3.2012.

rozsahu na vinu.⁶⁸ V mezích tohoto dovolacího důvodu lze namítat, že skutek, jak byl zjištěn soudem, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv se o trestný čin nejedná. Vytýkáno může být nesprávné hmotně právní posouzení, pokud zjištěným jednáním obviněného byly naplněny znaky skutkové podstaty jiného trestného činu, než je ve výroku uveden. Například pokusu trestného činu vraždy, pokud byly naplněny znaky skutkové podstaty jiného trestného činu proti životu a zdraví. Nesprávné hmotně právní posouzení přitom může spočívat i pouze v chybně posouzené předběžné otázce. Příkladem je, pokud obviněný ve svém dovolání namítá, že v daném případě nebyla naplněna subjektivní stránka trestného činu ale ani ve výrokové části rozsudku soudu nejsou uvedeny žádné skutkové okolnosti, které by odůvodňovaly závěr o úmyslu obviněného. Jinými slovy ve skutkové větě rozsudku soudu nejsou vyjádřeny všechny skutečnosti rozhodné pro naplnění některého znaku skutkové podstaty trestného činu, kterým byl obviněný uznán vinným. Možnou vytýkanou vadou je pak i případ, když skutková věta napadeného výroku neobsahuje popis vědomostní a volní stránky psychického vztahu obviněného k jeho trestné činnosti, zejména jejímu následku, a to ani v náznaku.⁶⁹

Vedle těchto vad, lze vytýkat také i zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v nesprávném hmotně právním posouzení ve vztahu k některým zvláštním podmínkám při ukládání trestu, např. pochybení soudu při ukládání souhrnného trestu, nebo úhrnného a společného trestu za pokračování v trestném činu⁷⁰. Také lze namítat vadné uložení trestního opatření mladistvému, nebylo-li ukládáno trestní opatření souhrnné, ač mělo být. To nastane porušením ustanovení § 35 odst. 3 tr. zákoníku, jestliže dřívější odsouzení je takové povahy, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen. I pokud byl obžalovaný předcházejícím rozsudkem v jiné věci odsouzen podmíněčně a nedošlo do jednoho roku po uplynutí podmínky k rozhodnutí o osvědčení, tak nastává fikce, která má za následek nemožnost ukládání souhrnného trestu, pokud došlo k fikci před rozhodováním, v němž by měl být vynesena souhrnný trest, ačkoliv by to bylo těsně před rozhodováním. Vadou přípustnou, však může být i

⁶⁸ Srov. Kratochvíl, V. a kol.: Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1.. vydání. Praha: C.H.Beck, str 184-185.

⁶⁹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2006, sp.zn. 11 Tdo 1015/2006, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/nespravnost-hmotnepravniho-posouzeni-46194.html>, 1.3.2012.

⁷⁰ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.10.2010, sp.zn. 7 Tdo 1130/2010, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/7Tdo1130/2010>, 1.3.2012.

skutečnost, že je respektována fikce osvědčení obviněného v dřívějším podmíněném trestu, avšak nebyla tato fikce uplatněna i na hledisko rozlišování mezi více činným souběhem a recidivou, když i přes fikci bylo k původnímu rozhodnutí, které nelze již zrušit, přihlíženo jako k relevantní skutečnosti.⁷¹

Vedle těchto vad, lze vytýkat také i zhodnocení otázky spočívající v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva. Ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr.ř. nelze totiž interpretovat pouze tak, že se jedná o posouzení, zda ve výroku o vině skutková věta odpovídá větě právní, resp. zda skutková věta představuje slovní vyjádření posuzovaného skutku tak, aby obsahovala všechny relevantní okolnosti z hlediska použité právní kvalifikace, bez ohledu na jakékoliv námitky týkající se právních vad řízení před soudy obou stupňů uplatněné v dovolání a bez přihlídnutí k tomu, zda skutek tak, jak je popsán v odsuzujícím rozsudku, byl skutečně prokázán. To by bylo velice restriktivní a odporující smyslu a záměru zavedení tohoto dovolacího důvodu⁷². Těžiště dokazování je v řízení před soudem prvního stupně a skutkové závěry jsou doplňovány nebo korigovány na základě řádného opravného prostředku především soudem druhého stupně. Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně z pohledu jakýchkoliv vytýkaných vad⁷³ a není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy. Ačkoliv dovolání tedy není prostředkem k revizi skutkových zjištění, které učinily soudy prvního a druhého stupně nebo prostředkem k přezkumu jimi provedeného dokazování, tak pokud jsou právní závěry obecného soudu v extrémním nesouladu s učiněnými skutkovými zjištěními a existenci tohoto extrémního nesouladu obviněný namítá a konkrétní argumentací specifikuje, tak jsou takové vady uplatnitelné. Extrémní nesoulad je skutečnost relevance namítaného a případného

⁷¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.9.2006, sp. zn. 8 Tdo 1069/2006, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/8Tdo1069/2006>, 1.3.2012.

⁷² Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18.6.2003, sp.zn. IV.ÚS 558/02, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS558/02>, 1.3.2012.

⁷³ Srov. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27.5.2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS73/03>, 1.3.2012.

promítnutí jeho důsledku do vyvození konečných závěrů v meritu věci, tedy že namítaná vada ovlivnila relevantně rozhodnutí⁷⁴.

Obecným soudům lze tedy v zásadě vytýkat z pohledu skutkového stavu, že některý z potřebných stěžejních důkazů pominuly, že důkazy v rozporu se zásadami logiky mylně hodnotily a že právní závěry byly v extrémním nesouladu se skutkovými zjištěními. Lze tedy vytýkat, že byl extrémně nesprávně či neúplně zjištěn skutkový stav věci⁷⁵. Z judikatury lze také dovodit tři základní varianty namítání extrémního rozporu⁷⁶. V první řadě lze namítat tzv. opomenuté důkazy, kdy je nepřípustná svévole ze strany soudu. Druhým typem namítaných vad je, že důkazy nebyly získány procesně přípustným způsobem a měly být vyloučeny. I zde je svévole soudu v nerespektování zákona. Třetí variantou je, že z odůvodnění napadeného rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a právními závěry z úvah soudu. Při třetí variantě je namítána tedy vždy v zásadě vada svévolného hodnocení důkazů soudem provedeného bez jakéhokoliv akceptovatelného racionálního logického základu.

Příkladem první varianty je, pokud je argumentováno tím, že nebyl vyslechnut před soudem svědek, který byl stěžejní pro usvědčení z pohledu důkazů s odůvodněním ustanovením § 211 odst. 2 písm. a) tr.ř., které taxativně uvádí překážky bránící výslechu svědka, avšak připuštění tohoto ustanovení nebylo objektivně za daných okolností možné⁷⁷. Interpretace soudu by byla totiž za takové situace extrémně v neprospěch obviněného a soudy by vybočily z rámce ústavnosti, když by svým postupem zasáhly do ústavně zaručeného práva obviněného na soudní ochranu. Každý, kdo je obviněn z trestného činu má minimální právo vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout jejich předvolání, aby realizoval své právo obhajoby především kladením otázek svědkovi⁷⁸. Příkladem dalších úspěšně namítaných vad může být vada, že nebyla zkoumána mravní a rozumová vyspělost mladistvého v souvislostech tak, jak předpokládá zákon. Dále pokud nebude zkoumán zdravotní stav odborným znalcem, ač

⁷⁴ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15.8.2006, sp.zn. IV. ÚS 442/05, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS442/05>, 1.3.2012.

⁷⁵ Srov. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2.3.2006, sp.zn. II. ÚS 393/05, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/II.%C3%9AS393/05>, 1.3.2012.

⁷⁶ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 5.12.2007, sp.zn. IV.ÚS 2743/07, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS2743/07>, 1.3.2012.

⁷⁷ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18.06.2003, sp.zn. IV.ÚS 558/02, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS558/02>, 1.3.2012.

⁷⁸ Čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy, která je ve smyslu čl. 10 Ústavy součástí právního řádu ČR a soudy jsou jí vázány.

měl být. Extrémní nesoulad může nastat v zásadě při jakémkoliv opomenutém důkazu, který zákon předpokládá nebo soud při postupu podle hlavy páté části první trestního řádu bez řádného uvedení důvodů zamítá. Téměř vždy je založena protiústavnost vydaného rozhodnutí pro rozpor s čl. 36 odst. 1 LZPS a čl. 95 odst. 1 Ústavy, pokud půjde o neopomenutelný důkaz tak, jak byl specifikován⁷⁹.

Příkladem druhé varianty je namítání vady, že rozhodnutí je opřeno o pouhé podání vysvětlení před zahájením trestního řízení, pokud by nebyla následně vyslechnuta osoba podávající vysvětlení jako svědek. Lze také úspěšně namítat extrémní nesoulad, vzniklý vážností namítaných nedostatků při zjišťování skutkového stavu, mezi právním posouzením a skutkovými zjištěními například u rekognice, když je stěžejní pro rozhodnutí soudu, ale nebyla provedena v souladu se zákonem. K tomu může dojít, pokud např. byla provedená před zahájením trestního stíhání a má povahu neodkladného nebo neopakovatelného důkazu, ale nebyla činěna jako úkon podle ustanovení § 158a tr.ř., tedy na návrh státního zástupce za přítomnosti soudce. U rekognice, která byla provedená před zahájením trestního stíhání a má povahu neodkladného nebo neopakovatelného důkazu je nutné, aby takový důkaz mohl být v rámci dokazování považován za provedený v souladu se zákonem, při jejím provádění postupovat podle ustanovení § 104b tr.ř. a zachovat přitom postup vyplývající z ustanovení § 158a tr.ř. Z ustanovení § 160 odst. 4 tr.ř. plyne i povinnost v protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován⁸⁰.

3.6.8. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytykávané vady takového charakteru, že obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.

Výklad tohoto ustanovení je takový, že však lze namítat i nepřiměřenost uloženého trestu, pokud bude nepřiměřená délka trestního řízení a soudy se tím nebudou zabývat a

⁷⁹ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24.02.2005, sp.zn. IV.ÚS 251/04, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS251/04>, 1.3.2012.

⁸⁰ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.6.2009, sp.zn. 8 Tdo 695/2009, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/rekognice-extremni-nesoulad-mezi-pravnim-posouzenim-a-skutkovymi-zjistenimi-58903.html>, 1.3.2012.

kompensovat takovou skutečnost do délky trestu⁸¹. Právo na projednání věci bez zbytečných průtahů v přiměřené lhůtě je součástí práva na spravedlivý proces a tedy základních práv garantovaných čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 38 odst. 2 LZPS a čl. 6 odst. 1 Úmluvy⁸². Doba, která uplyne mezi jednáním obviněného a vynesením konečného rozhodnutí má bezprostřední vliv na druh a výši trestu z hlediska splnění účelu trestu. Musí být tedy vždy zohledněna přiměřenost vztahu zákonem daného veřejného zájmu, zákonem daného účelu trestu a chráněných základních práv obviněného nejen v délce trestu, ale i v druhu trestu⁸³.

3.6.9. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytýkané vady takového charakteru, že bylo rozhodnuto o upuštění od potrestání nebo o upuštění od potrestání s dohledem, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takový postup.

V případě upuštění od potrestání lze v dovolání namítat nesprávnost rozsudku výhradně v případě pozitivního rozhodnutí o upuštění od potrestání a není přípustné vytýkat vadu, že soud neučinil rozhodnutí o upuštění od potrestání nebo upuštění od potrestání s dohledem⁸⁴. Podmínky pro naplnění tohoto zákonného důvodu jsou dány v trestním zákoníku v části první, obecné části, hlavě V. díl 2, oddíl 2 a oddíl 3. Pro založení tohoto dovolacího důvodu postačí nesplnění kterékoliv podmínky.

Zejména lze namítat, že byla porušena některá z podmínek daných ustanovením § 46 odst.1 a 2 a § 47 odst. 1 a 2 tr. zákoníku⁸⁵. Vytýkat lze vadu, že se nejednalo o přečin a okolnosti zjištěné skutkové podstaty neodůvodňovaly upuštění od potrestání. Úspěšná namítaná vada může spočívat i v tom, že obviněný nelitoval nebo neprojevil účinnou snahu po nápravě anebo není záruka, že již samotné projednání před soudem je dostatečné. Pokud obviněný spáchal trestný čin ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou a je upuštěno od potrestání při současném nařízení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, přistupují další podmínky. Lze tedy

⁸¹ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12.4.2007, sp. zn. I. ÚS 603/06, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/I.%C3%9AS603/06>, 1.3.2012.

⁸² Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31.3.2010, sp.zn. II. ÚS 855/08, dostupné na: <http://www.usoud.cz/clanek/3294>, 1.3.2012.

⁸³ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 3. 2010, sp.zn. II. ÚS 855/08, dostupné na: <http://www.usoud.cz/clanek/3294>, 1.3.2012.

⁸⁴ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 10. 2010, sp.zn. 7 Tdo 1130/2010, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/7Tdo1130/2010>, 1.3.2012.

⁸⁵ Srov. Jílek,J. a kol.: Trestní právo hmotné. 2.vydání. Praha: Leges,2010, str. 421-423.

dovoláním namítat, že byla porušena podmínka pro použití takového výroku tím, že si stav přivodil obviněný sám, byť i z nedbalosti, vlivem návykové látky. Namítaným důvodem může být dále skutečnost, že forma nebo druh ochranného léčení se mívá účinku a nebude tedy naplněna podmínka, že zajistí nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest⁸⁶. Stejně tak, že detence nezajistí lépe ochranu společnosti, než trest.

Podle tohoto dovolacího důvodu lze dále namítat, pokud došlo k upuštění od potrestání s dohledem, porušení dalších podmínek zejména vyplývajících z ustanovením § 48 odst. 2 tr. zákoníku, tedy že nebyla stanovena zkušební doba nebo naopak byla, ale delší než umožňuje zákon.

3.6.10. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytýkané vady takového charakteru, že bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení.

Ochranná opatření jsou trestněprávním následkem trestného činu nebo činu jinak trestného. Podmínky pro uložení ochranného opatření jsou dány v ustanoveních trestního zákoníku v části první, obecné části, hlavě V., díl 3, oddíl 1, týkajících se ochranného léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a u mladistvého též ochranné výchovy⁸⁷. Ochranné opatření nelze uložit nepřiměřeně povaze a závažnosti spáchaného činu a nebezpečí, pro které je ukládáno, musí hrozit chráněnému zájmu trestním zákonem nebo i osobě obviněného, kterému je ukládáno. Újma způsobená uloženým a vykonávaným ochranným opatřením nesmí být větší, než je nezbytné k dosažení jeho účelu. Naplnění těchto podmínek musí být posuzováno na základě skutkových zjištění soudu, které vplynuly z provedených důkazů, jelikož revizi skutkových zjištění učiněných soudem nalézacím a potvrzených soudem stížnostním pod tento dovolací důvod podřadit nelze. Východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. j) tr.ř. jsou tedy vždy skutková zjištění nalézacího, případně též odvolacího nebo stížnostního soudu. V hmotně právním smyslu je dovolání z uvedeného dovolacího důvodu určeno k nápravě

⁸⁶ Srov. Sekvard, O.: Dovolání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004.

⁸⁷ Srov. Jílek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 421-423.

vad rozhodnutí spočívajících v nesprávném právním posouzení učiněných skutkových zjištění soudu podle norem hmotného práva a nikoliv z hlediska procesních předpisů.⁸⁸

Například lze namítat, že nebyla naplněna podmínka pro uložení ústavního ochranného léčení, když pobyt pachatele činu jinak trestného na svobodě již nebyl nebezpečný v době rozhodování soudu o ochranném ústavním léčení⁸⁹.

Podle tohoto dovolacího důvodu lze namítat obecně vady, které se týkají ochranných opatření, které byly uloženy vedle trestu nebo při současném upuštění od potrestání. Může tedy dojít k situaci, že vada podřaditelná pod předcházející dovolací důvod bude zároveň i podřaditelná současně pod tento dovolací důvod. Příkladem je namítání špatné formy nebo druhu ochranného léčení. Pod tento dovolací důvod může vada spadat z důvodů, že byla porušena podmínka pro uložení druhu nebo formy ochranného léčení, ale pod předcházející dovolací důvod z důvodů, že opatřením nezajistí nápravu pachatele a ochranu společnosti lépe než trest.

3.6.11. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytýkané vady takového charakteru, že v rozhodnutí některý výrok chybí nebo je neúplný.

Chybějícím výrokem je takový, který není obsažen v určitém rozhodnutí, ale podle zákona měl být obsažen. Úspěšné je například namítání vady, že byl výrokem uložen trest domácího vězení, ale v rozhodnutí chybí výrok o náhradním trestu odnětí svobody⁹⁰.

Neúplným je takový výrok napadeného rozhodnutí, který neobsahuje některou podstatnou náležitost stanovenou zákonem. Dovolací důvod lze z důvodů neúplného výroku například uplatnit, pokud ve výroku o zákazu činnosti chybí doba, na níž se zákaz vztahuje⁹¹. Tato vytýkaná vada podřaditelná pod tento dovolací důvod bude zároveň však v tomto případě i podřaditelná pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr.ř., jelikož je zjevné, že byl uložen trest mimo trestní sazbu.

⁸⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.10.2003, sp.zn. 3 Tdo 1095/2003, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/3Tdo1095/2003>, 1.3.2012.

⁸⁹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.12.2010, sp.zn. 7 Tdo 1526/2010, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/7Tdo1526/2010>, 1.3.2012.

⁹⁰ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.10.2011, sp.zn. 3 Tdo 1339/2011, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/3Tdo1339/2011>, 1.3.2012.

⁹¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2011, sp.zn. 3 Tdo 405/2011, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/3Tdo405/2011>, 1.3.2012.

3.6.12. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Tento důvod lze uplatnit, pokud jsou pod něj podřaditelné vytykané vady takového charakteru, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 v písmenech a) až k) tr. ř. Dovolací důvod podle uvedené dikce obsahuje dvě alternativy, a je dán při naplnění alespoň jedné z nich.

K první alternativě dojde, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené trestním řádem pro takové rozhodnutí. Uvedená alternativa dovolacího důvodu má procesní charakter. Má zabránit porušení práva na přístup k druhé soudní instanci. Lze namítat vady procesní, tedy že mělo dojít k věcnému přezkumu odvoláním napadeného rozhodnutí, avšak soud druhého stupně odmítl nebo zamítl opravný prostředek z formálních důvodů, což neměl, jelikož k tomu nebyly splněny zákonné podmínky. Opodstatnění je v podkapitole o přípustnosti.

Zejména lze vytykat vady první alternativy, když bylo nesprávně v rozporu se skutečností rozhodnuto po pouze formálním posouzení s odůvodněním, že bylo podáno odvolání neoprávněnou osobou, po lhůtě, bez náležitostí obsahu a podobně. Například lze vytykat vadu, že odvolání nemůže být opožděné z důvodů, že soud vycházel u odvolací lhůty z fikce doručení obviněnému, pokud trestní řád fikci nepřipouští. Dále lze vytykat, že nelze odvolání odmítnout podle ustanovení § 253 odst. 3 tr.ř. a věcně se jím nezabývat, respektive ho meritorně nepřezkoumat, pokud bylo odvolání odůvodněno po lhůtě k podání odvolání a lhůtě k výzvě do 5 dnů odstranit vady, avšak ještě před rozhodováním soudu druhého stupně. Má-li odvolací soud v době, kdy o odvolání rozhoduje již odůvodnění k dispozici, tak nelze vykládat trestní řád příliš formalisticky, jelikož jiný výklad by byl v rozporu s ústavně zaručenými právy obviněného⁹².

⁹² Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.5.2009, sp.zn. 11 Tdo 469/2009, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/oduvodneni-odvolani-58092.html> Srovnatelně též Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3.8.2005, sp. zn. IV. ÚS 276/04, publikovaného pod č. 149, sv. 38 Sbírky

Druhá alternativa dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., je splněna tehdy, když v řízení, které předcházelo vydání rozhodnutí o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr.ř., byl dán některý z důvodů dovolání uvedených v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr.ř.⁹³ Tato alternativa tedy připouští vytýkat prostřednictvím dovolání proti rozhodnutí soudu druhého stupně vady rozhodnutí soudu prvního stupně, které soud druhého stupně neshledal. K této situaci dojde, pokud jsou výroky soudu prvního stupně ze strany soudu druhého stupně věcně přezkoumány, avšak zamítnuty podle ustanovení § 148 nebo § 256 tr.ř., jelikož výrok soudu je ohledně nich obecný a jen je ve svém důsledku potvrzuje. Vždy je pak vytýkaná konkrétní vada podřazována pod tento dovolací důvod a zároveň pod některý dovolací důvod jiný, který zákon připouští.

3.6.13. Dovolací důvod podle § 265b odst. 2 tr. ř.

Dovolání lze podat též tehdy, byl-li uložen trest odnětí svobody na doživotí. V takovém případě tedy nemusí být vytýkaná vada podřaditelná pod shora uvedené dovolací důvody.

3.7. Řízení o dovolání

Trestní řád svěřuje některé úkony týkající se dovolání soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni, respektive předsedovi senátu. Jedná se z převážné části o povinnosti administrativního či formálního charakteru, které zajišťují právo na spravedlivý proces a vlastní možnost rozhodnout o dovolání dovolacím soudem. K vlastnímu rozhodování je však oprávněn pouze Nejvyšší soud na základě ustanovení § 265c tr.ř..

Trestní řád neupravuje povinnost právního zastoupení obhájcem pro celé řízení o dovolání. V dovolacím řízení platí pouze ustanovení trestního řádu týkající se povinného zastoupení v případě tzv. nutné obhajoby. Trestním řádem je dána jen povinnost k podání dovolání prostřednictvím obhájce. Pokud právní úprava nenařizuje odbornou pomoc k rozporování dovolání ze strany státního zástupce v neprospěch obviněného, k odstranění vad podaného dovolání na výzvu soudu a k odstranění

nálezů a usnesení Ústavního soudu, jakož i z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 2007, sp. zn. 5 Tdo 1261/2007, dostupné na www.nsoud.cz, 1.3.2012.

⁹³ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.6.2009, sp. zn. 8 Tdo 561/2009, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/8TDO561/2009>, 1.3.2012.

nejasností shledávaných dovolacím soudem ohledně obsahu dovolání, pak je zákonnou úpravu nezbytně kritizovat. Je-li příliš formalizovaná a složitá právní úprava týkající se dovolání, tak je složité i rozporovat dovolání a obzvláště odstraňovat vady dovolání zpracovaného obhájcem či odstraňovat nejasnosti. Nelze opodstatnit složitost pouze vlastního návrhu a nikoliv složitost splnění těchto dalších podmínek řízení, které budou specifikovány v následujících podkapitolách. Pokud se od obsahu podaného dovolání odvíjí možné rozhodnutí dovolacího soudu a ten má mít dostatečně kvalifikovaný podklad⁹⁴, tak se musí odvíjet možné rozhodnutí dovolacího soudu i od námitek, odstranění vad a nejasností podaného dovolání. Je namístě ochrana obviněného, která je zákonnou úpravou neopodstatněně selektivní.

3.7.1. Řízení u soudu příslušného k podání dovolání

Řízení u soudu prvního stupně je zejména upraveno ustanovením § 265h tr.ř., ale vyplývá i z dalších ustanovení trestního řádu.

Předseda senátu soudu prvního stupně má za povinnost přijmout dovolání a přiřadit ho ke spisovému materiálu. Formálně posoudit, zda dovolání splňuje obsahové náležitosti dané trestním řádem. Na základě ustanovení § 265h odst.1 tr.ř., je dána předsedovi senátu povinnost k výzvě k odstranění takových vad podaného dovolání. Trestním řádem je stanovena lhůta 2 týdnů od doručení výzvy pro možnost odstranit vady a povinnost předsedovi senátu ve výzvě lhůtu specifikovat a upozornit, že nesplnění výzvy k odstranění vad bude mít za následek odmítnutí dovolání. O odmítnutí však nerozhoduje a i přes nedostatky a nesplnění výzvy je s dovoláním dále nakládáno v řízení u soudu prvního stupně tak, jako by splňovalo náležitosti.

V rámci této výzvy lze měnit i rozsah a důvody dovolání, ačkoliv již marně uplynula lhůta pro podání dovolání, v níž mohou být měněny rozsah a důvody, jak bylo specifikováno v kapitole 3.2.. I tzv. bianko dovolání, které nebude obsahovat vůbec náležitosti dané zákonnou normou o obsahu, lze doplnit po lhůtě k podání dovolání právě v této lhůtě 14 dnů na výzvu soudu. Judikatura dovolacího soudu⁹⁵ nepřipouštěla dlouho takovou interpretaci, avšak judikaturou ústavní byl překonán výklad dovolacího

⁹⁴ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.11.2008, sp. zn. 3 Tdo 1356/2008, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/3TDO1356/2008>, 1.3.2012.

⁹⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.6.2005 sp. zn. 3 Tdo 685/2005, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/3TDO685/2005>, 1.3.2012.

soudu. Podle judikatury Ústavního soudu⁹⁶ se jedná totiž o normu kogentní⁹⁷, kterou je dána povinnost soudu a vzniká právo obviněného. Pokud se zákonná norma vztahuje k náležitostem obsahu a trestní řád je nerozlišuje na podstatné a jiné náležitosti, je touto normou dáno právo prvotní specifikace rozsahu a důvodů i jejich rozšíření. Nejedná se tedy o navrácení lhůty, jelikož lhůta pro dovolání nijak nesouvisí s výzvou k odstranění vad, ale o konání podle jiné zákonné normy. Dovolací soud musí akceptovat rozsah a důvody z podání učiněného v souladu s výzvou soudu k odstranění vad a dovolání s takovým obsahem projednat. Nelze zasahovat do právní jistoty obviněného, který v dobré víře a v souladu se zákonem a výzvou odstraní vady svého podání týkající se rozsahu a důvodů dovolání v očekávání, že jeho dovolání bude dovolacím soudem projednáno v rozsahu původním včetně doplněného. Opačný postup by byl v rozporu s ústavou chráněnými právy obviněného.

Analogicky nelze ze zákonné dikce dovodit, že by na výzvu k odstranění vad nemohl doplnit dovolání obviněný sám nebo prostřednictvím jiného obhájce, než podal dovolání. V zákonné normě není podmíněno splnění výzvy povinností podat odstranění vad prostřednictvím obhájce a nemůže být tedy splnění výzvy vázáno na podmínku, že dovolání musí podat obviněný pouze prostřednictvím obhájce, jelikož jde o kogentní normu. Z dikce zákonné normy ani nevyplývá, že výzva má být učiněna směrem k obhájci, který podal dovolání. Nelze to ani dovozovat, jelikož se nejedná o podání obhájce, ale pouze o podání obviněného učiněné prostřednictvím obhájce. Obviněný v době výzvy pak již ani nemusí mít obhájce, když není dána povinnost právního zastoupení po celé řízení, nebo mohl využít svého práva a změnil obhájce. K výzvě dochází v rámci vlastního řízení a výzva musí být zasílána obviněnému, popřípadě obhájci zmocněnému pro celé řízení o dovolání v době výzvy k odstranění vad. Odstraňovat vady podání, které učinil obhájce znalý práva, je však z přirozené logiky úkonem podstatně složitějším a odbornějším. Je tedy namístě kritika zákonné úpravy, pokud na jedné straně shledávána opodstatněnost podmínky podat dovolání prostřednictvím obhájce a na druhé straně neshledává opodstatněnost podmínky

⁹⁶ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7.3.2006, sp. zn. II. ÚS 473/05, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/II.%C3%9AS473/05>, 1.3.2012.

⁹⁷ Kogentní normy zavazují své adresáty bezvýhradně a musí být v případech, na něž se vztahují, vždy aplikovány. Nelze je tedy vyloučit nebo omezit projevem vlastní vůle adresátů.

odstranit vady podání prostřednictvím obhájce. Složitost by měla být shledávána zákonnou úpravou shodně obtížná, jak již bylo shora specifikováno v kapitole 3.7.

Předseda senátu soudu prvního stupně má dále za povinnost na základě ustanovení § 265h odst. 2 tr.ř. doručit opis dovolání obviněného státnímu zástupci a opis dovolání státního zástupce obviněnému a případně obhájci obviněného s upozorněním, že se mohou k dovolání písemně vyjádřit. Zároveň je má za povinnost upozornit, že mohou souhlasit s projednáním dovolání v neveřejném zasedání. Zákonnou úpravu je opět nezbytné kritizovat. Pokud obviněný nemá obhájce, tak bude složité se relevantně vyjadřovat. Shledává-li zákonná úprava za potřebnou odbornou pomoc obviněnému, pak by ji měla shledávat po celé řízení, jak bylo již shora specifikováno v kapitole 3.7.

Podle další věty ustanovení § 265h odst. 2 tr.ř. má pak předseda senátu soudu prvního stupně za povinnost předložit spis Nejvyššímu soudu jakmile lhůta k podání dovolání uplyne všem oprávněným osobám. O všech podaných dovoláních se vede vždy společné řízení a v tomto kontextu musí být i vykládáno uplynutí lhůty všem oprávněným. V případě více spoluobviněných, kteří mají právo podat dovolání, bude nutno vyčkat na uplynutí lhůty všech. Pokud se nebude dlouhodobě dařit řádně doručit některému ze spoluobviněných rozhodnutí, proti němuž je přípustné dovolání, přichází v úvahu použití ustanovení § 23 odst. 1 tr. ř., podle kterého k urychlení řízení nebo z jiných důležitých důvodů lze řízení o některém z trestných činů nebo proti některému z obviněných vyloučit ze společného řízení. K takovému rozhodnutí však může dospět jedině dovolací soud a tomu v zásadě spis nebude předán. To je nezbytné kritizovat.

Ze zákonné dikce o zaslání spisu dovolacímu soudu po uplynutí lhůty pro podání dovolání vyplývá, že předseda senátu není oprávněn čekat na uplynutí případné lhůty dané výzvou k odstranění vad nebo na vyjádření, ke kterému vyzval. Zákonnou dikci týkající se okamžiku odeslání spisu dovolacímu soudu je tedy nezbytné i z tohoto důvodu kritizovat. Předseda senátu nesmí zanedbat své povinnosti a zaslat spis může až po jejich splnění. K tomu nemusí lhůtě dané zákonnou úpravou povinnosti k zaslání spisu dojít, pokud bude dovolání podáno poslední den lhůty pro podání.

Dospěje-li předseda senátu na podkladě dovolání a obsahu spisů k závěru, že by měl být odložen nebo přerušen výkon rozhodnutí, předloží bez zbytečného odkladu spisy s příslušným návrhem na takový postup Nejvyššímu soudu bez ohledu na uplynutí lhůty pro předložení spisů. Tato povinnost je dána ustanovením § 265h odst. 3 tr.ř., podle kterého tedy vždy zvažuje takový postup v případě žádosti obviněného o odklad

či přerušení výkonu trestu nebo na základě vlastního úsudku. Tímto ustanovením je však zároveň i dáno oprávnění k rozhodnutí o takovém návrhu dovolacímu soudu a s lhůtou 14 dnů. Je tedy namístě oprávněná kritika zákonné úpravy, že předložení spisu k rozhodnutí o této otázce v případě žádosti obviněného o odklad či přerušení výkonu trestu je ponecháno na úvaze soudu prvního stupně. Dále je namístě i kritika, že soud prvního stupně není na rozdíl od dovolacího soudu limitován lhůtou pro svou úvahu.

Soudu prvního stupně je dále svěřeno i v případě, že dovolací soud shledá nejasnosti v podaném dovolání a vrátí spis soudu prvního stupně, aby učinil výzvu k odstranění těchto nejasností postupem shodným k odstranění vad podaného dovolání, který byl shora specifikován, což vyplyne z následující kapitoly 3.7.2.. Opět je přípustné, aby nejasnosti odstranil sám obviněný, což je opět nezbytné kritizovat pro složitost zákonné úpravy a neposkytnutí ochrany obviněnému, která je jindy shledávána. Poté neprodleně spis opět odešle dovolacímu soudu.

Z ustanovení trestního řádu o zpětvzetí dovolání vyplývá pak i další povinnost soudu prvního stupně, jak bylo specifikováno v kapitole 3.3. Pokud dojde ke zpětvzetí dovolání podaného obviněným ještě ve lhůtě pro podání dovolání nebo se spis nachází u soudu prvního stupně, tak vezme předseda soudu zpětvzetí na vědomí usnesením a o takovém dovolání nebude již dovolacím soudem rozhodováno a nebude ani předkládáno Nejvyššímu soudu.

3.7.2. Řízení u dovolacího soudu

Nejvyšší soud je vázán podaným dovoláním, trestním řádem a právním řádem ČR. Před rozhodnutím o dovolání může předseda senátu Nejvyššího soudu postupovat podle ustanovení § 265d tr.ř. a nerozhodovat o dovolání, které nebude považováno za dovolání, jak bylo opodstatněno v kapitole 3.1.2. Také z kapitoly 3.3. vyplývá specifický postup pro řízení o dovolání po podání zpětvzetí dovolání a tedy práva a povinnosti dovolacího soudu. Řízení u dovolacího soudu je však zejména upraveno v ustanoveních § 265o, 265p a 265r tr.ř.

Před rozhodnutím o dovolání může předseda senátu Nejvyššího soudu také odložit nebo přerušit výkon rozhodnutí, proti němuž bylo podáno dovolání podle ustanovení § 265o odst. 1 tr.ř. a podle ustanovení § 265h tr.ř. tak musí učinit do 14 dnů od předložení spisu soudem prvního stupně, shledal-li takový návrh předseda senátu soudu prvního stupně za opodstatněný. Rozhoduje usnesením.

Předseda senátu Nejvyššího soudu má na základě ustanovení § 265o odst.2 tr.ř. oprávnění provádět dále před rozhodnutím potřebná šetření k objasnění některé okolnosti nebo požádat některý orgán činný v trestním řízení, podle hlavy páté trestního řádu popřípadě čtvrté. Vydát příkaz k zatčení a vzít obviněného do vazby může však pouze na návrh nejvyšší státní zástupce, pokud bylo současně podáno dovolání v neprospěch obviněného. V případě, že dovolací soud shledá jakékoliv nejasnosti podaného dovolání ohledně rozsahu, které mu brání učinit závěr, tak bez rozhodnutí vrátí spis soudu prvního stupně s tím, že je třeba postupem podle § 265h odst. 1 tr. ř. odstranit vadu dovolání spočívající v nejasnosti ohledně rozsahu⁹⁸.

Na základě podaného dovolání nemusí dojít vždy k věcnému přezkumu, ale může dojít k pouze formálnímu přezkumu. Tato skutečnost vyplývá z ustanovení § 265i odst. 3 tr.ř., který přikazuje povinnost k přezkumu zákonnosti a odůvodněnosti výroků rozhodnutí, proti kterým bylo dovolání podáno až poté, co nebylo dovolání odmítnuto. Pokud se tedy dovolání odmítá, pak po pouze formálním přezkumu. Trestní řád taxativně upravuje možné důvody odmítnutí v ustanovení § 265i odst.1 tr.ř.. Dovolací soud již při formálním posouzení zkoumá podané dovolání z hlediska obsahu, kterým je vázán, pouze nehodnotí uplatněné námítky věcně, ale jen formálně. Podle ustanovení § 265r tr.ř. o odmítnutí dovolání rozhoduje senát v neveřejném zasedání.

Pokud dovolací soud neshledá důvody pro odmítnutí, pak dojde k věcnému přezkumu. Podle ustanovení § 265i tr.ř. dojde k přezkoumání zákonnosti a odůvodněnosti výroku rozhodnutí, proti kterému bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání, jakož i k přezkumu řízení, které rozhodnutí předcházelo v rozsahu napadené části, tj. části řízení u soudu prvního stupně. K vadám výroků, které nebyly dovoláním napadeny, přihlíží, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno dovolání a výrok o trestu vždy přezkoumá, v případě napadení výroku o vině. Napadené výroky však přezkoumává jen v té části, která se týká osoby, v jejíž prospěch či neprospěch byly výroky napadeny.

Podle ustanovení § 265r tr.ř. o dovolání po věcném přezkumu rozhoduje senát ve veřejném zasedání. V neveřejném zasedání může rozhodovat o zrušení napadeného rozhodnutí a přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí, pokud je zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání, nebo souhlasí-li s projednáním v neveřejném

⁹⁸ Hrachovec, P.: Pátý rok dovolání v trestním řízení. In: Bulletin advokacie č. 11-12/2006, str. 24-36.

zasedání nejvyšší státní zástupce i obviněný. Účast nejvyššího státního zástupce na veřejném zasedání není povinná, ale je povinná účast státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Přítomnost obviněného není nezbytná, pokud se mu nepodařilo doručit nebo se výslovně tohoto práva vzdal, avšak při nemožnosti doručení předvolání musí být vyrozuměn jeho obhájce, opatrovník, popřípadě za tím účelem ustanovený obhájce. Přítomnost obhájce v takovém případě nebo v případě tzv. nutné obhajoby je nutná.

Je-li konáno veřejné zasedání, tak se postupuje podle ustanovení § 265r tr.ř. Předseda senátu nebo jím určený člen senátu přednese napadené rozhodnutí a podá zprávu o stavu věci. Potom přednese dovolávající své dovolání a odůvodní je. Státní zástupce a osoby, které mohou být rozhodnutím dovolacího soudu přímo dotčeny, pokud nejsou dovolávajícími, přednesou své vyjádření. Za nepřítomné přečte takové vyjádření předseda senátu nebo jím určený člen senátu, pokud je součástí spisu. Důkazy se ve veřejném zasedání zpravidla neprovádějí, ale mohou, pokud dovolací soud má za to, že jsou potřebné k rozhodnutí.

Podle ustanovení § 265j tr.ř. po věcném přezkumu dovolací soud může dovolání zamítnout, nebude-li shledáno jako důvodné. Je-li shledáno jako důvodné, pak podle ustanovením § 265k tr.ř. zruší dovolací soud napadené rozhodnutí nebo jeho část, popřípadě též vadné řízení mu předcházející. Vždy však zruší i celý výrok o trestu, pokud i jen zčásti ruší výrok o vině, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí nebo jeho zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Dovolací soud je na základě ustanovení § 265m tr.ř. sám oprávněn rozhodnout ve věci rozsudkem. Nemůže však uznat obviněného vinným skutkem, pro který byl obžaloby zproštěn nebo pro který bylo trestní stíhání zastaveno, nemůže uznat obviněného vinným těžším trestným činem, než jakým mohl být uznán vinným napadeným rozsudkem, nemůže uložit obviněnému trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let nebo trest odnětí svobody na doživotí, nebyl-li mu již uložen přezkoumávaným rozhodnutím, případně ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně. Zároveň podle ustanovení § 265p tr.ř. při svém rozhodování může dovolací soud změnit rozhodnutí v neprospěch obviněného jen tehdy, pokud bylo podáno dovolání v neprospěch obviněného ze strany státního zástupce a obviněný nezemřel a na čin se

nevztahuje rozhodnutí prezidenta republiky, kterým nařídil, aby se v trestním stíhání nepokračovalo.

Shledá-li dovolací soud, že nemůže ve věci sám rozhodnout, tak podle ustanovení § 265l tr.ř. přikáže věc k novému projednání příslušnému soudu, jehož rozhodnutí zrušil, ale i může přikázat k pouhému doplnění chybějícího výroku či jeho části. Je oprávněn i nařídít změnu složení senátu nebo státního zástupce. Vykonává-li se trest odnětí svobody na obviněném, pak rozhoduje po zrušení pravomocného napadeného rozhodnutí i o případné vazbě.

Dojde-li k úmrtí obviněného kdykoliv v průběhu řízení, tak to nezakládá důvod pro neprojednání dovolání, což je dáno ustanovením § 265p tr.ř. Důvod pro neprojednání dovolání může založit pouze zpětvzetí dovolání v intencích, které byly specifikovány v kapitole 3.3. a dovolací soud musí vydat deklaratorní usnesení.

Pokud důvod, který dovolací soud shledá za důvodný, svědčí i jinému spoluobviněnému, tak se uplatňuje princip beneficium cohaesionis, na jehož základě dojde vždy k rozhodnutí dovolacího soudu i ve prospěch osoby, která dovolání nepodala nebo neuplatnila patřičný důvod, ale svědčí i v její prospěch.

Rozhodnutí dovolacího soudu musí být podle ustanovení § 265i odst. 2 tr.ř. vždy řádně odůvodněno. Obdobně jako ve skutkové oblasti, tak i u rozhodnutí dovolacího soudu je nezbytné rozsah zdůvodnění shledávat v příčinné souvislosti s tím, že při nedostatečném vyložení a zdůvodnění právní argumentace nastávají následky vedoucí k neúplnosti a zejména k nepřesvědčivosti rozhodnutí⁹⁹. V souladu se zásadami spravedlivého procesu tedy vždy musí v odůvodnění rozhodnutí dovolací soud zohlednit všechny skutečnosti a vyčerpávajícím způsobem vysvětlit své rozhodnutí. Podle ustanovení § 265i tr.ř. v usnesení o odmítnutí dovolání postačí stručné odůvodnění.

3.8. Druhy rozhodnutí dovolacího soudu

V předcházejících kapitolách bylo doloženo, že spor o výklad některých ustanovení zákonné úpravy vedl k ústavním stížnostem, na jejichž základě byla interpretace dovolacího soudu u některých zákonných ustanovení překonána a u některých zákonných ustanovení došlo k novelizacím. Ústavním soudem bylo

⁹⁹ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.2.2004, sp. zn. Pl.ÚS 1/03, 153/2004 Sb. N 15/32 SbNU 131, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/Pl.%C3%9AS1/03>, 1.3.2012.

opakovaně zrušeno rozhodnutí dovolacího soudu z důvodů zcela chybného formálního výkladu týkajícího se stále stejné konkrétní normy a byl v mnoha případech i kritizován vlastní příliš formalistický výklad právní úpravy ze strany Nejvyššího soudu, který ne vždy plně odráží, že základní práva obviněného nevytvářejí pouze rámeček normativního obsahu jednoduchého práva, ale i rámeček jeho interpretace¹⁰⁰. Výkladové nejasnosti však vyplývají i z rozdílné interpretace některých právních norem ze strany jednotlivých senátů dovolacího soudu.

Restriktivní výklad důvodnosti dovolání umožňuje Nejvyššímu soudu vůbec se věcně nezabývat významnou většinou podaných dovolání. Tím fakticky dovolací soud přesouvá znak důvodnosti do kategorie přípustnosti a prakticky staví jedno stadium dovolacího řízení mimo rámeček spravedlivého procesu. Ústavní soud shledal mnohokrát v rozhodnutích vážné porušení práva na spravedlivý proces, které předtím Nejvyšší soud nenalezl¹⁰¹. V následujících kapitolách výkladu právní úpravy týkající se možných rozhodnutí dovolacího soudu bude poukázáno na řadu konkrétních judikatur, které to dále dokládají.

3.8.1. Odmítnutí pro nepřipustnost

Taxativní vymezení tohoto důvodu odmítnutí je v ustanovení § 265i odst.1 písm. a) tr.ř. Dovolací soud může shledat tento důvod k odmítnutí dovolání, pokud shledá rozpor s ustanovením trestního řádu o přípustnosti. Opodstatnění je dáno v kapitole 3.5..

Tento důvod odmítnutí může nastat až poté, co nenastaly důvody pro odmítnutí podle ustanovení § 265i odst.1 písm. c) a d) tr.ř., které budou popsány níže. V případě, že je podáno dovolání, kterým je vytýkáno více vad anebo směřuje-li proti více výročkům, pak existuje-li alespoň jeden důvod pro shledání přípustnosti, tak se ohledně ostatních nevydá usnesení o odmítnutí pro nepřipustnost. V následném rozhodnutí dovolacího soudu ohledně části dovolání, která byla shledána přípustnou, se pak pouze nepřipustnost ostatních částí konstatuje.

Vycházejí z kapitoly 3.5. je tedy vždy odmítnuto např. dovolání podané pouze proti rozhodnutí soudu prvního stupně, i kdyby existovalo rozhodnutí odvolacího soudu

¹⁰⁰ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.9.2007, sp.zn. I. ÚS 2030/07, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/I.%C3%9AS2030/07>, 1.3.2012.

¹⁰¹ Srov. Nálezy Ústavního soudu ČR ze dne 18.6.2003, sp. zn. IV. ÚS 558/02, ze dne 8.7.2003 sp. zn. IV. ÚS 564/02, ze dne 23.03.2004, sp. zn. I. ÚS 4/04; ze dne 12.4.2007, sp. zn. I. ÚS 603/06, ze dne 10.5.2007, sp. zn. III. ÚS 715/06, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>, 1.3.2012.

a to zakládalo nějaký důvod pro dovolání. Pokud zákon neumožňuje podat dovolání proti nějakému rozhodnutí, tak dovolací soud není oprávněn k přezkumu a nemůže ani zjistit a posoudit zda by bývalo bylo namístě. Stejně tak dovolání, které nelze podřadit pod žádný taxativně zákonem vymezený typ rozhodnutí ve věci samé, bude odmítnuto. Takové je např. rozhodnutí týkající se návrhu na povolení obnovy řízení nebo rozhodnutí týkající se návrhu na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody či rozhodnutí o vazbě, také trestní příkaz a mnoho dalších¹⁰². Odmítnuto bude i dovolání, které je v rozporu s ustanovením § 265a odst. 3 nebo 4 tr.ř., jak bylo podrobně specifikováno v kapitole o přípustnosti.

Dále bude vždy odmítnuto i dovolání proti výroku o vině, pokud byl předchozím odvoláním napaden pouze výrok o trestu a odvolacímu soudu z povahy uplatněných odvolacích námitek nevyplývala povinnost k přezkumu výroku o vině podle ustanovení § 254 odst. 2 tr. ř., jelikož nedošlo k meritornímu přezkumu viny odvolacím soudem. Se stejným odůvodněním bude odmítnuto i dovolání proti rozsudku, který se týkal více skutků, pokud bude dovolávající směřovat své výhrady jen proti výrokům ohledně skutků nenapadených předešlým odvoláním. Nemohou být předmětem přezkumu v rámci dovolání ani s odkazem, že byl na základě odvolání přezkoumáván souhrnný či úhrnný trest, který byl uložen i za tyto výroky¹⁰³. Odmítnutí pro nepřípustnost tedy není možné při existenci procesní vady spočívající v tom, že byla povinnost k přezkumu ze strany odvolacího soudu i k výroku výslovně nenapadeného. To však musí být namítáno, aby byla přípustnost shledána a nedošlo k odmítnutí dovolání.

Obdoba platí i pro případ dovoláním vytykané vady podřaditelné pod některý dovolací důvod ustanovení § 265b odst.1 písm. a) až k) tr.ř., jestliže odvolací soud vůbec meritorně nepřezkoumal odvolání a odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně zamítl nebo odmítl podle ustanovení § 253 tr.ř., tedy z důvodů, že opravný prostředek byl podán osobou neoprávněnou nebo nesplňoval náležitosti obsahu odvolání nebo bylo podáno opožděně¹⁰⁴ nebo i z důvodů, že se obviněný výslovně vzdal

¹⁰² Srov. Hrachovec, P.: Pátý rok dovolání v trestním řízení. In: Bulletin advokacie č. 11-12/2006, str. 24-36.

¹⁰³ Srov. Hrachovec, P.: Pátý rok dovolání v trestním řízení. In: Bulletin advokacie č. 11-12/2006, str. 24-36.

¹⁰⁴ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2009, sp.zn. 8 TDO 740/2009, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/8TDO740/2009>, 1.3.2012.

práva odvolání a poté odvolání podal, jelikož takové nebylo možno projednat¹⁰⁵. Pokud není namítána procesní vada, že k takovému postupu odvolacího soudu nemělo dojít, dojde k odmítnutí dovolání podle tohoto důvodu, jelikož soud je vázán podaným dovoláním.

3.8.2. Odmítnutí z důvodů vytýkaných vad

Taxativní vymezení tohoto odmítnutí je v ustanovení § 265i odst.1 pís. b) tr.ř.. Možnost odmítnutí dovolání na základě tohoto ustanovení je dána zákonem danými dovolacími důvody, o nichž podrobně pojednává kapitola 3.6.. V této kapitole byly i specifikovány konkrétní případy, v nichž je shledávána podřaditelnost vady pod dovolací důvod a nelze v nich tedy dovolání odmítnout z tohoto důvodu.

Tento důvod odmítnutí však může nastat až poté, co nebylo dovolání odmítnuto podle ustanovení podle ustanovení § 265i odst.1 pís. a) tr.ř., které bylo shora popsáno a z jehož popisu je odvoditelné, že tedy i za předpokladu, že nebylo odmítnuto ani podle ustanovení § 265i odst.1 pís. c) a d) tr.ř. V případě, že je podáno dovolání, kterým je vytýkáno více vad, pak existuje-li alespoň jedna podřaditelná, tak se ohledně ostatních nevydá usnesení o odmítnutí podle tohoto ustanovení. V následném rozhodnutí dovolacího soudu konaném o podřaditelné vadě se ohledně části nepodřaditelných vad tato nepodřaditelnost pouze konstatuje.

Z vymezení obsahu dovolání v ustanovení § 265f je třeba dovodit ve spojení s ustanovením § 265b tr. ř. o dovolacích důvodech, že lze odmítnout dovolání, v kterém je specifikován některý dovolací důvod, ale namítanou vadu nelze podřadit pod žádný dovolací důvod. Ustanovení o důvodech dovolání založilo povinnost podřaditelnosti vytýkané vady pod jeden z taxativních důvodů a je tedy nezbytná při zvažování odmítnutí dovolání formální podřazenost argumentů namítaných v obsahu dovolání. Zároveň ale i platí, že pokud je specifikováno podřazení takové vady pod nesprávný dovolací důvod v obsahu dovolání, tak nelze odmítnout dovolání z důvodů, že byla v obsahu dovolání vada špatně podřazena. Ustanovení trestního řádu o obsahu nezaložilo povinnost správného podřazení vytýkané vady ze strany dovolávajícího pod dovolací důvody a ani jiné zákonné ustanovení nezaložilo tuto povinnost.

¹⁰⁵ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.9.2009, sp.zn. 8 Tdo 1103/2009, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/8TDO1103/2009>, 1.3.2012.

O tomto výkladu se vedl dlouho spor mezi Nejvyšším soudem a Ústavním soudem. Tento výklad nebyl dlouhou dobu dovolacím soudem respektován u převážné většiny senátů a docházelo k odmítání dovolání pro chybné podřazení námitek ze strany obviněného, ačkoliv byla zjevná jejich podřaditelnost pod jiný dovolací důvod. Některé senáty dovolacího soudu tento výklad naopak respektovaly¹⁰⁶. I přes judikaturu ústavního soudu však stále některé senáty taková rozhodnutí vydávaly¹⁰⁷ a v praxi dochází k ústavním stížnostem s tímto odůvodněním¹⁰⁸.

3.8.3. Odmítnutí pro opožděnost, zpětvzetí a neoprávněnost

Taxativní vymezení tohoto odmítnutí je v ustanovení § 265i odst. 1 pís. c) tr.ř. Možnost odmítnutí z tohoto důvodu je vždy zkoumána jako první, jelikož při formálním posouzení zakládá nemožnost shledat případnou přípustnost, podřaditelnost vad, neopodstatněnost či význam ani soulad s obsahovými náležitostmi. K odmítnutí z tohoto důvodu může dojít pro porušení ustanovení trestního řádu o oprávněných osobách, o lhůtách a o zpětvzetí dovolání. Opodstatnění je v příslušných kapitolách kapitol 3.1., 3.2., 3.3..

Dochází tedy k odmítnutí dovolání pro neoprávněnost například v případě, že obviněný vytýká vady výroku napadeného rozhodnutí, ale nikoliv ve svůj prospěch, ale ve prospěch spoluobviněného¹⁰⁹, kterého se také rozhodnutí týká. Důvodem je, že ačkoliv z pohledu přípustnosti či dovolacích důvodů by teoreticky mohla být shledána po formálním posouzení nemožnost odmítnout dovolání, tak z pohledu zákonné díkce o oprávněných osobách je takové dovolání nutné odmítnout. Pokud je však podáno osobou neoprávněnou ve smyslu ustanovení § 265d a je shledáno jako jiné podání, pak se dovolání neodmítá, ale nerozhoduje se o něm a má být posouzeno dovolacím soudem a postoupeno popřípadě jako jiný mimořádný opravný prostředek, jak bylo specifikováno v kapitole 3.1.2..

Dále je dovolání oprávněně odmítnout dovolací soud v případě opakovaného podání dovolání obviněným, který před tím podal dovolání a vzal jej zpět.

¹⁰⁶ Srov. Hrachovec, P.: Pátý rok dovolání v trestním řízení. In: Bulletin advokacie č. 11-12/2006, str. 24-36.

¹⁰⁷ Srov. Usnesení Nejvyššího ČR ze dne 6.2.2008, sp.zn. 7 Tdo 8/2008, dostupné na: <http://pravo4u.cz/judikatura/nejvyssi-soud-cr/7-tdo-8-2008>, 1.3.2012.

¹⁰⁸ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 3. 2010, sp.zn. II. ÚS 855/08, dostupné na: <http://www.usoud.cz/clanek/3294>, 1.3.2012.

¹⁰⁹ Srov. Sekvard, O.: Dovolání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004, str.34.

Dovolání je oprávněn dovolací soud na základě této dikce odmítnout i v případě podání dovolání po lhůtě k podání dovolání. Například je podle tohoto ustanovení odmítnuto dovolání obviněného, pokud podal dovolání prostřednictvím obhájce, ale ten zmeškal lhůtu pro dovolání.¹¹⁰ Ačkoliv by i prokazatelně obhájce zmeškal lhůtu z důvodů, že poskytoval špatné rady obviněnému, když mu tvrdil, že jeho ustanovení zaniklo pravomocným rozhodnutím, tak to nic nemění na skutečnosti, že dovolání bude odmítnuto. Pokud však obhájce maří svým jednáním řízení a znemožní obviněnému domoci se svých práv, pak je namístě polemika se zákonem, který neumožňuje navrácení lhůty pro podání dovolání. Tato skutečnost je napravitelná pouze podáním podnětu ke stížnosti pro porušení zákona, popřípadě ústavní stížnosti.

V případě, je-li rozhodnutím, proti němuž je dovolání podáváno, rozsudek a byl doručen obviněnému fikcí, pak ale nelze vycházet z této fikce ohledně počátku běhu lhůty a odmítnout dovolání v takto počítané lhůtě. Zákaz je dán ustanovením § 64 odst. 4, písm. a) tr.ř.. Nelze tedy shledávat presumpci správnosti úředního rozhodnutí, jelikož by byla legalizací postupu soudu v rozporu s právem a k tíži obviněného. Legitimním očekáváním obviněného je, že počátek běhu lhůty je u rozsudku dnem faktického převzetí. Obviněný má právo podat dovolání ve lhůtě stanovené trestním řádem počítané ode dne, kdy mu byl doručen rozsudek v souladu s trestním řádem. Dojde tedy pouze k uplatnění principu právní jistoty dané trestním řádem a jakkoliv dlouhou dobu se bude čekat na řádné doručení, pak počátek lhůty nastává tímto dnem a od něho se určuje i konec lhůty pro podání dovolání.

Pokud bude vyznačena ze strany soudu na dovoláním napadaném rozhodnutí doložka právní moci rozhodnutí a vykonatelnosti chybně ve smyslu pozdějšího data, než by mělo být, pak je také nezbytné shledávat počátek běhu lhůty v takto chybně vyznačeném dni. K tomu může dojít u usnesení, které bylo doručeno fikcí a následně si obviněný takové usnesení převzal na soudě, již s vyznačenými chybnými údaji. Takovému vyznačení svědčí rovněž uplatnění principu právní jistoty. Jde o legální oprávněné očekávání obviněného a obviněný není povinen si správnost úředního osvědčení ověřovat. Doložka právní moci a vykonatelnosti není sice právní skutečností, která zakládá, mění nebo ruší právní vztahy, ale osvědčuje je úředně, tak musí být na

¹¹⁰ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.12.2010, sp.zn. 4 Tdo 1375/2010, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/4Tdo1375/2010>, 1.3.2012. Analogicky Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 6.9.2010, sp.zn. IV.ÚS 2403/10, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS2403/10>, 1.3.2012.

jejím základě obviněnému přiznáno právo podat dovolání do dvou měsíců od vyznačeného dne. Jiný postup by byl v rozporu s LZPS a spravedlností¹¹¹, když počátek běhu lhůty musí být shledán od špatného vyznačení¹¹². Lhůta pro dovolání nebude navracena, ale jen počátek běhu shledáván ve dni daném z moci úřední. Ačkoliv je to opačný princip, než u příkladu z předchozího odstavce a tyto 2 principy se zdánlivě jeví v rozporu, tak v rozporu nejsou, jelikož je vždy vycházeno z toho, co je ku prospěchu obviněného tak, aby byla dodržena jeho ústavou chráněná práva a spravedlnost. Analogicky je možné vycházet ze zásady dosáhnout maxima na ochranu ústavních práv obviněného a přirozeně-právní zásady na obecnou ideu spravedlnosti¹¹³.

Obdobně svědčí presumpce správnosti úředního osvědčení za předpokladu, že obviněný bude v rozhodnutí, proti němuž podává dovolání, chybně poučen o délce pro podání dovolání ve smyslu delší doby, než dva měsíce. Obviněný má možnost řídit se takovým poučením a nemusí si jej ověřovat, tedy podat v této prodloužené lhůtě dovolání. Mělo by však dojít ze strany moci soudní k vydání opravného poučení a obviněnému by měla začít běžet nová lhůta po správném poučení.

Přikazuje-li dále zákon počítat lhůtu ode dne posledního doručení (u souběhu obviněný a obhájce), pak musí být přijato i dovolání podané soudem ustanoveným obhájcem za tímto účelem splnění zákonné podmínky ve lhůtě počítané ode dne, kdy byl ustanoven k takové právní pomoci, ačkoliv by byl ustanoven až po marném uplynutí lhůty počítané od doručení obviněnému. Nepůjde o navracení lhůty, ani o rozpor s dikcí o počátku běhu lhůty, ale naopak o naplnění dikce o počátku běhu lhůty ve spojení s ústavou i trestním řádem danými právy. Shledá-li soud, že nic nebrání přiznat taková práva a přizná je, pak musí spolu s ustanovením obhájce k takovému úkonu zaslat i rozhodnutí, proti kterému je možné podat dovolání. Dojde tak k naplnění zákona, když nelze přiznat neúčinná práva. Ve dni doručení ustanovení obhájci spolu s předmětným rozhodnutím, proti němuž je možné podat dovolání, ke kterému byl ustanoven, musí být shledán počátek lhůty pro podání dovolání ze strany obhájce a počítat konec lhůty, která je nevratná. Analogicky je možné vycházet z judikatury, podle které je ustanovení

¹¹¹ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2003, sp.zn. 22 Cdo 1057/2003, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/dolozka-pravni-moci-31088.html>, 1.3.2012.

¹¹² Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2003, sp.zn. 22 Cdo 1057/2003, srov. Nález Ústavního soudu ČR z 2.4.1998, sp.zn. III. ÚS 456/97, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/dolozka-pravni-moci-31088.html>, 1.3.2012.

¹¹³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2.11.2009, sp. zn. II. ÚS 2048/09, dostupné na: <http://www.usoud.cz/clanek/2419>

obhájce jedním z prostředků, jímž jsou podle č. 37 a 40 LZPS zajišťována ústavní práva obviněného, která musejí být účinná¹¹⁴. Je nutné uvést, že interpretace dovolacího soudu nemusí být v tomto případě totožná s uvedeným názorem podepřeným judikaturou. To s ohledem na rozhodnutí dovolacího soudu¹¹⁵, které se týká sice podání žádosti o ustanovení obhájce z finančních důvodů až po marně uplynuté lhůtě pro podání dovolání, ale z této judikatury je patrný striktní přístup k výkladu norem, bez důrazu na okolnost kdy k žádosti došlo, zda ve lhůtě či po ní. Je však namístě poukázat na skutečnost, že z judikatury samotného dovolacího soudu ve věci obnovy řízení vyplývá, že nelze přiznat právo obviněného na obhajobu a zároveň mu odeprít právo na účinnou pomoc po takovém přiznání¹¹⁶. Dovolací soud tedy přistupuje odlišně k výkladu norem trestního řádu, když při výkladu ustanovení týkajících se právní úpravy dovolání je jeho výklad restriktivní a v rozporu s ústavou chráněnými právy.

3.8.4. Odmítnutí pro nesplnění náležitostí obsahu

Taxativní vymezení tohoto odmítnutí je v ustanovení § 265i odst. 1 pís. d) tr.ř. Dovolací soud zkoumá tento důvod odmítnutí vždy jako druhý.

Dovolání lze odmítnout, nesplňuje-li náležitosti ustanovení trestního řádu o obsahu v mezích výkladu, jak byl specifikován v kapitole 3.4.. Obsahové náležitosti budou vždy posuzovány formálně. Nelze však odmítnout dovolání podle tohoto ustanovení, když nedostatky obsahu budou na výzvu soudu odstraněny postupem specifikovaným v kapitole 3.7.1.. Dovolání nelze odmítnout s tímto důvodem ani v případě, že nebyla soudem učiněna výzva k odstranění vad, jelikož je to dáno kogentní normou.

¹¹⁴ Podle judikatury se institut přiznaného práva obhajoby vztahuje na všechny fáze řízení. I pokud z hlediska formálního posouzení nelze nic vytknout postupu soudu, tak nelze pominout rozpor se základními právy obviněného na spravedlivý proces, která jsou garantována čl. 36 odst. 1 LZPS, byla-li by přiznaná práva neúčinná. Přiznaná práva obhájci musí být od prvopočátku, jelikož by jinak mohla být neúčinná a tím by došlo k rozporu s čl. 4 Ústavy. Srov. Nález Ústavní soudu ČR ze dne 3.12.2001, sp.zn. IV. ÚS 561/01, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS561/01>, 1.3.2012.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.5.2010, sp.zn. 6 Tdo 563/2010, dostupné na: [http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d25786v34146-k-moznosti-navraceni-lhuty-k-podani-dovolani/?search_query=\\$author=702%20\\$type=23|\\$type=25|\\$type=24|\\$type=22%20\\$source=5](http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d25786v34146-k-moznosti-navraceni-lhuty-k-podani-dovolani/?search_query=$author=702%20$type=23|$type=25|$type=24|$type=22%20$source=5), 1.3.2012.

¹¹⁶ Právo na nutnou pomoc z důvodů finančních je stejně jako nutná obhajoba dáno Ústavou a rozvedeno trestním řádem. Podle judikatury právo nutné obhajoby v sobě zahrnuje nejen právo na ustanovení obhájce, ale současně i právo na jeho právní pomoc. Podle této judikatury pokud ustanovený obhájce jakýmkoliv způsobem maří smysl svého ustanovení a orgány činné v trestním řízení jsou o tom zpraveny, mohou a měly by přijmout opatření ke zjednání nápravy, což může v praxi znamenat až zproštění obhájce povinnosti obviněného obhajovat. Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.11.2009, sp.zn. 4 Tz 93/2009, dostupné na: <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/ucast-obhajce-pri-verejnem-zasedani-61074.html>, 1.3.2012.

3.8.5. Odmítnutí pro zjevnou neopodstatněnost

Taxativní vymezení tohoto odmítnutí je v ustanovení § 265i odst. 1 pís. e) tr.ř. Dovolací soud zkoumá, zda nejde o dovolání zjevně neopodstatněné, pokud bylo dovolání podáno oprávněnou osobou, včas a na správném místě, obsahuje náležitosti, je přípustné a vytýkané vady jsou podřaditelné pod některý dovolací důvod. Odmítnout dovolání z tohoto důvodu je tedy možné, pokud nenastane některý z důvodů již specifikovaných podle ustanovení § 265i odst. 1 pís. a) až d) tr.ř.

Namístež je tento důvod pro odmítnutí dovolání, pokud již po formálním posouzení je zjevná neopodstatněnost. Pokud tedy budou např. namítány vady, že ve výroku odvolacího soudu postrádá výrok po vině a současně došlo k pochybení tím, že byl zrušen výrok o trestu a nahrazen novým úhrnným trestem, ačkoliv se jednalo o pokračující trestný čin. Z vázanosti odvolacího soudu vyplývá, že nerozhoduje o celém napadeném rozhodnutí, ale jen v části, která byla napadena, a ostatní zůstávají v platnosti. Přípustnost je tedy dána napadením výroku o trestu. Podřaditelnost námitek je formálně také dána pod dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a k) tr. ř.. Jestliže však již z formálního posouzení je bude zjevné, že není opodstatněné, že ve výroku soudu druhého stupně není opakován nedotčený výrok soudu prvního stupně a že se nejedná o pokračující trestný čin, tak bude naplněn tento důvod¹¹⁷.

V zásadě je vždy uplatnitelný tento důvod pro odmítnutí, pokud namítané vady nemají právně relevantní charakter. To nastane tehdy, pokud byly namítány již v průběhu předcházejícího řízení a soud prvního i druhého stupně se s nimi již vypořádal a nic nenasvědčuje extrémně nesprávnému posouzení. Jedná se o irelevantní či opakované důvody již vypořádané, kdy je zjevné, že napadené rozhodnutí netrpí takovými vadami¹¹⁸.

Nelze však například odmítnout dovolání s namítáním vady, že přes řádnou omluvu bylo konáno v nepřítomnosti obviněného, ač nemělo být, a odepřeno mu právo účasti na veřejném zasedání o odvolání, o něž žádal¹¹⁹. Není opodstatněným pro odmítnutí dovolání podle tohoto důvodu, že ačkoliv je omluva podřaditelným

¹¹⁷ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.2.2010, sp.zn. 6 Tdo 139/2010, dostupné na: <http://pravo4u.cz/judikatura/nejvyssi-soud-cr/6-tdo-139-2010/>, 1.3.2012.

¹¹⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2011, sp.zn. 6 Tdo 506/2011, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/6Tdo506/2011>, 1.3.2012.

¹¹⁹ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17.2.2010, sp.zn. I.US 2971/09, dostupné na: <http://www.concourt.cz/clanek/3031>, 1.3.2012.

dovolacím důvodem, tak ale nepřišla na příslušný soud v dostatečném předstihu¹²⁰. Dovolací soud až do roku 2009 zastával opačný názor¹²¹ a to i za existence současného dalšího pochybení ze strany soudu, kdy nebylo předvolání k veřejnému zasedání doručeno v souladu s trestním řádem.

3.8.6. Odmítnutí z důvodu významu

Taxativní vymezení tohoto odmítnutí je v ustanovení § 265i odst. 1 pís. f) tr.ř. a k odmítnutí dochází pro zjevnou nemožnost zásadně ovlivnit postavení obviněného, když řešená otázka není po právní stránce zásadního významu. Tento důvod pro odmítnutí zkoumá dovolací soud až tehdy, pokud nedošlo k odmítnutí z jiných zákonem taxativně vymezených důvodů shora. Vzhledem ke skutečnosti, že zákon připouští institutem dovolání mimořádné prolomení právní moci rozhodnutí, tak se zřetelem na význam institutu právní moci rozhodnutí je nezbytné zajistit, aby k němu docházelo výjimečně a s ohledem na vytýkanou vadu se jednalo o nezbytné prolomení zásadního významu¹²².

Dovolání je tedy odmítnuto, pokud sice splňuje podmínky dané trestním řádem a bylo by sice důvodné a povinnost přezkumu by vznikla, avšak dovolací soud shledá, že zrušením napadeného rozhodnutí nedojde k zásadnímu ovlivnění postavení obviněného, jelikož vytýkaná vada nemá zásadní význam po právní stránce. Toto ustanovení vychází z principu proporcionality, kdy je zákonodárcem shledána vyšší váha ochránit právní jistotu rozhodnutí, které nabylo právní moci, oproti právní jistotě odvolatele vyplývající z možnosti podat dovolání i pro marginální vady, které sice vadami jsou ale nepodstatnými a jejich nápravou se nemůže nic změnit.

Není však přípustné například odmítat podle tohoto zákonného ustanovení dovolání s odůvodněním, kdy dovolací soud sice shledává nesprávnou právní kvalifikaci skutku v napadeném pravomocném rozhodnutí, která zakládá dovolací důvod, ale vzhledem k pouze shodnému rozsahu zákonem dané trestní sazby u správné kvalifikace neshledává, že by mohlo zrušení pravomocného rozhodnutí v novém řízení nějak zásadně ovlivnit postavení obviněného. Nelze vycházet z pouhé trestní sazby, ale

¹²⁰ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.6.2011, sp. zn. 5 Tdo 743/2011, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/5Tdo743/2011>, 1.3.2012.

¹²¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.4.2009, sp. zn. 7 Tdo 362/2009, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/7TDO362/2009>, 1.3.2012.

¹²² Srov. Jílek, J. a kol.: Trestní právo procesní. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 623.

je nezbytné vycházet i ze srovnání obou skutkových podstat. Obviněný má totiž právo vyvracet tvrzení obžaloby tím, že stíhané jednání nenaplnilo znaky trestného činu uvedeného v trestním zákoně a pokud existuje odlišnost ve znacích skutkové podstaty, tak by mu tím bylo toto právo odňato. Nelze ani opomíjet možnou souvislost s dalšími případnými námitkami namítanými i nenamítanými dovoláním, jelikož v souvislosti s jinou právní kvalifikací souvisí i posouzení navrhovaného důkazu, který nebyl proveden výhradně na základě posouzení ve vztahu k jiné kvalifikaci. Změna právní kvalifikace totiž vždy přináší potenciální povinnost doplnit dokazování v souladu s naplněním skutkové podstaty¹²³, respektive chybná právní kvalifikace vždy založí důvod pro věcný přezkum a následné zrušení napadeného rozhodnutí a nezbytnost nového hodnocení důkazů.

V tomto směru je nezbytné poukázat na nejnovější rozhodnutí Ústavního soudu, který zrušil ustanovení týkající se přípustnosti dovolání v civilním řízení, která byla dána z důvodu zásadního právního významu. K tomu podrobně v kapitole 4.3. Ačkoliv se náleží týká přípustnosti a tedy přístupu k soudní instanci, tak závěry o nemožnosti libovůle vážení toho co je a není zásadní význam, je nezbytné promítnout i na tento důvod odmítnutí dovolání. Nemůže se tedy zákonné ustanovení vykládat tak, že jde o libovůli dovolacího soudu v posouzení dovolání z hlediska významu a tím nepřipuštění věcného přezkumu, ale musí jít o řádné relevantní zdůvodnění v souladu se zásadami spravedlivého procesu.

3.8.7. Zamítnutí dovolání po věcném přezkoumání

K zamítnutí dovolání podle ustanovení § 265j tr.ř. může dojít, pokud nebylo odmítnuto po formálním posouzení a dovolací soud přezkoumal věcně napadené rozhodnutí z pohledu vytýkaných vad podle ustanovení § 265i odst.3,4,5 tr.ř.. K tomu podrobně v kapitole 3.7.2..

3.8.8. Rozhodnutí po zrušení napadeného rozhodnutí

K tomuto rozhodnutí dojde vždy po věcném přezkumu, pokud dovolací soud shledá skutečnou existenci dovolacího důvodu, která má opodstatnění pro zrušení dovoláním napadeného pravomocného rozhodnutí nebo jeho části. Podrobně v kapitole 3.7.2..

¹²³ Srov. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24.2.2005, sp.zn. IV.ÚS 251/04, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/IV.%C3%9AS251/04> , 1.3.2012.

4. Vztahy s jinými instituty danými naším právním řádem

Ve smyslu judikatury Evropského soudu pro lidská práva je věcí každého státu, jak upraví soudní soustavu a vztahy mezi jejími jednotlivými stupni a zda budou existovat mimořádné opravné prostředky. Pokud však stát takové mimořádné opravné prostředky připustí, měla by v právním státě být jejich úprava v zásadě stejná pro všechny typy soudního řízení a stejná v případě existence více mimořádných prostředků v oblasti konkrétního práva. Odlišnosti právní úpravy mohou existovat jen tehdy, jsou-li pro to rozumné důvody.

4.1. Vztah k stížnosti pro porušení zákona

Trestní řád rozeznává celkem 3 mimořádné opravné prostředky. Podání jednoho z nich není překážkou podání i ostatních. V kapitole 1. byl opodstatněn důvod vzniku institutu dovolání. Často se však vede polemika nad tím, zda ponecháním staršího institutu stížnosti pro porušení zákona nedošlo vlastně k duplicitě vznikem institutu dovolání, jelikož se tyto opravné prostředky překrývají. Je tedy namístě komparace těchto institutů.

Účelem mimořádného opravného prostředku stížnosti pro porušení zákona je náprava právních vad pravomocných rozhodnutí nebo náprava vadného postupu řízení, které předcházelo pravomocnému rozhodnutí. Skutkové nedostatky rozhodnutí lze tímto mimořádným opravným prostředkem namítat, pokud jsou důsledkem vadného právního posouzení nebo vadného postupu řízení¹²⁴. U stížnosti pro porušení zákona na rozdíl od dovolání nejsou taxativně vymezeny stížnostní důvody a je dán širší okruh možných napadaných rozhodnutí, jelikož se nemusí jednat výhradně o rozhodnutí soudu druhého stupně v řízení o opravném prostředku ani není taxativně vymezeno v jakých věcech samých tak lze učinit. Jinými slovy stížnost pro porušení zákona směřuje na rozdíl od dovolání i proti pravomocnému rozhodnutí soudu prvního stupně nebo dokonce je možné ji podat i proti pravomocnému rozhodnutí státního zástupce. Je tedy zřejmé, že rozsah je širší, a lze mimořádně napravit vady všech pravomocných rozhodnutí učiněných v trestním řízení bez jakéhokoliv taxativního omezení, jak je dáno u dovolání. K jisté duplicitě tak opravdu dochází, avšak ta je zase naopak oproti dovolání

¹²⁴ Srov. Šámal, P.: Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 1999

omezena principem, že napraveny mohou být jen vady, které byly v neprospěch obviněného. Jinými slovy pokud byl porušen zákon ve prospěch obviněného, tak má řízení jen za následek deklaratorní rozhodnutí, ale nemůže dojít ke zhoršení postavení obviněného.

Zákonná úprava přiznává oprávnění podat stížnost pro porušení zákona pouze ministrovi spravedlnosti, který takovým podáním plní svou funkci nejvyššího orgánu výkonné moci z pohledu spravedlnosti. Nevznikne tedy konflikt mezi mocí soudní a výkonnou při podání proti rozhodnutí státního zástupce. S ohledem na ústavou daná práva a povinnosti shledá-li ministr závažné pochybení ze strany moci výkonné nebo soudní, tak zajistí tímto svým oprávněním možnou nápravu ve prospěch obviněného. Shledá-li takové pochybení hodné nápravy, které by bylo v neprospěch obviněného, pak sice pouze identifikuje takové pochybení, což je však velice přínosné. Právní úprava je opodstatněna, když nemůže být k tíži obviněného selhání moci výkonné nebo soudní v té míře, aby byla narušena právní jistota pravomocného rozhodnutí v neprospěch obviněného. Základní ústavní práva obviněného jsou však opodstatněním pro narušení právní jistoty ve prospěch obviněného.

Poté, co bylo nálezem Ústavního soudu ČR¹²⁵ v roce 2001 zrušeno ustanovení § 272 tr.ř. a po novele trestního řádu z roku 2004¹²⁶, která změnila ustanovení § 266a tr.ř., již není podání tohoto mimořádného opravného prostředku limitováno žádnou lhůtou. Lze jej tedy podat až po skončeném řízení o dovolání, což je plně ve smyslu, který tento institut plní.

Důvodnost ponechání tohoto institutu spočívá zejména ve skutečnosti, že nelze za prvé aplikovat širší rozsah přípustnosti do norem upravujících dovolání z důvodu, že by tím vznikl konflikt mezi mocí výkonnou a soudní. Za druhé zrušení institutu stížnosti pro porušení zákona bez možnosti podat jiný mimořádný opravný prostředek proti rozhodnutí taxativně nevymezenému v normě přípustnosti dovolání by bylo z pohledu obviněného v rozporu se spravedlností. Je též namístě zabývat se tím, že zákonem nařízený obhájce nebo státní zástupce fatálně selžou a neodvedou předpokládanou

¹²⁵ Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 31.10.2001 sp.zn. Pl. ÚS 15/01, publikovaným pod č. 424/2001 Sb., dostupný na: <http://kraken.slv.cz/Pl.%C3%9AS19/01>, 1.3.2012.

¹²⁶ Zákon č. 539/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

profesionální práci. Ponechání institutu stížnosti pro porušení zákona je tedy vzhledem ke shora uvedenému opodstatněno z důvodů, že:

- a) Zajišťuje mimořádnou nápravu tam, kde institut dovolání není připuštěn
- b) Zajišťuje identifikaci toho, kdy výkonná moc selhala, když nepodala dovolání v neprospěch obviněného.
- c) Zajišťuje mimořádnou nápravu ve prospěch obviněného tam, kde by byla prostřednictvím dovolání sice možná, ale výkonná moc selhala
- d) Zajišťuje mimořádnou nápravu ve prospěch obviněného tam, kde by byla prostřednictvím dovolání sice možná, ale obhájce selhal, když nebylo z důvodů neprofesionálních podáno dovolání ve prospěch obviněného, který ho podat žádal.

Je tedy opodstatněna spoluexistence těchto dvou institutů a ponechání institutu stížnosti pro porušení zákona.

4.2. Vztah k obnově řízení

Další mimořádný opravný prostředek v trestním řízení, kterým je obnova řízení, se liší od dovolání a stížnosti pro porušení zákona zejména v tom, že ji lze podat pro případné změny ve skutkových okolnostech za podmínky, že skutkové okolnosti mají původ v nových skutečnostech nebo nových důkazech, které byly dříve neznámé.

Dále je zásadní rozdíl v tom, že ji neprojednává Nejvyšší soud, ale soud prvního stupně, který v daném případě rozhodl v původním řízení. Stejně jako u stížnosti pro porušení zákona, obnovu lze podat, aniž by proběhlo řízení o řádném opravném prostředku, avšak jen proti pravomocnému rozhodnutí. Lze ji pak podat i po případném dovolacím řízení nebo po řízení o stížnosti pro porušení zákona, jelikož ani jeden z těchto institutů není příslušný k namítání vad spočívajících v nově zjištěných skutkových skutečnostech po právní moci rozhodnutí a navíc tyto nové skutečnosti mohou vyvstat až později.

Oprávněnými osobami jsou všichni, kdo jsou oprávněni k podání odvolání v původním řízení, což je v dovolání omezeno a u stížnosti proti porušení zákona vyloučeno. Je to však v souladu se spravedlností, aby v řízení o obnově byli účastníky všichni z původního řízení, když jsou připuštěny nové důkazy a bude probíhat nové řízení v prvním stupni. Naopak u dovolání a stížnosti pro porušení zákona není opodstatněno, aby z jakéhokoliv důvodu bylo zasahováno do právní jistoty obviněného

dané pravomocným rozsudkem pouze z vůle ostatních osob, kterými je např. poškozený, když se pouze napravují chyby a nikoliv projednává věc na základě nových důkazů. U dovolání práva poškozeného může plně hájit nejvyšší státní zástupce, což eliminuje možnost zneužití institutu ze strany poškozeného jeho subjektivním pohledem. Státní zástupce je nestranný a odborně vybaven pro posouzení.

Ze shora uvedeného stručného rozlišení zásadních odlišností lze tedy konstatovat, že mají v našem právním řádu své opodstatnění jak dovolání, tak i obnova řízení.

4.3. Základní porovnání s institutem dovolání v civilním řízení

Trestní řád i občanský soudní řád¹²⁷ stanoví řadu formálních i materiálních podmínek přípustnosti dovolání a důvodů, za nichž je možné vlastní podání, dále jsou upravena vlastní řízení a rozhodování.

Dovolání v civilním soudnictví je zpoplatněno soudním poplatkem, který činí podle jednotlivých agend 1.000,-Kč nebo 5.000,-Kč. Dovolání v trestním řízení pouze tehdy, pokud je odmítnuto jako neúspěšné, částkou 10 000,- Kč¹²⁸.

Oba instituty dovolání vždy směřují proti rozhodnutí soudu druhého stupně, který rozhodoval o opravném prostředku. U civilního dovolání na rozdíl od trestního dovolání jsou právní úpravou vymezeny obecněji dovolací důvody a druhy rozhodnutí, proti nimž lze dát dovolání. Jinými slovy trestní dovolání lze podat jen ve věcech taxativně vymezených z taxativních důvodů. Civilní dovolání je naopak přípustné ze všech důvodů, pro něž je shledáváno opodstatnění v zákoně za splnění jedné z podmínek, kterými jsou:

- a) Pokud je napadeno rozhodnutí nové učiněné ve druhém stupni, poté kdy soud zrušil předcházející rozhodnutí soudu prvního stupně.
- b) Pokud došlo k potvrzení rozhodnutí prvního stupně, jsou důvody omezeny tím, že napadené rozhodnutí musí mít ve věci samé po právní stránce zásadní význam nebo být v rozporu s již dříve učiněným rozhodnutím dovolacího soudu v obdobné věci, tedy s judikaturou.
- c) Pokud došlo k odmítnutí odvolání z formálních důvodů, pak je civilní dovolání přípustné pouze pro procesní vady, které jsou však uplatnitelné i ve zbylých shora uvedených případech.

¹²⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o.s.ř.), ve znění pozdějších předpisů

¹²⁸ Vyhláška č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení

Dikce „po právní stránce zásadní význam“ je svým způsobem srovnatelná s výkladem norem vztahujících se na trestním dovolání, když taxativně vymezené důvody jsou zásadního významu a je možné přezkoumat skutkový stav v případě extrémního nesouladu. Dikci důvodu „pro rozpor s již dříve učiněným rozhodnutím dovolacího soudu v obdobné věci“ nenajdeme srovnatelně v normách vztahujících se na dovolání trestní, ale můžeme dovodit aplikaci této dikce v konkrétních důvodech při odkazu na srovnatelné rozhodnutí. Nicméně nejnovější náleží Ústavního soudu zrušil s účinností k 31.12.2012 ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.¹²⁹, které se týká právní úpravy právní stránky zásadního významu. Dikci zrušil pro rozpor se spravedlivým procesem, který je dán zejména nepředvídatelností vymezení a libovůli aplikace ze strany dovolacího soudu¹³⁰.

Ačkoliv tedy není dikce norem a přípustnost zcela totožná, lze vzhledem ke specifickým opodstatnit rozdílnost. Lhůty pro podání jsou nastaveny zákonnou úpravou taktéž srovnatelně.

Nelze však shledat srovnatelnost v podmíněnosti právním zastoupením. Ta je u civilního dovolání vždy k podání i celému řízení. V trestním řízení jen k podání a k dalšímu řízení jen ve výslovně stanovených případech. K takovému rozdílnému přístupu nenalézám zásadní opodstatnění.

4.4. Vztah k ústavní stížnosti

Ústavní soud ČR stojí mimo soustavu obecných soudů. Jeho oprávnění je dáno čl. 83 až 89 Ústavy a je soudním orgánem ochrany ústavnosti. Ústavní stížnost tedy není řádný ani mimořádný opravný prostředek a Ústavní soud ČR není oprávněn zasahovat do pravomoci soudní moci jinak, než z důvodů porušení ústavou chráněných práv a povinností.

Přípustnost, respektive druhy rozhodnutí, proti nimž lze ústavní stížnost podat, je vymezena nikoliv taxativně, ale pouze je vázána na povinnost existence porušení ústavního práva a zpravidla vyčerpání všech procesních prostředků, které zákon k ochraně takového porušení poskytuje. Rovněž důvody nejsou vymezeny striktně taxativním výčtem, jako je tomu u dovolání v trestním řízení. Ústavní stížnost lze podat

¹²⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o.s.ř.), ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁰ Nález Ústavního soudu ČR, ze dne 28.2.2012, sp.zn. Pl. ÚS 29/11, dostupné na: <http://www.concourt.cz/soubor/6391>, 1.3.2012.

do 60 dnů od posledního procesního prostředku, který mohl být využit k ochraně práva nebo od okamžiku, kdy se dozvěděl stěžovatel o zásahu, pokud neexistuje procesní prostředek ochrany práva, popřípadě ve výjimečných případech i dříve nebo do jednoho roku. Ústavní stížnost je tedy přípustné zpravidla podat až na výjimky za předpokladu vyčerpání procesních prostředků obrany a ochrany porušení ústavního práva a na rozdíl od dovolání i proti rozhodnutím soudů v prvním nebo druhém stupni, i proti rozhodnutím státního zástupce, policie či jinému orgánu veřejné moci. Oproti dovolání lze tedy ústavní stížnost podat např. proti pravomocnému rozhodnutí státního zástupce. Nelze ji podat např. proti trestnímu příkazu stejně jako dovolání, když dovolání je nepřípustné z taxativního výčtu a ústavní stížnost je nepřípustná pro nevyčerpání všech procesních prostředků ochrany, tedy pro absenci odporu proti trestnímu příkazu.

Subsidiarita neplatí absolutně, když výjimkou je výslovně daná zákonná možnost podat ústavní stížnost i před vyčerpáním všech procesních prostředků k ochraně ústavního práva za situace, kdy v řízení dochází ke značným průtahům, na jejichž základě stěžovateli vzniká nebo může vzniknout vážná a neodvratitelná újma. Také pokud ústavní stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele je možno jí podat i opožděně a to až do jednoho roku ode dne, kdy došlo ke skutečnosti, která je předmětem ústavní stížnosti.

Ve vztahu k dovolání lze tedy podat ústavní stížnost do 60 dnů po rozhodnutí soudu druhého stupně, tedy de fakto ve lhůtě pro dovolání, pokud zákon bude v daném případě vylučovat podání dovolání, např. pokud nepůjde o věc taxativně vymezenou nebo taxativně vymezený důvod a podobně. V případě, že bude možné podat dovolání, tak je podání odvislé od dovolání, avšak nikdy není předem dáno, že je v době podání dovolání zřejmé, že se dovolací soud bude dovoláním meritorně zabývat. Pokud tedy v době podání dovolání není patrné, že dojde k meritornímu přezkumu, tak není patrné, že se skutečně jedná o poslední prostředek k ochraně práv stěžovatele ve smyslu ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu či nikoliv. Z důvodů procesní nejistoty nepromeškat lhůtu pro podání ústavní stížnosti počítané od pravomocného rozhodnutí soudu druhého stupně, je namístě podat ústavní stížnost bez ohledu na dovolání. Takovým postupem bude vždy eliminováno odmítnutí ústavní stížnosti po případném odmítnutí dovolání pro nepřípustnost či jiný důvod rozhodnutí bez věcného přezkumu, který by mohl nastat až po uplynutí lhůty, v níž je možné ústavní stížnost

podat¹³¹. V takovém případě ústavní soud neodmítne podanou ústavní stížnost a vyčká rozhodnutí dovolacího soudu.

Pokud bude napadáno ústavní stížností až rozhodnutí dovolacího soudu pro nerespektování ústavou garantovaných základních práv obviněného, pak je přípustnost ústavní stížnosti do 60 dnů od rozhodnutí soudu dovolacího. Naplnění přichází tedy v úvahu, pokud dovolací soud interpretuje zákonné normy o dovolání v rozporu s ústavou, respektive je ústavní stížnost podána včas a úspěšná, pokud Ústavní soud shledá rozpor výkladu norem ze strany dovolacího soudu s ústavou chráněnými právy a ústavou danými povinnostmi.

Osobou oprávněnou k podání ústavní stížnosti je ten, kdo se domnívá, že opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno jeho základní právo nebo svoboda zaručená ústavním pořádkem. Oproti dovolání tedy není oprávněnou osobou k podání státní zástupce. Oprávněn je k podání ústavní stížnosti obviněný, pokud by došlo k porušení jeho základního práva v trestním řízení, stejně jako poškozený či zúčastněná osoba, jejichž základní práva mohla být zásahem soudu porušena. Ústavní stížnost může být podána i pro porušení základního práva zásahem dovolacího soudu, tedy proti rozhodnutí dovolacího soudu. Je zde tedy rozdílná právní úprava, která vyplývá z rozdílného účelu přezkumu.

Při podání ústavní stížnosti zákonná úprava nařizuje jednotný režim s podáními, která nejsou podána oprávněnou osobou. Oproti dovolání, které svým ustanovením § 265d odst. 2 tr.ř. vymezuje zvláštní režim pro některá podání neoprávněných osob, jak bylo specifikováno v kapitole 3.1.2., je vždy ústavní stížnost podaná neoprávněnou osobou vždy odmítnuta.

Z pohledu právní úpravy o dovolání v trestním řízení je namístě konstatovat jinou právní úpravu institutu ústavní stížnosti v tom, že je dána povinnost právního zastoupení stěžovatele po celé řízení u Ústavního soudu. U dovolání tato povinnost není, jak bylo specifikováno v kapitole 3.7.. Jelikož jsou důvody povinnosti právního zastoupení v zásadě totožné, pak není relevantní absence této povinnosti u dovolání v trestním řízení.

Ústavní soud také vždy při požádání stěžovatele ve lhůtě učiní maximum pro poučení, kde advokáta získat. Jinými slovy, může stěžovatel požádat o bezplatnou

¹³¹ Srov. Rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 22.10.2002, sp.zn. I.ÚS 298/02, dostupné na: <http://kraken.slv.cz/I.%C3%9AS298/02>, 1.3.2012.

pomoc u advokátní komory a Ústavní soud se tím relevantně zabývá, což není u dovolání jisté, jak bylo opodstatněno v kapitole 3.8.3.. Ústavní soud totiž s poučením a radou, kde získat pomoc v tíživé situaci, zároveň i určí lhůtu bez ohledu na skutečnost, že by tím narušil lhůtu pro podání stížnosti. To však u dovolání není akceptováno dovolacím soudem, jak bylo specifikováno v kapitole 3.8.3.

Pokud Ústavní soud vyhoví ústavní stížnosti podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, tak napadená rozhodnutí podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) citovaného zákona zruší. Může tedy zrušit rozhodnutí soudu dovolacího, stejně tak pravomocné rozhodnutí soudu druhého stupně i prvního stupně. Zákonná úprava je v tomto shodná se zákonnou úpravou dovolání, když platí pouze vázanost podáním. Ústavní soud není nadřízeným ani kontrolním orgánem, který by konal z vlastního uvážení a mohl přezkoumávat věcně skutkovou podstatu věci. Ústavní soud je oprávněn konat výhradně na podnět, kterým je ústavní stížnost a bez ní nikoliv a posuzovat výhradně porušení ústavou chráněných práv. Vázanost obecných soudů názorem Ústavního soudu, respektive závaznost judikatury, je po zrušení rozhodnutí v dalším řízení dána v konkrétním případě tím, že pokud by obecné soudy opětovně rozhodovaly odlišně, pak by po novém podání stížnosti Ústavní soud opětovně jejich rozhodnutí zrušil.

5. Komparace s vybranou zahraniční úpravou

Na Slovensku došlo k rekodifikaci trestního práva hmotného i procesního v posledních letech, stejně jako u nás. Na Slovensku došlo k zrušení institutu stížnosti pro porušení zákona a vytvoření dvou nových mimořádných opravných prostředků, kterými je zrušení pravomocného rozhodnutí v přípravném řízení a dovolání. Slovenská právní úprava nyní vychází z odlišné koncepce, kdy byla ponechána obnova řízení, avšak z dalších dvou mimořádných opravných prostředků se první týká rozhodnutí jiných orgánů činných v trestním řízení, než soudních, a druhý rozhodnutí soudních.

Dovolání je možné na Slovensku podat proti pravomocnému rozhodnutí soudu ve věci samé, kterým byl porušen zákon nebo v řízení mu předcházejícím byl podstatně porušen zákon. Tato rozhodnutí jsou také taxativně vymezena jako u nás tím, co se rozumí ve věci samé. Oproti naší právní úpravě je dovolání přípustné nejen tedy proti rozhodnutí soudu druhého stupně, čemuž je odlišně uzpůsoben oproti nám taxativní výčet rozhodnutí ve věci samé.

Oprávněných osob k podání dovolání je ve slovenské právní úpravě více. Je jím generální prokurátor shodně jako u nás nejvyšší státní zástupce a obviněný se stejným právem jako u nás. Dále však i ministr spravedlnosti na podnět a s výslovným písemným souhlasem obviněného i jeho příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, osvojenec, manžel nebo druh. Oprávněnou osobou k podání dovolání proti některému výroku je oproti naší právní úpravě i ten, který namítá, že nebyl učiněn výrok, který se jí dotýká a měl být učiněn. Obdobná je právní úprava v případě, že je obviněný mladistvý, nebo osobou se zbavenou či omezenou způsobilosti k právním úkonům.

Místo podání je srovnatelné s naší právní úpravou. Lhůta je však u dovolání ve prospěch obviněného 3 roky a u dovolání v jeho neprospěch 6 měsíců. Zákonnou dikcí pak není ani vyloučeno navrácení lhůty. Právní úprava obsahu dovolání je méně formalistická a neupravuje specificky, že důvody a rozsah lze měnit pouze ve lhůtě pro dovolání. Právní úprava možnosti zpětvzetí dovolání je obdobná naší, vycházejíce však z více možností daných více oprávněnými k podání dovolání.

Přípustnost je ve slovenské úpravě taktéž upravena velice formalizovaně jako u nás, ale je shledávána odvíjejíce se od oprávněných osob. Přípustnost dovolání ve

slovenské právní úpravě je tedy odlišná, když na Slovensku není vždy podmínkou vyčerpání řádných opravných prostředků ze strany dovolávajícího se.

Dovolací důvody jsou upraveny ve slovenské právní úpravě také taxativním výčtem jako u nás velice obdobně. Navíc jsou ve slovenské úpravě pouze dva důvody, které však u nás spadají pod možnost domáhat se pouze stížnosti pro porušení zákona. Vyplynávají tedy z rozdílné koncepce a týkají se vazby nebo podmíněného propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody.

Právní úprava postupu dovolacího soudu včetně možných rozhodnutí je obdobná s naší. O dovolání také rozhoduje jako u nás Nejvyšší soud. Odlišností je, že soudu prvního stupně je svěřeno jen přijmout dovolání a rozeslat jej k vyjádření. Ostatní spadá do oprávnění dovolacího soudu.

Celá slovenská právní úprava dovolání¹³² je upravena také složitě, avšak absentuje v ní povinnost podat dovolání prostřednictvím obhájce.

Vzhledem ke všemu shora uvedenému z komparace vyplývají odlišnosti právních úprav dovolání, které jsou dány zejména tím, že slovenská právní úprava sloučila v dovolání částečně i starší institut stížnosti pro porušení zákona. Částečně však nahradila institut stížnosti pro porušení zákona vytvořeným novým institutem, o němž však rozhoduje nikoliv moc soudní, ale výkonná.

¹³² Trestný poriadok, Zákon č. 301/2005 Z. z. v platném znění, dostupné na: <http://www.vyvlastnenie.sk/predpisy/trestny-poriadok/>, 1.3.2012.

6. Úvahy de lege ferenda

Vyšší formalizace zákonné úpravy je namístě, pokud se jedná o problematiku složitou. Musí reflektovat, že bude připouštěno narušení právní jistoty dovoláním napadeného rozhodnutí. Právní úprava však musí unést test obecných požadavků na zákon. Zákon má být především jasný, stručný a pochopitelný pro každého.

Hledisko jasnosti a srozumitelnosti je diskutabilní z pohledu praktické aplikace. Z předcházejících kapitol je možné učinit závěr, že odborná veřejnost se neshodovala ve výkladu některých ustanovení právní úpravy o dovolání. V odborné literatuře zpravidla není příliš detailně zákonná úprava rozebírána a podrobnějším výkladem se zabývají především odborné články předsedy senátu Nejvyššího soudu JUDr. Petra Hrachovce, jehož výklad je poplatný restriktivnímu výkladu dovolacího soudu. Část odborné veřejnosti tvořená zejména obhájci však měla a má zásadně odlišný názor na interpretaci zákonné úpravy. Byla od prvopočátku přesvědčena, že výklad ze strany dovolacího soudu je příliš formalistický a restriktivní, což ve svém důsledku přináší rozpor s ústavou chráněnými právy obviněného. Ústavní soud dal v mnoha případech za pravdu ústavním stížnostem podávaným těmito obhájci, což vedlo ke změnám výkladu některých ustanovení právní úpravy o dovolání. Nejednotný výklad některých zákonných ustanovení jednotlivými senáty Nejvyššího soudu také k jasnosti nepřispívá.

Hledisko stručnosti je přílišnou formalizací narušeno, což je vyváženo tím, že obviněnému je poskytnuta odborná pomoc pro podání dovolání, jak vyplynulo především z kapitoly 3.1.2.. To však není zcela dostačující, jak bylo specifikováno v kapitole 3.7.. Z důvodů ochrany práv obviněného a vyváženosti, respektive práva na spravedlivý proces, shledávám důvod k odborné pomoci obviněnému po celé dovolací řízení. Opodstatnění je dáno i restriktivním přístupem dovolacího soudu, jak bylo v předcházejících kapitolách doloženo. Nelze ani odhlédnout od skutečnosti, že je zákonnou úpravou narušena jednota právního řádu ČR. Vyjma řízení v trestních věcech je v celém právním řádu uplatňována zásada, že přístup k Nejvyššímu soudu a Ústavnímu soudu je limitován povinným odborným právním zastoupením po celé řízení, pokud přístupující nemá právní vzdělání. Vzhledem k složitosti problematiky a přístupu dovolacího soudu k výkladu zákonných norem bych tedy navrhovala změnu zákonné úpravy spočívající v povinném právním zastoupení obviněného po celé dovolací řízení.

Právní úpravu je nezbytné dále kritizovat z pohledu testu spravedlnosti, pokud nepřipouští dovolání zúčastněné osoby ohledně výroku ochranného opatření, kterým jí byla zabrána věc, jak bylo opodstatněno v kapitole 3.1. Navrhovala bych tedy novelizaci zákonné úpravy týkající se oprávněných osob k podání dovolání v tomto smyslu doplněním ustanovení § 265d odst. 1 tr.ř. o oprávněných osobách písmenem c) takto: „ c) zúčastněná osoba pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu o zabránění věci či jiné majetkové hodnoty, který se jí bezprostředně dotýká “.

S podrobným odůvodněním v kapitole 3.1. bych navrhla změnu právní úpravy vztahující se k osobám pravomocně zproštěným. V ustanovení § 12 odst. 7 tr.ř. bych v tomto smyslu doplnila ustanovení takto: „ též v dovolacím řízení osoba pravomocně zproštěná obviněním“. Není namístě navrhopvat změnu ustanovení § 265d tr.ř. o oprávněných osobách k podání dovolání, jelikož celá právní úprava dovolání pojednává o obviněném, kterým však osoba pravomocně zproštěná až do případného zrušení pravomocného rozsudku není. Je nezbytné poznamenat, že v praxi současná zákonná úprava nečiní potíže pro průchod práva, jak bylo doloženo. Avšak není splněno hledisko jasnosti zákonné úpravy. Navrhovaná novela opodstatní výklad právní úpravy a jasně přizná práva a povinnosti nikoliv možnost v praxi oslovovat osobu pravomocně zproštěnou před případným zrušením pravomocného rozhodnutí jako obviněného.

Dále bych navrhovala s opodstatněním v kapitole 3.1.2. úpravu ustanovení § 265d odst. 2 tr.ř.. Současná dikce tohoto ustanovení je sice srozumitelná, avšak podle mne nevyvážená. Podle mého názoru je dostačující, pokud by ustanovení obsahovalo podmínku k podání dovolání prostřednictvím obhájce. To samo o sobě opodstatní odmítnutí dovolání, stejně jako jsou odmítány jiné mimořádné opravné prostředky v našem právním řádu nebo ústavní stížnost, kde je dána povinnost srovnatelná z tohoto pohledu. Pro zákonnou úpravou daný jiný režim oprávněním o takovém dovolání vůbec nerozhodovat nenalézám relevantní opodstatnění, když takový postup není dán ani u jiných opravných prostředků v celém právním řádu ani u ústavní stížnosti. Pokud se navíc stejně má dovolací soud obsahem zabývat a případně jej postupovat jako jiné podání, pak již vůbec nenalézám opodstatnění. Ačkoliv byl zákonodárce veden snahou lepší ochrany práv, když zvolil specifické nakládání s dovoláním osob neoprávněných, avšak oprávněných k podání odvolání, tak tato povinnost je jen rozvedením čl. 4 Ústavy. Zákonná úprava jde svou dikcí u obviněného i proti obecnému principu, že i špatně označené podání musí shledávat za podání, které vyplývá z obsahu. Zároveň

však dikce tento obecný princip nevylučuje u obhájce či nejvyššího státního zástupce, který podá dovolání a špatně jej nazve třeba z viny překlepu, jelikož dikcí není vyloučeno, aby takové podání bylo shledáno za dovolání. Pokud z obsahu vyplývá, že jde o dovolání, pak není namístě jej podstupovat jako jiné podání nebo nerozhodovat, ale odmítnout ho a případně podat podnět pro obnovu či stížnost pro porušení zákona. V neposlední řadě neshledávám opodstatněnost pro opětovné specifikování poučovací povinnosti, která je dána již ustanovením § 125 odst. 3 tr.ř. Ze všech uvedených důvodů bych tedy navrhovala, aby v ustanovení § 265d odst. 2 tr.ř. byly vyškrtnuty věty druhá, třetí a čtvrtá.

Z hlediska jasnosti bych navrhovala s opodstatněním v kapitole 3.4. změnu v ustanovení § 265f odst. 1 tr.ř. v tom smyslu, aby nebyl za obecnými náležitostmi uveden v závorce § 59 odst. 4. Odkaz pouze na podmínku písemného podání je nedostatečný. Je nezbytné poznamenat, že v praxi zákonná úprava nečiní potíže a dovolání jsou datována a podepisována. To však nic nemění na nejasnosti dikce zákonného ustanovení. Pokud je zákonná úprava koncipována tak, že je časově limitován zásah do právní moci pravomocného rozhodnutí, pak je namístě navrhopvat i změnu ustanovení § 265h odst.2 tr.ř. s opodstatněním v kapitole 3.7.1. Zaslání spisů dovolacímu soudu by nemělo být zákonnou úpravou v odstavci druhém upraveno tak, že jakmile uplyne lhůta pro dovolání, ale limitováno přiměřenou maximální dobou po této lhůtě. Přiměřenost by měla být odvozena od reálné možnosti splnění povinností ze strany soudu prvního stupně, které mu zákonná úprava ukládá. Ustanovení § 265h odst.2 tr.ř. bych však navrhovala i doplnit o změnu zákonné úpravy, pokud se nebude dlouhodobě dařit řádně doručit některému ze spoluobviněných rozhodnutí, proti němuž je přípustné dovolání. Zákonnou úpravou by měla být upravena lhůta, po které by byl spis v takovém případě odeslán Nejvyššímu soudu, který by mohl za použití ustanovení § 23 odst. 1 tr.ř., vyloučit řízení o dovolání u takového obviněného ze společného řízení. Současná právní úprava v takovém případě v zásadě neumožňuje odeslání spisu. Pokud je spis odeslán, tak je nezbytné konstatovat, že v rozporu s ustanovení § 265h odst.2 tr.ř. I pokud by se s odvoláním na ústavou chráněná práva spis odeslal, pak je ponecháno zaslání spisu na libovůli soudu prvního stupně. To je však nepřijatelné z pohledu oprávněného očekávání obviněného, který si řádně a včas převzal rozhodnutí a podal dovolání.

S opodstatněním v kapitole 3.7.1. bych navrhovala i změnu ustanovení § 265h odst.3 tr.ř. Podle mého názoru by nemělo být svěřeno postoupení žádosti o odklad vykonatelnosti a zejména o odklad výkonu trestu do úvahy soudu prvního stupně. Může zde být námitka, že pokud by nebylo podáno dovolání, tak o odkladu výkonu trestu rozhoduje soud prvního stupně. Soud prvního stupně má však tuto pravomoc svěřenu jasně danou právní úpravou v trestním řádu, v níž není dáno oprávnění rozhodnout z důvodů podaného dovolání. Zákonná úprava v ustanoveních o dovolání pak dává pouze oprávnění k selekci žádostí, které budou a které nebudou předloženy soudu, který rozhoduje. Zákonná úprava tak založila nepřímo přípustnost žádosti závisující na libovůli soudu prvního stupně, který nerozhoduje o žádosti. Obviněný nemá jistotu v přípustnosti, což je v rozporu s právem na spravedlivý proces. Měla by být dána povinnost soudu prvního stupně vždy postoupit takovou žádost. Tím by bylo i dáno, že vždy bude dovolacím soudem o takové žádosti rozhodnuto.

7. Závěr

Institut dovolání v trestním řízení byl do našeho právního řádu včleněn teprve nedávno a vhodně doplnil opravné prostředky. Dovolání je mimořádným opravným prostředkem narušujícím právní jistotu pravomocného rozhodnutí v trestním řízení a z tohoto důvodu jsou omezena taxativně rozhodnutí, proti nimž je možné dovolání podat i důvody, pro které tak lze učinit. Jedním ze závěrů této práce je, že je namístě jeho spoluexistence vedle ostatních mimořádných opravných prostředků v trestním řízení. Je institutem, který jistí presumpci nevinu a dodržování zákonnosti a jeho zavedením byla v této oblasti odstraněna nerovnost mezi obviněným a státem. Z těchto důvodů jej nelze spojit se starším mimořádným opravným prostředkem stížností pro porušení zákona. Nemožnost však vyplývá i z nezbytnosti nenarušovat stabilitu mezi mocí soudní a výkonnou, když institut stížnosti pro porušení zákona jistí dodržování zákonnosti v případě, že zákon z tohoto důvodu neumožňuje podat dovolání. Tím se liší od dalšího mimořádného opravného prostředku obnovy řízení. Zavedení institutu dovolání v trestním řízení splnilo svůj účel, který zákonodárce předpokládal.

Cílem mé práce bylo podat charakteristiku a především ucelený pohled na výklad zákonné úpravy tohoto institutu. Závěrem lze konstatovat opodstatněnost příliš formalizované právní úpravy, která je dána zásahem do právní jistoty pravomocného rozhodnutí, i opodstatněnost odborné pomoci obviněnému s výkladem této právní úpravy. Praxe prvních deseti let přinesla nutnost novelizací a i v této diplomové práci jsou navrhovány novely směřující k odstranění nejasnosti dikcí a zajišťujících lepší vyjádření úmyslu zákonodárce. Většina navrhovaných novelizací v této práci nečiní v praxi zásadní výkladový problém. Domnívám se, že zákonná úprava je tedy nastavena v zásadních otázkách dobře. Zápolem se zdá skutečnost, že není shledávána opodstatněnost právní pomoci obviněnému po celé dovolací řízení. Z pohledu práva na spravedlivý proces je problematický nastavený různý režim nakládání s dovoláními, které nejsou podávány oprávněnými osobami k podání. Stejně tak nemožnost podat dovolání zúčastněnou osobou, pokud je jí zabírána věc, nebo nakládání s žádostí o odklad výkonu trestu.

Z této práce vyplynulo, že zásadním problémem je příliš restriktivní výklad právní úpravy o dovolání ze strany dovolacího soudu, z kterého vyplývá ne vždy dostatečná ochrana ústavou chráněných práv obviněného. V této diplomové práci bylo

opodstatněno, že dosavadní zkušenosti s tímto mimořádným opravným prostředkem svědčí o tom, že Nejvyšší soud restriktivně vykládá důvodnost dovolání, což mu umožňuje vůbec se věcně nezabývat významnou většinou podaných dovolání. Z judikatury dovolacího soudu jsou zřejmé interpretační rozdíly při formálním posouzení dovolání a při meritorním posuzování vytýkané vady, i zásah do některého ústavně zaručeného základního práva.

Stěžejního cíle této diplomové práce, který jsem si v úvodu vytkla, jsem tedy dosáhla podrobným podloženým právním zdůvodněním výkladu právní úpravy, který jsem opřela zejména o trestní řád, ústavu a o judikaturu Ústavního soudu, ale i Nejvyššího soudu, v níž jsem shledala opodstatněnost interpretace. Restriktivní judikaturu dovolacího soudu jsem rozporovala u konkrétních ustanovení zákonné úpravy nejen analogií s ústavní judikaturou, ale i s analogickou judikaturou Nejvyššího soudu, pro nepřijatelnost a formalistický výklad a mechanickou aplikaci, která činí z práva nástroj odcizení a absurdity¹³³.

Ačkoliv ne vždy bude v trestním řízení tento mimořádný opravný prostředek využit, tak z této práce vyplynul závěr, že je nezbytné od prvopočátku trestního řízení počítat s touto možností a dbát na podmínky budoucí možné přípustnosti dovolání.

¹³³nález Ústavního soudu ČR ze dne 31.3.2010. sp.zn. II. ÚS 855/08, dostupné na: <http://www.concourt.cz/clanek/3294>, 1.3.2012.

8. Seznam literatury a ostatních pramenů

8.1. Knižní literatura

- Císařová,D./Fenyk,J./Gřivna,T./kol.: *Trestní právo procesní*. 5.vydání. Praha: ASPI, 2008, 824 s.
- Jílek,J. a kol.: *Trestní právo procesní*. 1.vydání. Praha: Leges,2010, 784 s.
- Jílek,J. a kol.: *Trestní právo hmotné*. 2.vydání. Praha: Leges,2010, 912 s.
- Kratochvíl,V. a kol.: *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné.Obecná část.1..* vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, 834s.
- Musil,J./Kratochvíl,V./Šámal,P./kol.: *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. Přepřacované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2007,1211s.
- Sekvard, O.: *Dovolání*. Praha: Nakladatelství Orac, 2004, 119 s.
- Šámal,P.: *Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení*. 1. Vydání. Praha: C.H.Beck, 1999, 195 s.
- Vantuch, P.: *Obhajoba obviněného*. 3. doplněné a přepřacované vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 666s.

8.2. Časopisecké články

- Hrachovec,P.: *Pátý rok dovolání v trestním řízení*. In: Bulletin advokacie č. 11-12/2006, str. 24-36.
- Hrachovec,P: *Desátý rok dovolání v trestním řízení*. Díl první. In: Bulletinu advokacie č. 1-2/2012, str. 17-24.
- Mazák,J.: *K rozsahu přezkumné činnosti odvolacího soudu*. In: Trestněprávní revue č. 4/2009

8.3. Právní předpisy

- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění dodatkových protokolů
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějším
- Vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb. o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení
- Zákon č. 87/1950 Sb., trestní řád
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o.s.ř.), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 539/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

8.4. Další zdroje informací

- Sněmovní tisk 383 PSP ČR z volebního období 1998-2002
- Sněmovní tisk 578 PSP ČR z volebního období 1998-2002
- Sněmovní tisk 680 PSP ČR z volebního období 1998-2002
- Sněmovní tisk 785/0 PSP ČR z volebního období 1998-2002
- Sněmovní tisk 785/1 PSP ČR z volebního období 1998-2002
- Sněmovní tisk 335 PSP ČR z volebního období 2010-2014

8.5. Judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR z 2.4.1998, sp.zn. III. ÚS 456/97
- Nález pléna Ústavního soudu ČR ze dne 31.10.2001, sp. zn. Pl. ÚS 15/01
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3.12.2001, sp. zn. IV. ÚS 561/01
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3.9.2002, sp.zn. 3 Tdo 438/2002
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 22.10.2002, sp.zn. I.ÚS 298/02
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18.6.2003, sp.zn. IV.ÚS 558/02
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8.7.2003, sp.zn. IV. ÚS 564/02
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2003, sp.zn. 22 Cdo 1057/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.10.2003, sp.zn. 3 Tdo 1095/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 11. 2003, sp.zn. 6 Tdo 1067/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.12.2003, sp.zn. 7 Tdo 1464/2003
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.2.2004, sp.zn. Pl.ÚS 1/03
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.3.2004, sp. zn. I. ÚS 4/04
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27.5.2004, sp.zn. IV. ÚS 73/03
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24.2.2005, sp.zn. IV.ÚS 251/04
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.6.2005 sp.zn. 3 Tdo 685/2005
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 8. 2005, sp.zn. IV. ÚS 276/04
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.2.2006, sp.zn. 5 Tdo 166/2006
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2.3.2006, sp.zn. II. ÚS 393/05
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7.3.2006, sp.zn. II. ÚS 473/05
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15.8.2006, sp.zn. IV. ÚS 442/05
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.9.2006, sp.zn. 8 Tdo 1069/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2006, sp.zn. 11 Tdo 1015/2006
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12.4.2007, sp.zn. I. ÚS 603/06
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 10.5.2007, sp.zn. III. ÚS 715/06
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 11.9.2007, sp.zn. I. ÚS 2030/07
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.11.2007, sp.zn. 5 Tdo 1261/2007
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 5.12.2007, sp.zn. IV.ÚS 2743/07
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6.2.2008, sp.zn. 7 Tdo 8/2008

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.3.2008, sp.zn. 8 Tdo 269/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.3.2008, sp.zn. 3 Tdo 263/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12.11.2008, sp.zn. 3 Tdo 1356/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.1.2009, sp.zn. 4 Tdo 9/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 4. 2009, sp. zn. 7 Tdo 362/2009
- Nález Ústavní soudu ČR ze dne 30.4.2009, sp.zn. II.ÚS 2448/08
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.5.2009, sp.zn. 11 Tdo 469/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.6.2009, sp.zn. 8 Tdo 695/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.6.2009, sp. zn. 8 Tdo 561/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.6.2009, sp.zn. 8 Tdo 740/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.9.2009, sp.zn. 8 Tdo 1103/2009
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2.11.2009, sp.zn. II. ÚS 2048/09
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.11.2009, sp.zn. 4 Tz 93/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.11.2009, sp.zn. 7 Tdo 1298/2009-I
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27.11.2009, sp.zn. II.ÚS 2484/09
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17.2.2010, sp.zn. I.US 2971/09
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.2.2010, sp.zn. 6 Tdo 139/2010
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 3. 2010, sp.zn. II. ÚS 855/08
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.5.2010, sp.zn. 6 Tdo 563/2010
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 06.09.2010, sp.zn. IV.ÚS 2403/10
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.10.2010, sp.zn. 7 Tdo 1130/2010
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31.10.2010, sp. zn. II. ÚS 855/08
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.12.2010, sp.zn. 4 Tdo 1375/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.12.2010, sp.zn. 7 Tdo 1526/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2011, sp.zn. 3 Tdo 405/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.4.2011, sp.zn. 6 Tdo 506/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.6.2011, sp.zn. 5 Tdo 743/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.7.2011, sp.zn. 8 Tdo 856/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.10.2011, sp.zn. 3 Tdo 1339/2011
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2.11.2009, sp. zn. II. ÚS 2048/09
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 28.2.2012, sp.zn. Pl. ÚS 29/11

8.6. Internetové zdroje

- <http://www.concourt.cz/>
- <http://www.epravo.cz/>
- <http://www.ipravnik.cz/>
- <http://portal.justice.cz/>
- <http://www.nsoud.cz/>
- <http://www.pravnickeforum.cz/>
- <http://pravo4u.cz/>
- <http://profipravo.cz/>
- <http://www.psp.cz/>
- <http://www.sagit.cz/>
- <http://www.usoud.cz/>

9. Resumé

The mechanism of an extraordinary appeal in criminal proceedings was incorporated only recently into our legal system and suitably complemented the remedies available in criminal proceedings. The extraordinary appeal is an extraordinary remedial mechanism which disturbs the legal certainty of a jurisdictional decision in criminal proceedings and for that reason the decisions against which as well as the reasons for which it is possible to serve an extraordinary appeal are exhaustively limited. Like the other two extraordinary remedies in criminal proceedings it secures the presumption of innocence and the maintenance of legality and furthermore follows the aim of the unification of court precedents. It differs materially from the extraordinary remedy of the reopening of proceedings, and after reform of the legislation, the extraordinary remedy of a complaint for breach of statute their co-existence when it is impossible to unify them into a single mechanism. The reasons for the impossibility of the creation of a unified mechanism are the necessity to secure a right to a fair trial, equal opportunities for access to the highest court level, as well as the exclusion of any disruption of the stability between the judicial and executive powers. The legislative scheme for the extraordinary appeal in criminal proceedings is justifiably too formalised and the difficulties of this scheme which arose in the first years of practice have been resolved by amending legislation. The extraordinary appeal in criminal proceedings, from the point of view of the scheme, fulfilled the objective of the legislators. However the restrictive and excessively formalistic interpretations of the extraordinary appeal court have in the short period of its existence thwarted the reasoning of the legislators. The biggest problem at the current time lies in the court's precedents which affect the extraordinary appeal in criminal proceedings, which are not uniform and from which sometimes emerges an inadequate protection of the constitutional rights of the accused.